

ŽELEZAR

Jesenice, 10. septembra 1987

Številka 36 • XXXVI

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirnajstrednik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25. letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnović, tehnični urednik Dare Bradakšja, lektorica — novinarka Cvetka Martinčič, novinarki Lilijana Kos in Tanja Kastelic, administracija — Mira Keserović in Đinka Čatak. Naslov: Uredništvo Železarnja, SOZD SZ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, novinarji 26-19, 26-20, administracija 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

Ukrepi za sanacijo v TOZD Ploščati program

TOZD Ploščati program je prvo polletje končala z izgubo; po plačani realizaciji je izguba znašala 2.787.462.000 din. Te izgube v juliju niso uspeli zmanjšati, nasprotno, celo povečali so jo. Po fakturirani realizaciji je izguba za julij znašala 4.269.740.000 din, kar je skupaj za sedem mesecev 7.178.620.000 din izgube po fakturirani realizaciji.

Ker je Železarna in z njo TOZD Ploščati program v zelo težkem položaju, je delavski svet te temeljne organizacije na svoji osmi seji v torek, 25. avgusta, sprejel konkretne cilje poslovanja, kar naj bi omogočilo ustvariti tako višino dohodka, da bi do konca leta pokrili nastale izgube in poslovali pozitivno. To pa bodo dosegli le z doslednim izpolnjevanjem z gospodarskim načrtom predvidene proizvodnje tako glede količine kot asortimenta. Letos bi radi dosegli vsaj 550.000 ton skupne proizvodnje, kar je sicer le 99,2 % z gospodarskim načrtom predvidene proizvodnje, in za 241.500 ton prodanih izdelkov iztržili 176.600 milijard din. Sklepi delavskega sveta delavcem te temeljne organizacije tudi nalagajo nalogo, da do konca leta zmanjšajo fizični obseg zaloga polizdelkov za 20 %, zaloge končnih izdelkov pa zmanjšajo na minimum. Doseči morajo tudi načrtovane izpolne in normativno porabo surovin in energije. Da bi dosegli čim boljši finančni rezultat, morajo pri načrtovanju proizvodnje za prodajo dosledno upoštevati kriterij donosti. V obratu Valjarna debele pločevine bodo z organizacijskimi dopolnitvami skušali doseči kar najbolj optimalen pretok materiala in povečati izkoristek naprav za toplotno obdelavo.

Takšni so torej sklepi delavskega sveta, ki jih morajo v posameznih obratih konkretizirati in, kar je seveda najpomembnejše, jih tudi dosledno uresničiti. Tega pa ne bodo mogli, če ne bodo izpolnili nekateri osnovni pogoji, je dejal Martin Šketa, direktor TOZD Ploščati program. Prvi pogoj za doseganje dobrih rezultatov je usposobljenost ključnih agregatov v naših obratih in dovolj usposobljenih delavcev na najpomembnejših delovnih mestih. Drugi pogoj so zagotovljena naročila za količino in asortiment proizvodnje, kot je načrtovana. To je zelo težka naloga in jo bo zaradi prenasitenosti trga komaj mogoče izpolniti. Predvsem velja to za obrat Valjarna debele pločevine. Tretji pogoj je dovolj vložka; natančneje moramo načrtovati dobave tujega vložka, ker s svojo proizvodnjo jekla ne pokrijemo vseh potreb. Najbolj to občuti Hladna valjarna Bela. Zato bodo morali v TOZD Talilnice, predvsem v obeh jeklarnah, zagotoviti take pogoje dela, da bo sigurnost izdelave naročene kvalitete ali količine jekla mnogo večja. Vsi te težke čakamo, da bo v novi jeklarni proizvodnja normalno stekla. Kot četrti pogoj za boljši poslovni rezultat pa bi lahko navedli nujni dvig cen naših izdelkov, saj že krepko zaostajajo za cenami drugih industrijskih izdelkov in predvsem za cenami vložnih materialov.

Če ti osnovni pogoji ne bodo izpolnjeni, rezultat poslovanja ne bo mogel biti pozitiven, četudi bi se krepko poboljšali in bolj odgovorno opravljali vsak svoje delo. Značilen primer slabšega odnosa do dela so slabi izpolni. Vsak delavec ve, da se jih da z vestnim delom vseh izboljšati; zato se bodo morali potruditi tako jeklarji kot valjavci in vzdrževalci. Izpolni so že bili mnogo boljši, torej se da in znajo bolje delati.

In kaj so o težavah, možnostih in naporih svojih obratov povedali vodje obratov v TOZD Ploščati program?

VALJARNA BLUMING — ŠTEKEL — BRANKO STRMOLE, vodja proizvodnje:

V Valjarni bluming — štekel smo sprejeli konkretne predloge za izboljšanje poslovanja s konkretnimi nosilci nalog. Ti so v predlogih navedeni poimeno ali po delovnih mestih. Problemi, tako notranji kot zunanji, so nam bili znani že prej. Najprej smo se lotili tistih, ki izvirajo iz našega dela, tako obratnih, kot tistih, ki nastajajo drugje v Železarni,

so pa, tako ali drugače, povezani z našim obratom.

Ves vložek iz obeh jeklarn moramo nujno tekoče predelati, pri tem pa upoštevati predpise o prevzemu vložka, ki so v sedanjih fazi že dodelani. Sproti, to je dnevno, bo potrebno analizirati zastoje v valjarni in obeh adjustažah in ob kopičenju materiala ustrezno ukrepati.

Prizadevati si moramo, da do novega leta predelamo ves hladni vložek, ki se je med letom nakopičil pred globinskimi pečmi, zato bo posebno pozornost potrebno posvetiti izkoriščenosti peči. S tem bomo zmanjšali tudi slepo kurjenje, kar bo vplivalo tudi na manjšo specifično porabo energije.

Bolj si bomo morali prizadevati, da bomo dosegli načrtovane izpolne, ki so bili v zadnjih mesecih zelo slabi. Tekoče bomo morali analizirati vsa odstopanja od zastavljenih ciljev in jih sproti reševati.

Za doseganje čim boljše kakovosti toplovaljanjih trakov se bodo morali kar najbolj angažirati tudi delavci iz obrata in ne samo iz oddelka kvalitete kontrole. Bolj bo potrebno upoštevati tehnološke regulative in predpise. Proti kršitjem bo potrebno disciplinsko ukrepati. Ob valjanju zahtevnejših kvalitet (nerjavnih) in TVT za izvoz bodo morali biti vodilni delavci iz obrata prisotni na vseh treh izmenah.

Stroje in naprave v obratu bomo morali vzdrževati tako, da bo omogočeno kvalitetno valjanje tako slabov in gredic kot TVT in njihova čim bolj kvalitetna nadaljnja predelava. Remonte bomo zato morali izvajati tedensko in to z vnaprej pripravljenim načrtom remonta in rezervnimi deli. Tudi prevzem proge po remontu bo moral biti organiziran. Zaradi vsakokratne stiske s časom tega doslej nismo redno počeli, raje smo takoj pričeli z delom. Sedaj ugotavljamo, da je boljše prevzeti progo, na kateri je remont dobro izpeljan, čeprav na račun ure ali dveh obratovalnega časa.

V času valjanja slabov preko potisne peči in kvarto ogrođa bo potrebno angažirati dovolj usposobljenih vzdrževalcev, da bomo lahko dosegli čim bolj kontinuirano obratovanje proge.

Ker je letošnji generalni remont predstavljen na drugo leto, bomo letos morali izvesti več dobro pripravljenih enodnevnih remontov.

Ena od pomembnih nalog je tudi zmanjšanje specifične porabe energije. Za to bo potrebno dokončno testirati generalno obnovljeno potisno peč in na osnovi tega izdelati obratovalna navodila glede na kvalitetni asortiment slabov.

Ustvariti moramo pogoje (tekoče vzdrževanje klešnih žerjavov v strip-hali) za redno čiščenje globinskih peči, ob zastojih na štedlu, daljših od ene ure, pa ustrezno znižati temperaturo v pečeh vročih navijalcev.

Bolj bomo morali izkoriščati delovni čas. Ob zastojih na progah bodo delavci morali čistiti stroje in naprave in urediti delovno okolje.

Porabo potrošnega materiala moramo znižati ter na podlagi mesečnih analiz in v primeru prevelike porabe ustrezno ukrepati.

Prizadevati si moramo, da bomo zaloge polizdelkov (slabov in gredic) zmanjšali, da bo zaloga le toliko, kolikor je nujno potrebno za nemoteno proizvodnjo. V primeru povečevanja zaloga polizdelkov bomo proizvodnjo morali preusmeriti v tiste izdelke, ki so na tržišču najbolj iskani.

Za izpolnitev naših mesečnih prodajnih planov bosta morala prodajni in izvozni oddelki zagotoviti dovolj naročil za naše izdelke. Skupaj s kadrovskim oddelkom bomo morali poskrbeti za kadrovsko popolnjenost našega oddelka, predvsem adjustaže štedla na Javorniku, ki je sedaj najbolj kritična.

O doseganju zastavljenih ciljev, o proizvodni in tehnološki problematiki bomo morali delavce v obratu tekoče informirati.

Ukrepe smo sprejeli sredi avgusta in smo jih že začeli izvajati. Rezultati se že kažejo, vendar je zaenkrat težko napovedati, kakšni bodo končni rezultati, saj so denimo zastoji na valjavskem ogrođu preveliki. Ogrodje je zastarelo, primanjkuje rezervnih delov, zato je vzdrževanje oteženo. Delno smo že stestirali generalno obnovljeno potisno peč in izdelali prva navodila za delo, saj bo odslej potreben drugačen režim obratovanja. Uvedli smo tudi prisotnost vodilnih delavcev iz obrata na vseh treh izmenah.

Sedaj so naš največji problem zaloge polizdelkov, slabov iz tujih virov (nekaj tisoč ton), za katere zaradi neustreznosti kvalitete ni mogoče dobiti ustreznih naročil za prodajo.

Poleg navedenih ukrepov pa bo potrebno povsem obnoviti linijo štedla, tako po mehanski kot elektroplati. Zbrane imamo že ponudbe iz-

vajalcev, med katerimi bo potrebno izbrati najbolj ustreznega ponudnika in zagotoviti ustrezna finančna sredstva. Linija štedla obratuje že dvajset let in je zlasti po elektroplati že močno zastarela, od mehanskega dela pa bomo morali obnoviti nastavno napravo in urediti hlajenje toplo valjanih trakov po valjanju. Ureditev linije štedla je za nas izjemnega pomena, da bomo v prihodnje lahko izdelovali toplo valjani vložek za nadaljnjo predelavo.

VALJARNA DEBELE PLOČEVINE — VITOMIR GRČAR, vodja obrata:

V zadnjih letih je ta valjarna doživela velike spremembe in posodobitve, ki se niso dokončane, zato je njihova proizvodnja v bistvu še vedno poizkusna. Dogradili so novo halo in kupili najmodernejšo napravo, na katerih pa se še vedno učijo, ker je bilo prakso v tujini nemogoče organizirati. Ker naprave še niso prevzete, imajo tudi vzdrževalci težave. Nimajo načrtov, shem. Počasi pa te

probleme le rešujejo. Nove stroje so kupili, ker so hoteli delati bolj kvalitetno pločevino in to jim že uspeva, vendar so se težave pokazale v organizaciji proizvodnega procesa. Zaradi postopnega dograjevanja in zastojev v naložbi novi stroji niso razporejeni najbolj optimalno, saj so skušali naprave čimprej pripraviti za obratovanje in so jih pač postavili tja, kjer je bilo zanje dovolj prostora. Kvalitetnejši izdelek zahteva mnogo več obdelave, dela in zaradi tega mnogo transporta. Ta sedaj predstavlja hude težave, ker povzroča zastoj tudi ključnih agregatov. Težave bodo omilili, ko bodo postavljene vse transportne naprave.

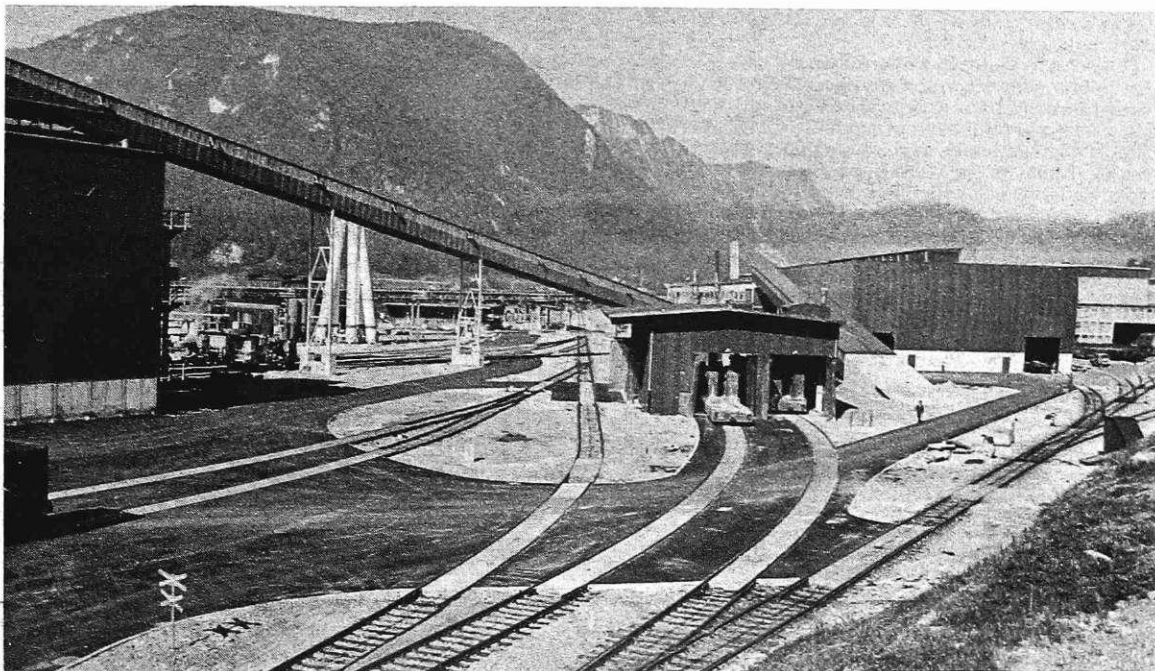
Kot vzroke za nižjo proizvodnjo v prvem polletju navajajo:

— slabo delo nove Drever peči in velike zaloge pločevine za termično obdelavo,

— pomanjkanje vložka,

— zaradi pomanjkanja naročil za kvalitete, ki jih izdelujejo na Custodis peči, in za kvalitete, ki ne potre-

(Nadaljevanje na 6. strani)

Na Beli (foto: I. Kučina)

Še naprej nizki osebni dohodki

Po zelo slabih količnikih in vrednostnih rezultatih v juliju je bilo pričakovati, da bomo v avgustu rezultate izboljšali. Žal se to ni zgodilo.

Av gust je štel maksimalno število delovnih dni, tako za tiste, ki delajo v neprekinjenem procesu proizvodnje (31 dni), kot za tiste, ki jim ob sobotah, nedeljah in praznikih delovni proces miruje (23 dni). V avgustu je bil en delovni dan več kot v juliju, proizvodnja pa manjša po količini, strukturi, kvaliteti in vrednosti.

Produktivnost je torej padla, ne glede na to, po katerem kriteriju jo ugotavljamo (fizično, strukturo, vrednostno). Ob enakih osnovah in merilih delitve osebnega dohodka po osebni dohodek še manjši kot prejšnji mesec.

V večini primerov bo premija manjša kot v juliju. Štirje obrati, obe TOZD skupnega pomena (Družbeni standard in Komerciala) in delovna skupnost so brez premij. Več premij je kot prejšnji mesec so zaslužili delavci Valjarne debele pločevine (v juliju nič), Profilarne (v juliju nič), Vratnih podbojev, Jeklovleka in Željarne.

Samo pet obratov je uspelo izboljšati produktivnost ali strukturo proizvodnje. V večji meri se to pozna le v osebnem dohodku v Profilarni.

Manjši kot v juliju bo tudi osnovni učinek. Izračun kaže na večje izboljšanje samo v obratu Transport, največji padec pa je v delovni skupnosti in TOZD Komerciala, kjer je očitno odgovornost za slabe rezultate v naj-

večji meri zajeta v merilih delitve osebnega dohodka.

Za vse delavce Železarne bo osebni dohodek nekoliko manjši tudi zaradi nedoseganja cilja poslovanja — vrednosti prodaje.

V juliju je znašala stimulacija 1.630 din na delavca, v avgustu pa je bil cilj toliko zgrešen, da stimulacije ni.

Pri ocenjevanju osebnega dohodka za avgust pa moramo upoštevati seveda tudi dejstvo, da smo za julij prejeli večji osebni dohodek tudi zato, ker smo imeli poleg 22 delovnih dni plačana tudi dva praznika, tisti, ki so na praznike delali, pa so bili upravičeni do dodatkov za delo na praznik.

Nanizali smo nekaj dejstev, zaradi katerih je osebnih dohodek skromen. Življenjski stroški ob tem ne mirujejo, ampak se celo povečujejo.

Ukrepi za izboljšanje poslovanja še niso dali rezultatov. Doseženi rezultati so onemogočili pričakovano gibanje osebnega dohodka. Dokler ne dosežemo boljšega rezultata, ne moremo upati na povečanje osebnega dohodka. Le na osnovi izboljšanja količinskih, kvalitativnih in vrednostnih rezultatov bomo lahko povečali osebni dohodek. Samo tako bomo lahko zagovarjali morebitno preseganje družbeno primernih sredstev osebnega dohodka. Če svojih obveznosti ne izvršimo, ne moremo

pričakovati razumevanja s strani širše družbene skupnosti.

Rafko Penič

Bomo v septembru razgnali črne oblake?

V prvih sedmih dneh septembra smo po podatkih statistične službe izdelali 20.700 ton skupne proizvodnje, kar je 90,1 % operativnega programa. Načrtovano količino do sedaj uspešno izpolnjujeta le obrata Vratni podboji (106,3 %) in Valjarna žice (106,2 %).

Plavž s 1.267 tonami izdelanega grodja dosega 77,6 odstotka družbenega plana in enakega operativnega programa.

V Jeklarni 1 so vliili 5.117 ton jekla in dosegajo družbeni plan in operativni program z 98,5 odstotka.

V Jeklarni 2 so v sedmih dneh izdelali 33 sarž, kar je 2.490 ton.

V petih odpremnih dneh smo prodali 4.434 ton končnih izdelkov in storitev ter tako izpolnili 75,7 odstotka znižanega operativnega programa. Plan prodaje uspešno izpolnjujeta le Profilarna (104,6 %) in Vratni podboji (164,5 %).

Inovacijska dejavnost v preteklem mesecu

V preteklem mesecu so odbori za gospodarstvo na petih sejah obravnavali dvaindvajset predlogov tehničnih izboljšav, koristnih predlogov in idej ter jih pozitivno ocenili in odobrili. Skupni prihranek znaša 251.281.158 din, zato je enainštirideset novatorjev prejelo 4.321.002 din posebnih nadomestil.

TOZD Talilnice

Matjažu Kelvišarju, Henrikju Zupanu, Vekoslavju Zakrajšku, Janezu Rozmanu, Miranu Kneževiču in Radu Pristovu je bilo odobreno drugo in tretje posebno nadomestilo za izdelavo havbe za odvod svinčevih hlavov in za izboljšave na napravi za vpihovanje Pb, ki so omogočile vpihovanje Pb tudi v SM jeklarni. Pred uvedbo izboljšave so Pb jekla izdelovali samo v oddelku el. peči. Zaradi prezasedenosti kapacitet el. peči je bila potreba, da se tehnologija izdelave Pb jekel prenese v SM oddelek. Avtorji so izdelali havbo za odsesavanje svinčevih par in jo montirali na drsno zapiralo ponve pred prebodom.

TOZD Ploščati program

Francu Korošcu je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za varovanje matic za dvizno vreteno za dvig zgornje oblikovne gredi na progi ROSSI II. Pri razstavljanju zgornje gredi na oblikovni progi Rossi je pogosto prihajalo do zasuka matic ter do zaribanja med obišjem in matico, ker te niso bile dobro varovane proti zasukom.

Avtor izboljšave je vzgradil cilindričen varovalni vijačni zatič in to poševno skozi sredino matic. S tem je dosegel večjo strižno površino varovalnega zatiča. Poleg tega je med matico in vretenom izvedel mazanje z mazilkami, zato ne prihaja več do zaribanja.

Vojtehu Furlanu in Bojanu Dorniku je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za izdelavo zaščite na letišči žagi oblikovne proge ALPINA 350/5. Na letišči žagi oblikovne proge Alpina so pri rezanju profilov odgorki leteli po okolici, kar je predstavljalo nevarnost za delavce, ki delajo na stroju, kot tudi za mimoidoče delavce. Da bi preprečila to nevarnost, sta avtorja izboljšave izdelala poseben pokrov, na katerem sta pritrčila gumijaste zavese in s tem preprečila odletavanje isker v okolico.

Jožu Kunstlju, Mirku Praprotniku in Jožu Bevču je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za vgraditev mejnega stikala na oblikovni progi ROSSI II. Na tem stroju je večkrat prihajalo do neusklajenega delovanja pomika letišče žage in profilirke, oziroma do tega, da prijemne celjusti niso popustile in se je letišča žaga pomikala preko poti in je profil napravil zanko, kar je pomenilo nevarnost za posluževalce stroja ter prisotne vzdrževalce. Če je nastala zanka, jo je bilo potrebno ročno odžagati in odstraniti ter ponovno vpeljati profil v prijemne celjusti. V nanovo vpeljanem profilu so morali izvesti izravnalni rez z letišče žago. Avtorji izboljšave so vgradili mejno

stikalo, ki ob nenormalnem delovanju pomika letišče žage izključi glavni pogonski motor profilirke, zato ne more več priti do nastajanja zank.

Francu Paplerju je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za idejni predlog vgraditve varnostnega stikala na 4000-tonski stiskalnici LITOSTROJ v Valjarni debele pločevine. Ravnanje debele pločevine se opravlja v treh fazah. Najbolj nevarna je tretja faza, ko ima predlagalec vložkov roke pod ploščo. Če bi delavec za komandnim pultom naredil napako, bi prišlo do poškodbe rok delavca, ki podlaga ploščo. Avtor ideje predlaga vgraditev dveh električnih varnostnih stikal na obeh straneh stiskalnice v dosegu ene roke. S pritiskom obeh stikal bi delavec ob stiskalnici delavca v komandnem pultu z zelenim svetlobnim signalom preprečil, da je izven nevarnega področja ravnanja plošče.

Milanu Novaku je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za predelavo elastične sklopke za letve dviznih miz. Križna elastična sklopka reduktorjev pogona ravnalnih letov na dviznih mizah je zelo obremenjena, zato je prihajalo do pogostih zlomov polžastih vencev, vzmeti ter ostalih strojnih delov. Uvozili so dve sklopki, ki sta se sčasoma izrabili in jih je bilo potrebno vedno pogosteje popravljati. Demontaža in montaža pogonskega reduktorja pa je zahtevno in dolgotrajno delo. Avtor izboljšave je izvedel predelavo sklopke tako, da je vstavil čep v dve puši, ostali dve pa je napolnil z mastjo in jih zaprl z matico, na katero je privaril poseben podaljšek. S to izboljšavo je onemogočil dostop nečistoče in vode do vzmeti ter v notranjost sklopke ter omogočil večkratno nastavitve sklopke brez demontaže pogonskega reduktorja ravnalnih letov.

Mariji Hrovat in Jerici Krivec je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za postavitev zaprte kabine s klima napravo na delovnem mestu signier pločevine. To delovno mesto je eno težjih in je zaščiteno pred sevanjem plošč le z odprto kabino. V poletnih mesecih se temperatura ozračja dvigne do neznosne meje, zato so delavci izpostavljeni visokim temperaturam, toplotnemu sevanju in drugim škodljivim mikroklimatskim pogojem. Avtorici prijave sta predlagali, da bi na isto lokacijo postavili zaprto kabino, ki bi imela klimatsko napravo, v katero bi se med presledki signiranja umaknila signierka pločevine. To pobudo so tudi izvedli in kabina že služi svojemu namenu v zadovoljstvo zaposlenih delavcev.

Francu Janša je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za vgraditev gibljivega zgloba na zaustavljalcu letišče žage oblikovne proge Rossi I. Na tej progi se je pogosto lomila batnica zračnega cilindra, zato je avtor namesto fiksne pritrditve batnice z zaustavljalno ploščo vgradil gibljivi zglob. Po tej predelavi ni več zlomov batnice.

Francu Janša in Matiju Pretnarju je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za izboljšanje hlajenja vodil na krožni ogrevni peči v diskarni. Avtorja sta s predelavo reši-

la problem stropa v ogrevni peči v diskarni. Pred predelavo se je strop peči pogosto krusil. Tako se je povečala odprtina, kjer so vgrajeni kavlji. Skozi to odprtino je uhajal ogenj in poškodoval transporter. Po predelavi je poraba plina manjša, pa tudi okolje je bolj čisto, strop pa ima daljšo življenjsko dobo.

Francu Korošcu je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za vgraditev posnemalnega obroča na letišči žagi Rossi I. Na progi je pogostoma prihajalo do zastojev, ker vodila niso imela zaščite, škaja in odgorki pa so imeli prost dostop do pokončnih vodil in puše. Avtor izboljšave je na zgornji strani puše vgradil posnemalni obroč, s katerim je preprečil dostop škaji in odgorkom do vodil, zato ne prihaja več do poškodb vodil in do zastojev.

Rudiju Šapku in Francu Mežanu je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za predelavo pritrditve krmilne omarice na oblikovnem stroju Rossi. Tu je na letišči žagi pritrjena krmilna omarica z mejnimi stikali. Omarica ni bila dobro privita na nosilec, ker so bili navoji stalno poškodovani. Zaradi odvitosti omarice in treslajev šablonski drog ni vklapljal stikal, zato je prihajalo do manjših zastojev. Prijavitelja sta izdelala in vgradila nov nosilec, na katerem je pritrjena krmilna omarica.

Jožetu Bevču je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za nov način odstranjevanja odgorkov od rezanja. V obratu Profilarna so v zadnjih nekaj letih naredili velik premik v izvozno usmerjenost, saj izvozijo polovico svoje proizvodnje, zato so morali veliko storiti na področju izboljšanja kvalitete. Posebno težavo so imeli na oblikovni liniji Rossi II in to z odstranjevanjem brade, ki nastane med rezanjem. Med pobiranjem profilov so morali brade odstranjevati s sekačem ali ročnim brusilnim strojem, kar je pomenilo daljše čase prebiranja, več fizičnega dela ter večjo porabo brusilnih koluti in rokavic. Avtor je z vztrajnim opazovanjem faze rezanja prišel do sklepa, da je potrebno spremeniti kot rezanja in s pomikanjem profila v horizontalni smeri linije to tudi dosegl.

Božidarju Keru in Branku Strmolcu ter je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za dopolnitev naprave za prenos podatkov dispečerja v kabino bluminga. Valjavec v kabini ni imel pregleda nad valjenjem in okvarami na ogrodju štelu. Zato se je dogajalo, da je bil valjanec na blumingu izvaljan na neustrezno dimenzijo ali celo v odpadke, če valjavec s štelu ni pravočasno javil v kabino bluminga zastoj na štelu. Avtorja izboljšave sta dopolnila napravo za prenos podatkov in s tem dosegla, da ima valjavec v kabini bluminga natančen pregled o posameznih prevlekih na štelu in to od prevzema predtraku iz bluminga do navijanja TVT na hladnem navijalcu ter ni več odvisen od ustnih informacij iz kabine štelu.

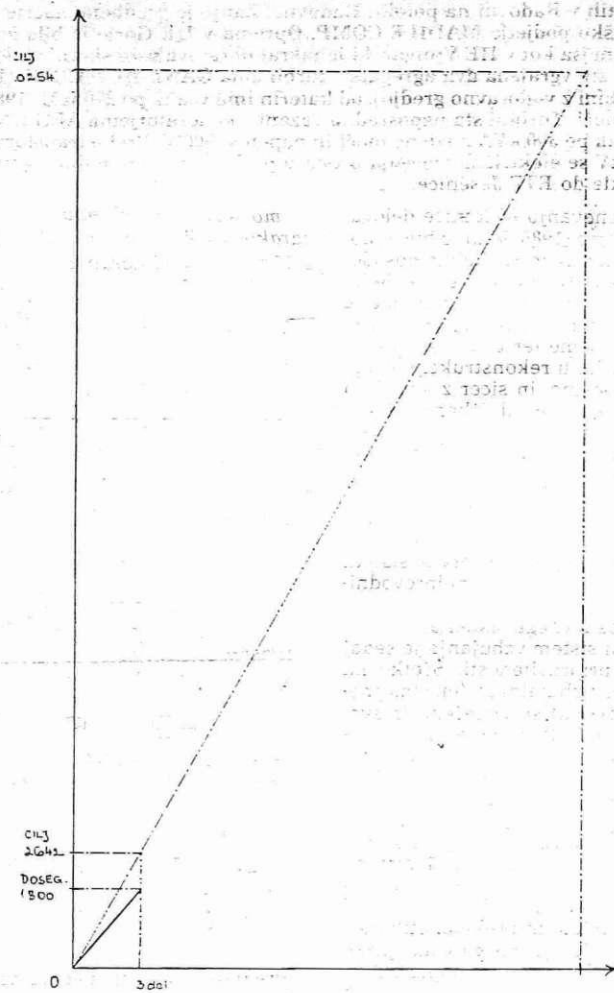
Matiju Pretnarju, Francu Janša in Janezu Muleju je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za predelavo sklopke na odvijalcu oblikovne proge Rossi I. Na odvijalcu je bila vgrajena sklopka za vrtenje odvijalca v eno smer, v drugo smer pa prosti tek. Ta sklopka se je začela močno obrabljati in ker obrat kljub urgenci dobavitelju sklopke ni dobavil so se avtorji izboljšave odločili izdelati novo sklopko, ki povsem ustreza prvotni.

TOZD Okrogli program

Milošu Gašperinu je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za predelavo pogona navijalcev patentirne proge B. Navijalce uporabljajo za navijanje patentirne žice. Ogrodje navijalcev ima 24 bobnov, ki jih poganjata dva motorja in vsak bobnen je gnan tako, da je reduktor bobna povezan s transmisijo s ploščatim jermenom. Šibka točka te izvedbe pogona so bili prav ploščati jermeni in elektromagnetne sklopke, ki so ob večjih obremenitvah hitro izpadali iz jermenic ter s tem ustavili boben. Problem so predstavljale tudi elektromagnetne sklopke, ki so sestavljene iz lamel, lamele pa so se zamazale s škajo in niso reagirale več na elektro magnet. Avtor je zato začel razmišljati o ustrežnejšem jermenskem prenosu in manj občutljivih sklopkah, da bi zmanjšal zastoj in s tem normaliziral proizvodnjo ter dosegel večjo vzdržljivost posameznih sklopov. In to mu je v celoti tudi uspelo.

B. B.

doseganje skupnega cilja poslovanja

V treh dneh septembra smo dosegli 1.800 mio din realizacije ali 68 % cilja.

ŠTORSKI ŽELEZARJI VABIJO

V soboto, 26. septembra, nas vabijo štorski železarji na SREČANJE ŽELEZARJEV.

Pripravili so bogat program, ki se bo začel že ob 9.30 v Celju, kjer bo slovesen sprevid folklornih skupin iz SOZD Slovenske železarne in tudi kratek nastop na Tomšičevem trgu v Celju. Po postanku v Celju se bomo odpeljali na Teharje, kjer bo, po obljubah organizatorja, veselo. Na prireditvi, kjer bodo sodelovali pihalni orkester Železarne Štore, folklorna skupina Kompole, gledališka skupina ŽELEZAR Celje-Štore, pevski zbor Železar in folklorne skupine vseh članic SOZD, bodo podelili priznanja SOZD SŽ.

Pripravljajo tudi zabavna, športno-rekreacijska tekmovanja, kot so vlečenje vrvi, skakanje z vrečo, skoke z mesta in podobno.

Za zabavo in ples bo skrbel zabavni ansambel OAZA.

Organizator bo poskrbel za golaž in pijačo.

Prijave bomo sprejemali na tajništvo obratov hkrati z vplačilom prispevka 500 din do 15. septembra.

CENTER SREDNJEGA USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA JESENICE

Enota za izobraževanje ob delu

RAZPIS ZA IZOBRAŽEVANJE OB DELU IN PROGRAM IZPOPOLNJEVANJA:

- strojni delovodja (V. stopnja zahtevnosti)
- metalurški delovodja (V. stopnja zahtevnosti)

POGOJI ZA VPIS:

- tri leta delovnih izkušenj v neposredni proizvodnji (kovinarski ali metalurški) in dokončan NAD program obratni strojni ali metalurški tehnik,
- tri leta delovnih izkušenj v neposredni proizvodnji (kovinarski ali metalurški) in dokončan program strojni ali metalurški tehnik,
- tri leta delovnih izkušenj v neposredni proizvodnji (kovinarski ali metalurški) in končan program specialist kovinarske ali metalurške smeri,
- sklenjeno delovno razmerje in dokazilo, da je kandidat predviden za delovno mesto delovodje v DO.

Izpopolnjevanje traja 18 tednov (310 ur).

Piknik žebjarjev

Izvršni odbor sindikata Žebjarne obvešča člane kolektiva in upokojene Žebjarne, da bo piknik 19. septembra na Poljanah, in sicer ob vsakem vremenu.

Udeleženci piknika imajo na voljo kombi, ki bo vozil izpred parkirnega prostora ŽJ ob 9. uri, 9.30 in 10. uri.

Popravek

Tokrat se je tiskarski skrat poigral s člankom Božidarja Lakota »Recept za uspeh« v 35. številki Železarja. Stavek (v prvem odstavku drugega stolpca): »Ne gre le zato, da ima pač vsak predlog svoje dobre in slabe strani, pač pa za to, da določen predlog prinaša posamezniku ali skupini škodo ali korist, odpira ali zapira možnost pri doseganju nekega cilja, privilegira enega na račun drugega.«

Uredništvo

Seja odbora za gospodarstvo

V četrtek, 3. septembra, so se na 34. redni seji sestali člani odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne.

Ugotovili so, da so sklepi prejšnje seje uresničeni, oziroma se tisti, ki so dolgoročnega značaja, izvajajo.

Odbor je potrdil realizacijo proizvodnega programa za avgust, skupna proizvodnja je bila dosežena z 92,2 %, blagovna pa samo z 87,2 %, in predlog operativnega programa za september.

Ob obravnavi finančnega rezultata za julij in kumulativno za sedem

mesecev so ugotovili, da se je rezultat poslovanja v mesecih juliju in avgustu, ne glede na dopuste, še poslabšal. Poleg že znanih vzrokov izgube v prvem polletju (nedoseganje eksterne realizacije in visoki stroški poslovanja, nedoseganje načrtovane proizvodnje v Jeklarni 2, novi obračunski sistem, problematika zaloga, pospeševanje izvoza, poslabšanje strukture finansiranja, problem plačane realizacije, mnogo preizkušene cen naših izdelkov...) nas v zadnjem času pesti tudi pomanjkanje naročil. Odbor podpira vse sprejete sanacijske ukrepe, ki so jih v temeljnih organizacijah in delovni skupnosti obravnavali in konkretizirali in apelira na vse člane kolektiva, da v svojih delovnih okoljih naredijo vse za izboljšanje rezultata poslovanja.

Na predlog oddelka zunanje trgovine je odbor potrdil dva odpisa razlik pri poslovanju s tujino.

CSI - MZ

Dopisujte

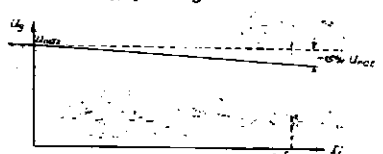
Avtomatizacija v HE Gorje

Hydroelektrarna Gorje je bila zgrajena leta 1906 na opuščeni železarski obratnosti v Radovni na potoku Radovna. Zanj je gradbene načrte izdelalo celovsko podjetje MADILE COMP. Oprema v HE Gorje je bila za tisti čas sodobnejša kot v HE Vintgar, ki je takrat obratovala že skoraj tri leta. V HE Gorje sta vgrajena dva agregata s turbinama GANZ-BUDAPEST (Francoski turbinisti z vodoravno gredjo), od katerih ima vsaka po 270 KM (198 kW) nazivne moči. Turbini sta neposredno vezani z generatorjema AEG UNION, ki ima vsak po 300 kVA nazivne moči in napetost 500 V. Preko transformacije 0,5/10 kV se električna energija prenaša po 7 km dolgem daljnovodu preko Mežakle do RTP Jesenice.

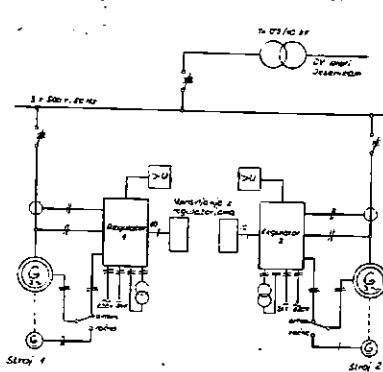
Ob praznovanju 80-letnice delovanja HE Gorje (1986. leta) je bilo odločeno, da elektrarno nekoliko posodobimo. Nekatere izboljšave so bile izvedene že prej (n.pr. zamenjava transformatorjev, predelava VN prostora in opreme ter podobno). Sedaj pa smo se lotili rekonstrukcije vzbujalnega sistema, in sicer z vgradnjo tiristorско-polprevodniškega sistema vzbujanja obeh generatorjev. Generatorja v HE Gorje imata seveda klasični sistem vzbujanja z vzbujalnima generatorjema na obeh gredih sinhronskih generatorjev in uporovnimi regulatorjema, ki ostanejo še naprej kot rezervni sistem vzbujanja; tiristorско-polprevodniški sistem vzbujanja pa prevzame funkcijo osnovnega sistema.

Klasični sistem vzbujanja je sedaj v stanju pripravljenosti. Ščetke na kolektorju vzbujalnika (enosmerne generatorja) so izvelene iz svojih držal, stikalo za preklon »ročno-avtomatsko« pa je v položaju »avtomatsko«. V primeru, da tiristorско-polprevodniški sistem vzbujanja oziroma avtomatski regulator iz kakršnegakoli vzroka odpove, strojni lahko z nekaj enostavnimi prijemi preide na klasični sistem vzbujanja (vstavi ščetke na vzbujalniku v ustrezna držala in preklopi stikalo v položaj »ročno«). Elektrarna lahko tako normalno obratuje naprej. Tudi na daljnovodu Gorje-Jesenice, ki je zaradi različnih atmosferskih prenapetosti ali tudi zaradi nestrokovnega drvarjenja na Mežakli večkrat pokvarjen, je rezervni klasični vzbujalni sistem nujno potreben za preizkus daljnovoda z generatorjem po končanem popravilu. S tem je povečana obratovalna zanesljivost, posebej če upoštevamo, da se iz tega daljnovoda poleg ostalega napaja tudi TV pretvornik na Mežakli, ki pokriva s prvim in drugim programom večino področja Jesenice. Tiristorско-polprevodniški sistem vzbujanja omogoča avtomatsko samostojno (otočno) obratovanje obeh generatorjev ali paralelno obratovanje enega ali obeh generatorjev z distribucijsko mrežo Železarne Jesenice. Ima naslednje karakteristike:

— možnost nastavljanja karakteristike v mejah od 0 do $\pm 15\% U_{nec}$ pod diagramu:

Naslednja slika prikazuje vključitev tiristorско-polprevodniških regulatorjev v enopolno shemo elektrarne.

Prednosti novega načina vzbujanja so več kot očitne. Pri klasičnem načinu mora ob izpadu mreže strojni v elektrarni paziti na dve stvari. Kar se da hitro mora z zapiranjem regulatorja zmanjšati dotok vode na turbino, ki ob razbremenitvi skuša s povečanjem števila vrtljajev kompenzirati višek energije. Povišanje števila vrtljajev pa seveda lahko povzroči okvaro agregata; v skrajnem primeru lahko pride zaradi centrifugalnih sil do lomov. Druga prav tako nevarna posledica povišanja števila vrtljajev pa je zvišanje napetosti generatorja, kar lahko povzroči tudi okvare na visokonapetostni

opremi elektrarne in pri samostojnem obratovanju tudi pri porabnikih. Zato mora v takem primeru strojni istočasno tudi hitro zmanjšati vzbujanje. Ker sta oba regulatorja (regulator vrtljajev in klasični regulator vzbujanja) prostorsko med seboj precej oddaljena, čas za ustrezno akcijo strojnika pa je ob izpadu relativno kratek, je pri klasičnem načinu vzbujanja seveda pravilno ukrepanje izredno oteženo in predvsem odgovorno. Novi tiristorско-polprevodniški način vzbujanja pa omogoča, da ob izpadu in s tem povezanim ustreznim zvišanjem vrtljajev agregata napetost generatorja ostane praktično konstantna in ni skrbi zaradi električne opreme elektrarne, kakor tudi porabnikov. Seveda pa je zvišano število vrtljajev še vedno nevarno v mehanskem smislu, vendar strojni mnogo lažje obvlada situacijo ob izpadu, če ima na skrbi samo regulator vrtljajev.

Novi tiristorско-polprevodniški sistem vzbujanja smo prvič vklopili 5. maja 1987. V času obratovanja do danes smo imeli eno samo okvaro, katere vzrok je bila atmosferska prenapetost (strela), katerim je daljnovod zelo izpostavljen. Z domiselnim vezjem zaščitnih kondenzatorjev, kakor tudi z ustreznim ozemljitvijo nekaterih delov regulatorjev, smo se v prihodnje, vsaj upamo tako, izognili takim in podobnim nevšečnostim.

Opisani sistem vzbujanja je zelo primeren za revitalizacijo starih elektrarn in predstavlja dovolj enostavno in relativno ceno rešitev. Razen da olajša delo strojnikom ob izpadu, štiti porabnike pred prenapetostmi v takih primerih, odpadejo pa tudi vsi znani problemi z vzdrževanjem kolektorjev vzbujalnih strojev, zamenjavo ščetk in podobnimi deli na vzbujevalcih. Te prednosti pa vsekakor odtehtajo stroške za nabavljeno opremo in samo montažo. Po daljšem obratovanju v sami elektrarni pa bo mogoče spoznati tudi obratovalne in tehnične lastnosti tiristorско-polprevodniških regulatorjev vzbujanja v dejanskih delovnih okoliščinah. Na osnovi teh ocen bomo lahko nadaljevali z revitalizacijo ostalih elektrarn v Železarni Jesenice, kajti energija, ki jo pridobimo v lastni hiši, je pri današnjih pogojih gospodarjenja vedno bolj dragocena.

Aleš Soklič

Kadrovska gibanja v avgustu

Tudi v letošnjem letu so se nemalokrat pojavljali očitki kadrovskemu sektorju, da je mnogim težavam krivo pomanjkanje delavcev. V marsikaterem obratu oz. TOZD je »pomanjkanje delavcev« postalo že kar nekakšen žargon in izgovor za nedoseganje načrtovanih rezultatov, za katerim pa se skrivajo (komu na ljubo?) veliko večji in očitno tudi težje rešljivi problemi. Trdimo, da je v sedanjem kriznem obdobju Železarne, kot tudi ostale jeseniške, končno pa tudi nacionalne ekonomije, lahko pogubno skrivati oziroma izogibati se pravim problemom, izpostavljati pa tiste, ki zamegljujejo realnost.

Statistična primerjava z letom 1986 (število zaposlenih, količina in kvaliteta proizvodnje itd.) pravzaprav ne vzdrži nobene primerjave. Dejstvo je, da letošnje proizvodnje, vzdrževanje in druge dejavnosti opravljamo z relativno precej večjim številom zaposlenih kot v istem obdobju lanskega leta.

TOZD TALILNICE so glede na lansko leto težko primerljive. Sedanje število zaposlenih je za 29 manjše, vendar bodo do konca leta (ustavitev zadnjega plavža in v začetku prihodnjega leta (ustavitev zadnje SM peči) še precejšnje kadrovske spremembe. Do konca leta bo potrebno v Jeklaro 2 razporediti še približno 80 delavcev. Večina delavcev bo prišla iz obrata Plavž.

TOZD PLOŠČATI PROGRAM zaposluje 1120 delavcev, kar je za 19 več kot 31. avgusta 1986. Tej številki je potrebno dodati še 12 začasnih razporejenih delavcev (Valjarna bluming-štelci — 2, VDP — 3, HVB — 5 in Profilarna — 2) ter sedem novosprejetih delavcev v mesecu septembru (HVB — 4 in HVJ — 3).

TOZD OKROGLI PROGRAM zaposluje 882 delavcev, kar je za 33 več kot lani v enakem obdobju. Tudi v tej TOZD so v prvih septembrskih dneh nastale večje spremembe, saj so se v Jeklovniku na novo zaposlili štirje delavci, eden v Želbjarni (v Želbjarno so začasnoro razporejeni še trije delavci), kar 12 pa smo jih na novo zaposlili v Žičarni. V prihodnje bomo vsa pozornost posvetili Valjarni žice, ki ima sicer za sedanj način obratovanja zadovoljivo število delavcev, premalo pa za obratovanje v sistemu 4+1.

TOZD TEHNIČNE DEJAVNOSTI zaposluje 1948 delavcev. Številka je za osem večja kot 31. avgusta 1986.

Menimo, da je bilo zaposlovanje v tem TOZD ob razumevanju vodstva TOZD in obratov zelo racionalno, kar je veliko pripomoglo k zmanjšanju kadrovskih težav ob zagonu Jeklarne 2.

TOZD KOMERCIALA s številom zaposlenih v letošnjem letu niha med 153 in 160. Sedanje število zaposlenih se utegne nekoliko občutneje spremeniti le ob reorganizaciji materialno skladiščne službe.

V skupnih službah, zaenkrat še vedno v treh delovnih skupnostih, je že od meseca junija naprej prepoved zaposlovanja, oziroma je to mogoče le v izjemnih primerih in z dovoljenjem poslovnega odbora.

FINANČNO RAČ. SEKTOR, ki je izločen iz bivše KO-FI, v letošnjem letu niha med 141 in 143 zaposlenimi. Tudi ob reorganizaciji ni doživel kakšnih kadrovskih pretresov.

Delovna skupnost KSI število zaposlenih vztrajno zmanjšuje. Upadanje bo potrebno zaustaviti, nekoliko pa zvišati število zaposlenih v splošnem sektorju.

Delovna skupnost ETN prav tako zmanjšuje število zaposlenih, kar pa se neugodno kaže v nekaterih oddelkih sektorja tehnične kontrole.

TOZD DRUŽBENI STANDARD je število zaposlenih zvišalazato menimo, da je kadrovsko zadovoljivo rešena.

Iz navedenega in iz priložene tabele izhaja logičen sklep, da težavam ni in ne more biti krivo le pomanjkanje delavcev, zato bi kazalo — za dobro Železarne in železarjev — biti bolj prodoren pri iskanju prave diagnoze sedanjih razmer, saj bo le na ta način mogoča učinkovita terapija za odpravljanje vzrokov in izboljšanje stanja.

Božo Ahec

Obvestila kolektivu

Razpored dežurnih Železarne

OD 14. DO 20. SEPTEMBRA

14. septembra, Janez KOMEL, TOZD Komerciala, Jesenice, Janseva 6, ☎ 81-026.
15. septembra, Jože KRAMAR, Energetika, Mojstrana, Dovje 112, ☎ 89-129.
16. septembra, Oskar KURNER, Sektor za razvoj in raziskave, Jesenice, Tavčarjeva 9, ☎ 81-214.
17. septembra, Aleš LAGOJA, Raziskovalni oddelek, Jesenice, Titova 22, ☎ 82-826.
18. septembra, Sašo MANDELJC, Valjarna bluming štelci, Jesenice, Tomšičeva 88, ☎ 82-054.
19. septembra, Valentin MARKEŽ, Vzdrževanje, Jesenice, Cesta talcev 4 b, ☎ 83-345.
20. septembra, Leon MESARIČ, Želbjarna, Jesenice, Titova 3, ☎ 81-216.

Dežurni za vzdrževanje v Železarni

Datum:	Dnevni:	Nočni:
Ponedeljek — 14. 9.	Franci Kalan	Mitja Kersnik
Torek — 15. 9.	Janez Otrin	Branko Gerčar
Sreda — 16. 9.	Marjan Pintar	Pavel Žmitek
Četrtek — 17. 9.	Franc Arnez	Jože Ravnik
Petek — 18. 9.	Karel Koblar	Vlado Repe
Sobota — 19. 9.	Ivo Leban	Borut Cegnar
Nedelja — 20. 9.	Matjaž Kelvišar	Ivan Šenveter

Služba obratne ambulante

Od 14. do 19. septembra bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: III. obratna ambulanta — dr. Bernarda Benedik — Tili in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.
Dispanzer za borce: od 6.30 do 7.30
POPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik.
V soboto, 19. septembra, samo dopoldne: III. obratna ambulanta — dr. Bernarda Benedik — Tili.
ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. stomat. Alojz Smolej in III. zobna ambulanta — mag. dr. stomat. Bela Gazafi.
POPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.
V soboto, 19. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.
V kartoteki obratne ambulante sprejemamo knjižice dopoldan od 6. ure do 10.30, popoldan od 12. ure do 17.30.
Urgentna ambulanta sprejema nujne primere neprekinjeno od 6. do 20. ure.

Dežurni v Vatrostalni

12. in 13. septembra, Novica PAVLOVIČ, Jesenice, Titova 71, ☎ doma 83-239, ☎ v službi 83-976.
Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure na delovnem mestu, v prostem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj pa je dežurni dosegljiv na domu.

Kadrovska gibanja v avgustu

	Sklenili delovno razmerje		Prekinili delovno razmerje			
	iz JLA	ostali	SKUPAJ	SKUPAJ	stanje 31.8.1987	stanje 31.8.1986
Vodstvo TO TAL.	—	—	—	—	2	—
Plavž	—	—	—	—	145	190
Jeklarina	—	—	—	—	679	667
Livarna	1	1	—	—	83	81
TOZD TALILNICE	—	—	1	1	909	938
Vodstvo TO P P	—	—	—	—	2	—
Valjarna bl. št.	2	2	2	1	340	330
Valj. deb. pločevine	1	1	—	—	207	196
HI. valjarna Bela	—	—	1	1	274	270
HI. valjarna Jes.	—	—	—	—	198	197
Profilarna	2	2	—	—	58	57
Vratni podboji	—	—	—	—	41	51
TOZD PLOŠČ. PROGR.	—	—	5	5	1120	1101
Vodstvo TO O P	—	—	—	—	2	—
Valj. žice	—	—	—	—	152	154
Žičarna	1	1	2	3	228	220
Jeklovlek	1	6	7	—	155	141
Elektrode	1	1	—	1	264	254
Želbjarna	3	3	—	—	81	80
TOZD OKROGLI PROGR.	—	3	10	13	882	849
Vodstvo TO T D	—	—	—	—	2	—
Strojni obrati	1	1	2	—	288	287
Vzdrževalni obrati	4	5	9	1	1072	1054
Energetski obrati	—	—	—	1	241	236
Transportni obrati	2	2	—	—	345	363
Materialno gospodarstvo	—	—	—	—	—	—
TOZD TEHN. DEJAVNOSTI	1	5	7	13	1948	1940
TOZD KOMERCIALA	—	—	—	—	155	160
TOZD DRUŽB. STANDARD	—	1	2	3	200	194
Poslovni odbor	—	—	—	—	6	5
Fin. račun. sektor	—	—	—	—	145	139
Kadrovski sektor	—	—	—	—	118	114
Pripravniki	2	2	4	—	21	26
Splošni sektor	—	—	—	1	199	211
CSI	—	—	—	—	14	18
SEOI	—	—	—	—	122	123
Sektor tehn. kontrole	—	—	—	1	209	205
Sektor za razv. in razis.	—	—	—	1	59	59
Služba za plan procesa	—	—	—	—	16	17
Sektor za inženiring	—	—	—	—	77	80
DSSS	—	2	2	4	986	997
ŽELEZARNA	1	11	27	39	6200	6179

Hm, hm...

Delo, torek, 8. septembra 1987, 2. stran:

Sindikalni funkcionarji naj bodo vedno na strani delavcev

BEOGRAD, 7. septembra (Tanjug) — »Vsa prizadevanja sindikatov bodo jalova, če si ta organizacija ne bo spet pridobila zaupanja delavcev.« je na današnji seji sveta Zveze sindikatov Beograda poudaril sekretar sveta Milorad Vujanović, ko je govoril o pripravah na volitve v sindikalnih organizacijah. Poudaril je, da bo imel sindikat z volitvami priložnost za presojo lastne akcijske in kadrovske sposobnosti, in dodal da je treba na odgovorne položaje voliti dobre delavce, ki bodo res zastopali interese delovnih ljudi, ne pa karieriste, kajti delavci so že nešteto opozorili na povezanost vodstev sindikalnih organizacij s poslovnimi strukturami in na sklepe, ki so bili sprejeti mimo delavskih zahtev.

P. S.: Kdo bi si mislil, da glasilo Želazar, prebirajo tudi v Beogradu. micro

RAČUNALNIŠTVO PRI NAS

mag. Neda Karba, dipl. ing.

Določanje kvalitete šarž surovega jekla z ekspertnim sistemom

drevo	avto1	avto2	avto3	avto4
št. učnih primerov	4241 (100 %)	3188 (75 %)	3188 (75 %)	3188 (75 %)
uporabljeni atributi	C, Si, Mn, P, S, Pb, N2, O2	C, Si, Mn, P, S, Pb, N2, O2	C, Si, Mn, P, S, Pb, N2, O2	vseh 23 (**)
način gradnje	1	2	3	4
število vozlišč	104	123	120	132
število listov	54	61	59	63
število listov NULL	3	1	1	1
natančnost klasifikacije (*)	81 %	81 %	80 %	83 %

Gradnja odločitvenega drevesa:

- 1 — REZANO NEVSILJENO
2 — REZANO NEVSILJENO
3 — REZANO VSILJENO
4 — REZANO NEVSILJENO

*) Pri natančnosti klasifikacije pomeni zgoranje število natančnost nad učnimi primeri, drugo pa natančnost nad novimi primeri.

**) Vseh 23 atributov: C, Si, Mn, P, S, Cr, Cu, Al (celotni), Al (topni), Sn, Ni, Mi, V, W, Nb, Ti, Zr, N2, O2, H2, As, B, Pb.

Drevo avto5 je bilo zgrajeno na enak način kot drevo avto1, le da so bili intervali vrednosti atributov manjši. Klasifikacijska natančnost je 85 odstotna. Ima 98 vozlišč, 51 listov in 3 NULL liste.

Kot dobri (informativni) so se izkazali atributi: Pb, Si, P in C.

Kvalitete, ki so dobro določene (jih pravilno klasificiramo z natančnostjo 95 do 100 odstotkov): 9 S Mn 28, C 3990 in ATJ 100 Pb.

Kvalitete, ki so slabo določene (kvaliteta A je slabo določena, če obstaja kvaliteta B, tako da je verjetnost, da primer, ki pripada razredu A in ga razvrstimo v razred A, manjša ali približno enaka verjetnosti, da ga razvrstimo v razred B): C 3190 in C 1490.

Odločitveno drevo za dinamo jekla

Družino dinamo jekel sestavljajo kvalitete: EKC 26, EKC 29, EVC 13, EVC 15, EKC 18, EKC 21 in EKC 24.

Opisanih je pet različnih dreves, ki smo jih imenovali: **dinamo1**, **dinamo2**, **dinamo3**, **dinamo4** in **dinamo5**.

drevo	dinamo1	dinamo2	dinamo3	dinamo4
št. učnih primerov	2383 (100 %)	1787 (75 %)	1787 (75 %)	1787 (75 %)
uporabljeni atributi	C, Si, Mn, Cr, As, S, Cu, Alc, Sn, P	C, Si, Mn, Cr, As, S, Cu, Alc, Sn, P	C, Si, Mn, Cr, As, S, Cu, Alc, Sn, P	vseh 23 (**)
način gradnje	1	2	3	4
število vozlišč	130	143	136	170
število listov	66	77	70	83
število listov NULL	3	1	1	1
natančnost klasifikacije (*)	90 %	92 %	91 %	94 %

način gradnje	1	2	3	4
število vozlišč	130	143	136	170
število listov	66	77	70	83
število listov NULL	3	1	1	1
natančnost klasifikacije (*)	90 %	92 %	91 %	94 %

Gradnja odločitvenega drevesa:

- 1 — REZANO NEVSILJENO
2 — REZANO NEVSILJENO
3 — REZANO VSILJENO
4 — REZANO NEVSILJENO

*) Pri natančnosti klasifikacije pomeni zgoranje število natančnost nad učnimi primeri, drugo pa natančnost nad novimi primeri.

**) Vseh 23 atributov: C, Si, Mn, P, S, Cr, Cu, Al (celotni), Al (topni), Sn, Ni, Mi, V, W, Nb, Ti, Zr, N2, O2, H2, As, B, Pb.

Drevo **dinamo5** je bilo zgrajeno na enak način kot drevo **dinamo1**, le da so bili intervali vrednosti atributov manjši. Klasifikacijska natančnost je 90 odstotna. Ima 246 vozlišč, 124 listov in 1 NULL list.

Kot dobri (informativni) so se izkazali atributi: Si, S in Mn.

Kvalitete, ki so dobro določene (jih pravilno klasificiramo z natančnostjo 95 do 100 odstotkov): EKC 18.

Kvalitete, ki so slabo določene (kvaliteta A je slabo določena, če obstaja kvaliteta B, tako da je verjetnost, da primer, ki pripada razredu A in ga razvrstimo v razred A, manjša ali približno enaka verjetnosti, da ga razvrstimo v razred B): NN 60 in NN 60 A.

približno enaka verjetnosti, da ga razvrstimo v razred B): jih ni.

Odločitveno drevo za mikrolegirana jekla

Družino mikrolegiranih jekel sestavljajo kvalitete: NV 50, NN 45, NN 60 A, NB 43, NV 47, NN 40 in NN 60 B.

Opisanih je pet različnih dreves, ki smo jih imenovali: **mikro1**, **mikro2**, **mikro3**, **mikro4** in **mikro5**.

drevo	mikro1	mikro2	mikro3	mikro4
št. učnih primerov	1540 (100 %)	1115 (75 %)	1115 (75 %)	1115 (75 %)
uporabljeni atributi	C, Si, Mn, Cr, Ni, Mo, Nb	C, Si, Mn, Cr, Ni, Mo, Nb	C, Si, Mn, Cr, Ni, Mo, Nb	vseh 23 (**)
način gradnje	1	2	3	4
število vozlišč	156	121	128	138
število listov	73	51	58	66
število listov NULL	2	0	1	1
natančnost klasifikacije (*)	92 %	91 %	91 %	92 %

način gradnje	1	2	3	4
število vozlišč	156	121	128	138
število listov	73	51	58	66
število listov NULL	2	0	1	1
natančnost klasifikacije (*)	92 %	91 %	91 %	92 %

Gradnja odločitvenega drevesa:

- 1 — REZANO NEVSILJENO
2 — REZANO NEVSILJENO
3 — REZANO VSILJENO
4 — REZANO NEVSILJENO

*) Pri natančnosti klasifikacije pomeni zgoranje število natančnost nad učnimi primeri, drugo pa natančnost nad novimi primeri.

**) Vseh 23 atributov: C, Si, Mn, P, S, Cr, Cu, Al (celotni), Al (topni), Sn, Ni, Mi, V, W, Nb, Ti, Zr, N2, O2, H2, As, B, Pb.

Drevo **mikro5** je bilo zgrajeno na enak način kot drevo **mikro1**, le da so bili intervali vrednosti atributov manjši. Klasifikacijska natančnost je 92 odstotna. Ima 79 vozlišč, 41 listov in 2 NULL lista.

Kot dobri (informativni) so se izkazali atributi: Mn, Cr, V in Ni.

Kvalitete, ki so dobro določene (jih pravilno klasificiramo z natančnostjo 95 do 100 odstotkov): NN 40, NV 47 in NB 43.

Kvalitete, ki so slabo določene (kvaliteta A je slabo določena, če obstaja kvaliteta B, tako da je verjetnost, da primer, ki pripada razredu A in ga razvrstimo v razred A, manjša ali približno enaka verjetnosti, da ga razvrstimo v razred B): NN 60 in NN 60 A.

Odločitveno drevo za konstrukcijska jekla

Družino konstrukcijskih jekel sestavljajo kvalitete: C 0200, C 0545, C 0645, C 0745, C 0200V, C 0261, C 0361, C 0362, C 0371, C 0461, C 0462, C 0463, C 0361 S, C 0362 S, C 0363 S, C 0461 S, C 0483, C 0462 S, C 0261 S, RSt 37-2, QRSt 37-2, C 0364, St 44-2, C 0561, C 0562, C 0563, C 0562 S, C 0563 S, C 0562 S Cu in C 0564.

Opisanih je pet različnih dreves, ki smo jih imenovali: **konstr1**, **konstr2**, **konstr3**, **konstr4** in **konstr5**.

drevo	konstr1	konstr2	konstr3	konstr4
št. učnih primerov	8039 (100 %)	6029 (75 %)	6029 (75 %)	6029 (75 %)
uporabljeni atributi	C, Si, Mn, P, S, Cr, Cu, Alt, Sn	C, Si, Mn, P, S, Cr, Cu, Alt, Sn	C, Si, Mn, P, S, Cr, Cu, Alt, Sn	vseh 23 (**)
način gradnje	1	2	3	4
število vozlišč	308	360	408	436
število listov	157	183	177	206
število listov NULL	5	4	4	1
natančnost klasifikacije (*)	44 %	44 %	41 %	45 %

način gradnje	1	2	3	4
število vozlišč	308	360	408	436
število listov	157	183	177	206
število listov NULL	5	4	4	1
natančnost klasifikacije (*)	44 %	44 %	41 %	45 %

Potrebujemo sindikat.

Dejstva ne potrebujejo polemike.

Čas nas bo sicer povozil.

Potrebuje delovne, kreativne, inovativne sindikalne funkcionarje, ki nas bodo pogumno, odločno zastopali tudi, ko kritiziramo nestrokovno sprejete odločitve na najvišjem vodstvenem nivoju. Če vodstvene linije nimajo oblasti nad razpuščenimi organizacijskimi tokovi v naši ZJ, naj sindikat pristopi k akcijam za aktiviranje znanja in še neizkoriščenih sil vseh delavcev. Da naj pobudo, ne pa da čaka, posluša od bilance do bilance ponavljajoče se stavke, pristopi k ugotavljanju odgovornosti za nastalo stanje in preseka ta začarani krog, v katerem smo vsi nemočni in nezadovoljni!

Potrebujemo aktiviste!

Naš glas samoupravljalcev se konča v zapisniku na CSI.

Hočemo, da se naš glas upošteva! Zakaj bojazen? Saj nas je 6200.

V znanju je moč. Moč je znanje. Delavci imamo oboje, ne le roke za vzdigovanje in ušesa za poslušanje. Za to sindikata ne potrebujemo!

Pregled sestankov SDS

(Jz »Programa samoupravnih aktivnosti za avgust« — nadaljevanje)

TOZD Ploščati program

Iz OBRATA HLADNA VALJARNA JESENICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo obrata, hladna valjarna 2 in 3, adjustaža HVJ, skladišče TVT, žarilnica 1, 2, 3 in 4, lužilnica, karisti ter odprema. SDS vodstvo obrata ugotavlja, da je stanje slabo na vseh področjih, zato bi morali predlagane ukrepe tudi začeti izvajati, »ne da se le pišejo in ponavljajo«. SDS hladna valjarna 2 v zvezi s sklepi prejšnjih sestankov ponovno opozarja na problem ogrevanja obrata v zimskih mesecih, ki se »vleče že vrsto let«. Prosijo tudi za popravilo tisev v kopalnici. Tudi SDS hladna valjarna 3 in adjustaža hladne valjarne imata več pripomb v zvezi z izvajanjem sklepov, med drugim tudi glede ogrevanja. Zanima jih, kdo zavira dela pri napeljavi za gretje obrata in dodajajo, da je »ta problem na dnevnem redu že 10 let«. Glede premij pravijo, da bi jih bilo treba uskladiti oziroma postaviti na realno osnovo (»Kako more«, se vprašujejo, »povijalka v adjustaži dobiti 50 % večjo premijo kot valjanci in rezalci, ki so jo v resnici ustvarili?«). Moti jih, ker je nadomestilo za bolniško odsotnost izravnanost z OD delavcev, ki delajo, češ da je to »dober način za povečanje odsotnosti z dela«. Moti jih tudi, da je bil remont krožnih škarij št. 2 obljubljen že za maj, stroj pa je bil 20. avgusta, ko so imeli sestanek, še vedno neuporaben. SDS skladišče TVT sprašuje, kaj je z naročilom za vilicarja za skladišče žice. Problem je v dislociranosti prostorov za razkladanje in pisanje prevzemnika. Položaj bo z zaprtjem hale nove lužilnice še slabši. Zanima jih tudi, kaj je z novo rolbo za čiščenje snega. SDS žarilnica 1 in 2 nista bili zadovoljni z odgovorom glede vzdrževanja in so zahtevali dopolnilo še od vodje proizvodnje. Na to pojasnilo sicer nimajo pripomb, vendar zahtevajo od odgovornih, da se bolj zavzeto angažirajo pri reševanju tovrstnih vprašanj. »Večkrat smo že izpostavili ta problem«, pravijo, »vendar imamo občutek, da se naše prošnje in zahteve ne jemljejo resno, pač pa se tretirajo kot kritiziranje, situacija pa je pri nekaterih stvarih (žarilni kotli, podstavki zvonastih peči itd.) že več kot kritična.« Zahtevali so tudi, da se uredi nagrajevanje za delo na globinskih pečeh, kjer je zaradi pomanjkanja delavcev organizirano delo na dve izmeni. Delo tretje izmene zato opravijo s »povečanim delom« dveh izmen na globinskih pečeh, žarilcev zvonastih peči in delovodij. Ta predlog je delovodja že posredoval vodju obrata. Rešitev oziroma odgovor SDS pričakuje čimprej. Predlagane ukrepe SDS podpira, vendar pa obenem izražata bojazn, da nekaterih ne bo mogoče izvesti. SDS žarilnica 4 (žerjavovodje na globinskih pečeh) predlaga, naj se nad delovnim prostorom, kjer se saržirajo sarže za globinske peči, poskrbi za dodatno osvetlitev. SDS lužilnica opozarja vodstvo hladne valjarne in vzdrževanje, naj pospešijo popravilo ventilatorja za odsesavanje hlapov v lužilnici (enega se popravlja že dve leti, drugi pa je že tudi v tako slabem stanju, da je neuporaben). Če to vprašanje ne bo rešeno, bodo, kot pravijo, pogoji za delo v lužilnici postali nemogoči: lužilnica se bo ustavila, s tem pa tudi obrata Žičarna in Hladna valjarna. SDS karisti meni, da

bi sedanji položaj v Železarni morale reševati pristojne službe, delovno disciplino pa bi morali spoštovati vsi člani kolektiva. SDS odprema takole pokomentira izgubo v prvem polletju: »Delavci menijo, da je potrebno analizirati vzroke in v določenih primerih ukrepati, ne pa da jalovalo sprejemamo določene ukrepe in istočasno zapravljamo delovni čas za sestankovanje.« V bistvu pa s to tematiko nadaljujejo še tudi pod točko razno, kjer pravijo: »Člani SDS sprašujejo, kako je mogoče, da v proizvodnih obratih in tehničnih dejavnostih glede na plan 1987 primanjkuje 239 delavcev, v delovni skupnosti, FRS, ETN in TOZD Družbeni standard pa jih je 72 viška. Pri odločanju o reorganizaciji DO smo bili prepričani, da bomo izboljšali tudi kadrovske sestavo v korist proizvodnje. Kadrovske stanje pa nam kaže ravno obratno. Glede na tako stanje moramo v proizvodnji delo reševati z različnimi oblikami pogodbenega dela in nadurnim delom, istočasno pa moramo ustvarjati tudi dohodek za kritje stroškov odvečnega oziroma neplaniranega kadra v službah. Če logično sklepamo glede na prikazano kadrovske stanje, lahko ugotovljamo le eno: da je omenjeno število delavcev v službah brez določenih nalog ali pa je tako število del in nalog v posameznih oddelkih podvojeno. Zakaj tako? Ali sklepi, ki smo jih sprejeli na delavskem svetu leta 1984 služijo samo kot gradivo za dnevni red posameznih sej, veljajo pa samo za določeno strukturo delavcev?«

Iz OBRATA PROFILARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo obrata, profilarna 1 in 2 ter predelava profilarne. Na skupnem sestanku SDS vodstvo obrata, profilarna 2 in predelava profilarne so se pogovarjali o proizvodni problematiki tudi pod točko razno. Pomanjkanje kadra je v obratu stalno prisotno. Vodja obrata je predlagal, naj bi delali v izmenah po 12 ur, da bi tako dosegli plan, obenem pa ustregli tudi kupcem, češar v tem obratu sploh niso vajeni in jih pozval k večji pazljivosti pri oblikovanju profilov. Toda tudi delavci niso ostali brez besed. Opozorili so, da je treba oblikovno orodje za Rossi 1 in Rossi 2 obnoviti, ker je sedanje že povsem iztrošeno ali pa ga sploh ni več.

V OBRATU VRATNI PODBOJI so se delavci sestali na skupnem zboru. Že večkrat postavljeno vprašanje glede pomanjkanja varilcev in glede odločitve poslovodnega odbora o proizvodnji vratnih podbojev je tudi tokrat ostalo brez odgovora.

TOZD Okrogli program

Iz OBRATA VALJARNA ŽICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo obrata ter valjarna žice 3 in 4. SDS vodstvo obrata kot ključni problem količinskega nedoseganja družbenih obveznosti (se pravi plana) v prvem polletju navaja: pomanjkanje delavcev, previsoke zastoje ter običuten premik asortimenta v smeri zahtevnejših kvalitete. »Če bi uspeli v drugem polletju na omenjenih treh področjih karkoli spremeniti v pozitivni smeri,« pravijo, »potem bi bil tudi poslovni uspeh ob koncu leta boljši.« Člani SDS valjarne žice 4 (Černe) so imeli v zvezi s po-

slovanjem v prvem polletju pripombe na slabo vzdrževanje, pomanjkanje delavcev, razdrobljen program valjanja ter na nizke osebne dohodke. Sprašujejo tudi, kako da izgubo v Železarni izkazujejo le proizvodne TOZD.

Iz OBRATA JEKLOVLEK smo prejeli zapisnike SDS vodstvo obrata, hladna predelava 3, adjustaža 1 in 2 ter brusilnica 1 in 3. SDS vodstvo obrata ugotavlja, da še vedno ni prejela odgovora na vprašanje glede vratarskega mesta ob nasipu. Pod razno vprašuje, »kako je s poravnavo OD v Železarni Jesenice, če si jo v negospodarstvu delijo«. SDS adjustaža 1 v zvezi s poslovnim poročilom vprašuje, kaj je storjeno za boljše vzdrževanje naprav, opozarja pa tudi, da adjustaža ne more reševati vseh napak, ki nastanejo v predhodnih fazah proizvodnje. Tudi SDS brusilnica 1 ob poslovnem poročilu izraža željo po boljšem vzdrževanju sicer že iztrošenega strojnega parka, pa tudi po boljši oskrbi s pomožnim materialom.

Iz OBRATA ŽEJLJARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo obrata, žejljarna 1 in 3, zavijalnica žejljarne ter orodjarina. Pripomb niso imele na nobeno točko dnevnega reda.

Iz OBRATA ŽIČARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo obrata, žičarna I-1, I-2, I-3, II-1, II-2 in II-3, patentirnica, pocinkovalnica, votličarna in adjustaža. SDS vodstvo obrata ugotavlja (19. avgusta), da se težave, ki so bile vzrok za nedoseganje načrtovanih količin in asortimentov nadaljujejo tudi v drugem polletju in da je treba zato cilje, ki smo si jih zastavili v sanacijskem programu, dosledno uresničevati. Ob pregledu reklamacij ugotavljajo, da prihaja do zamešanja žice v drugih obratih. Zato meni, da bi bilo smiselno uvesti za določen čas 100-odstotno kontrolo TVŽ. SDS žičarna I-2 ugotavlja, da tudi julijski rezultati niso bili zadovoljivi. Operativni plan so dosegli le 92,13 %. Kot vzroke za tak rezultat navajajo, poleg težav z vložkom, neugodnih naročil, okvar, uvajanja novih in postavljanja strojev v redno proizvodnjo, še večjo odsotnost delavcev v proizvodnji. Prejeli so tudi pet reklamacij, ki predstavljajo kar 5,45 % vrednosti prodanih izdelkov. Tudi ta SDS meni, da tu niso vključene le napake končne predelave, temveč so pripisane tudi tiste iz predhodnih faz proizvodnje. SDS žičarna II-1 meni, da vzroki za reklamacije ostajajo »več ali manj isti«. SDS žičarna II-2 ni prejela odgovora na vprašanje s sestanka 23. junija (nagrade za opravljenih osem nadur v višini 5000 din). Julijske rezultate pa komentira takole: »SDS izraža bojazn, kako še delati v žičarni ob kroničnem pomanjkanju žičarjev in kako gleda na to kadrovskega sektor, saj novega kadra za žičarno praktično ni več, vedno več žičarjev pa tudi odhaja iz žičarne v druga podjetja. Odgovorne službe naj poiščejo vzrok tega.« KRONIČNEGA POMANJKANJA ŽIČARJEV. Pri proizvodnji EPP žice na novih linijah se sicer da povečati hitrost vlečenja in v sanacijskem programu je to tudi napisano, vendar zopet obstaja strah, če bo dovolj naročil za to žico, da ne bo ostalo to samo napisano pod »UKREPI ZA IZBOLJŠANJE POSLOVANJA«, naročil in jekla pa ne bo. »Enako se je dogajalo z nerjavno žico. Velike perspektive za proizvodnjo in prodajo te žice v dimenzijah: 0,8, 1,0, 1,2 in 1,6, na zalogi pa imamo že eno leto okrog 40 ton žice v omenjenih dimenzijah. Stroj pa so neizkoriščeni.« V zvezi s kvaliteto problematiko ocenjuje, da se je poslabšala delovna in tehnološka disciplina, dodaja pa, da se slabša tudi kvaliteta jekla.

(se nadaljuje)

Center za samoupravljanje
in informiranje
— Božidar Lakota

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

10. srečanje mladine združenja črne metalurgije Jugoslavije

V dneh od 28. do 30. avgusta je potekalo deseto (jubilejno) srečanje mladine združenja črne metalurgije Jugoslavije v Nikšiću. Srečanja so se udeležili mladi iz delovnih organizacij: RMK — Rudniki in železarne Vreš, RMK — Železarna Ilijaš, Magnohrom Kraljevo, Industrijsko - energetski kombinat Kostolac, Železarna Kaštel Sućurac, Koksno - kemijski kombinat Boris Kidrič Lukovac, RMK — Železarna Zenica, RMK - Premiz - Zenica, Rudniki in železarna Skopje, SOZD Metalurški kombinat — Železarna Sisak, SOZD Slovenske Železarne, Metalurški kombinat Smederevo in gostitelji Železarna »Boris Kidrič« Nikšić. Na srečanje so prišli tudi brigadirji delovne brigade »Norbert Veber« (sestavljajo jo mladi delavci jugoslovanskih železarn), ki so nato odšli na mladinsko delovno akcijo »Tuzla 87«.

Nikšić leži ob reki Zeti, v dolini med Duškim klancem, Vučjim Dolom, Grahovcem, Javorkom, Uzdomirom in Krnovim, v Črni gori. Je drugo največje mesto v tej republiki in po velikosti največja občina v Jugoslaviji (obsega kar 2.065 kvadratnih kilometrov). Mesto ima preko 60 tisoč prebivalcev, občina pa skoraj 90 tisoč prebivalcev. Ima preko 23 tisoč zaposlenih in skoraj toliko tudi mladih. To je mesto delavcev, učencev in študentov. Iz tega mesta je doma tudi narodni heroj, legendarni komandant Sava Kovačević.

Nikšić je kulturno in izobraževalno središče za širše področje Črne gore. V občini imajo 24 osnovnih šol, na pedagoški fakulteti pa študira preko 1.500 študentov. V srednjih šolah usmerjenega izobraževanja je skoraj 4.000 učencev.

V Nikšiću je železarna »Boris Kidrič«, veliki rudniki boksita, pivovarna, v kateri naredijo preko 700 tisoč hektolitrov piva letno, zgrajena so tudi umetna jezera za pridobivanje električne energije. V svetu je zelo znano nikšičko jeklo, pivo, pohištvo in boksit.

Železarna je največja med delovnimi organizacijami v Nikšiću. Ustanovljena je bila 16. decembra 1950. Od leta 1953 nosi ime znane delavskega borca, sindikalnega voditelja in teoretika Borisa Kidriča, enega od najbližjih sodelavcev predsednika Tita. Prve tone jekla so iz nikšičkih peči pritekale 1956. leta in od tedaj je ta kolektiv v stalnem razvoju in vzponu. Je največji posamezni pridelovalec plemenitega jekla v naši državi. S programom modernizacije in razširitve osnovnih metalurških kapacitet so zamenjali zastarelo opremo in zgradili nove, moderne in visoko produktivne objekte za proizvodnjo in predelavo jekla, ki so začeli obratovati v letu 1983. Letno lahko naredijo 360 tisoč ton surovega jekla in 310 tisoč ton končnih izdelkov. Metalurški danes znajo narediti 250 kvalitet jekla za različne namene. To so konstrukcija jekla, ležaji, cevi, orodno jeklo ter posebne vrste jekel. Največ izdelkov izvozijo na Poljsko, v SSSR, ZR Nemčijo, Bolgarijo, ČSSR, Albanijo in Egipt.

V železarni dela 6.700 delavcev v 20 temeljnih organizacijah združenega dela. Visok odstotek delavcev ima najmanj srednjo šolsko izobrazbo. Zelo skrbijo za osebni in družbeni standard svojih delavcev in njihovih družin. Imajo svoja letovišča (hotela B kategorije s 218 in 90 postelja-

mi v Igalu in Nikšiću) in športno - rekreacijski center »Vučje«, kjer imajo 100 ležišč. Vsako leto pošljejo preko 500 delavcev na brezplačno zdravljenje v toplice in zdravilišča. Delavci imajo regresiran dopust, tople obroke v vseh treh izmenah in šestih restavracijah družbene prehrane v okviru tovarniških prostorov in sodobno opremljen dispanzer medicinske dela. V tovarni imajo tudi delavsko kulturno - umetniško društvo in rekreacijsko - športno društvo Čelik, v katerem deluje kar nekaj sekcij in klubov.

To je bil kratek opis mesta Nikšića in gostitelja srečanja — železarne »Boris Kidrič« iz Nikšića.

Sedaj pa še nekaj vtisov s srečanja.

Z Jesenic smo se odpeljali v četrtek popoldne, v Ljubljani pa so se nam pridružili še mladi iz železarn Ravne in Store. V Nikšić smo prispeli drugi dan dopoldne in se namestili v novem hotelu »Onogošt«. Takoj na začetku moram omeniti dobro organizacijo srečanja in naša vodiča Vlada in Tanjo, ki sta nas spremljala vse dni našega obiska v Nikšiću. Bila sta zelo prijazna, a sta nam priznala, da so se vsi vodiči bali prevzeti slovensko delegacijo zaradi vsega, kar so slišali o slovenski mladinski organizaciji. Toda na koncu sta povedala, da sta bila prav presenečena in zadovoljna, ker smo jih mladi iz slovenskih železarn presenetili s svojo veselostjo in razpoloženostjo.

Že v petek sta se naša mladina udeležila pisnega dela kviza na temo Mladost Jugoslavije v NOB in socialistični revoluciji. Popoldne smo se udeležili slovesne otvoritve in pohoda po glavnih ulicah do stadiona v Nikšiću. Po pozdravnem govoru in pismu, ki smo ga poslali s srečanja na predsedstvo jugoslovanske mladine so v kulturno - zabavnem programu sodelovali mladi iz Lukavca in domačini. Zvečer smo se udeležili prijetnega prijateljskega večera v hotelu. Domačini so poskrbeli za veselje, družabno in plesno vzdušje. V soboto smo se udeležili športnih tekmovanj v malem nogometu, šahu, streljanju, pikadu, vlečenju vrvi in kegljanju. Ta dan je bil tudi finalni del kviza. V popoldanskem času je bila še tematska konferenca udeležencev srečanja o vzročno - posledičnem odnosu nezaupanja v mlado generacijo. Na sestanku koordinacijskega odbora združenja so se dogovorili, da bo naslednje srečanje v Kostolcu. Zvečer smo imeli slovesno

večerjo, na kateri so nas »budno čuvali« številni organi javne varnosti. Občutek nezaupanja v udeležence srečanja in domačo mladino, da ne bi povzročili kakšnih izgedov, je bil ves večer zelo močan in nam je pokvaril veselo razpoloženje. Tudi povezovalci programa ni mogel popraviti tega občutka. Program je bil sestavljen iz raznih igrice, šaljivih dogodkov, izbire najlepšega dekleta srečanja (to je bila naša predstavnica iz Verige Lesce), izbire prvega pevskega glasa združenja in seveda nekajkratnih intervencij domačih miličnikov. Čeprav te intervencije niso bile burne, ampak bolj »skrite«, si dobil občutek, da mladi nismo dovolj močni, da bi sami skrbeli za red. Ko je bilo konec slovesne večerje in programa, smo si odahnil, ker smo se lahko odpravili v svoje sobe, kjer smo lahko nadaljevali z zabavo, brez nadzorstva organov javne varnosti, do zgodnjih jutranjih ur. V nedeljo dopoldne smo si ogledali železarno. Vodiči so bili zelo prijazni in so nam tudi veliko znali povedati o železarni in proizvodnem procesu v njej. Po kosilu smo se poslovili od prijaznih gostiteljev in ostalih gostov in si obljubili, da se vidimo drugo leto v Kostolcu.

D.Č.

Sprejeli 50. generacijo

Pričelo se je novo šolsko leto. Nič posebnega, če ne bi bila letošnja generacija petdeseta po vrsti, odkar je Kranjska industrijska družba, katere last je bila železarna, ustanovila industrijsko šolo. V to šolo so se vpisovali učenci delavcev železarne. Ustanovitev celoletne šole leta 1938 je bila osnova za razvoj strokovnega šolstva na Jesenicah. Prvi učenci so se šolali samo za potrebe železarne. Pozneje pa je bilo vse več učencev tudi za druga podjetja. Odpirale so se nove šole in v času, ko se približujemo 50-letnici delovanja srednjih šol na Jesenicah, smo zopet združeni v eno delovno organizacijo Center srednjega usmerjenega izobraževanja.

Letošnja generacija se bo šolala tudi po novih prenovljenih programih. Učenci se bodo šolali ločeno po dveh zahtevnostno različnih programih. Že pri vstopu v šolo se mora učenec odločiti, ali se bo šolal na manjši ali bolj zahtevni stopnji. To je tri ali štiri leta. Spremembe so tudi glede napredovanja po prvem letniku, kar daje učencem bolj odprto možnost prehajanja iz ene zahtevnostne stopnje v drugo. Učenci, ki se bodo šolali na manjši zahtevnem nivoju, se bodo lahko, če bodo imeli ob koncu prvega letnika prav dober ali odličen uspeh, prešolali na zahtevnejši nivo v isti usmeritvi. Pozitivni učenci iz bolj zahtevnega nivoja pa se bodo lahko prešolali na manjši zahtevni stopnji.

Zbor brigadirjev

Vabim vas na zbor brigadirjev stalne MDB Železar, ki bo v petek, 11. septembra, ob 18. uri v klubskih prostorih restavracije Kazina.

Na zboru brigadirjev bomo razpravljali o delu brigade in komisije za MDA.

Novost bo tudi pri opravljanju pravnih izpitov. Vsak učenec se mora odločiti, na katerem nivoju želi opravljati popravni izpit. Na koncu vsakega šolanja bo zaključni izpit, ki bo odvisen od stopnje šolanja.

V jubilejni 50. generaciji je naslednje število učencev:

strojništvo	124
— nižja stopnja zahtevnosti	53
— višja stopnja zahtevnosti	71
metalurgija	30
elektroenergetika	26
naravoslovje	61
družboslovje	61
zdravstveno varstvo	32
dvoletni strojno-metalurški program	45
dvoletni prilagojeni program	9
skupaj	385

Vpis ni bil izpolnjen v programu elektroenergetika. Da bomo to usmeritev lahko obdržali na Jesenicah, bomo za sofinanciranje prosili delovne organizacije, ker Izobraževalna skupnost ne plačuje oddelkov, ki so manjši od 30 učencev. V prvem letniku pa so odšli v šole izven Jesenic.

letu bomo oddelek kombinirali s strojniki.

V letošnjem letu imamo en oddelek naravoslovno-matematične usmeritve več, kot je bilo prvotno razpisano. Zaradi velikega števila prijav je Izobraževalna skupnost dovolila vpis dveh oddelkov.

V družboslovni usmeritvi smo imeli spremembe izpite, ker je bilo prijav več, kot smo imeli razpisanih mest. Določeno število učencev se je preusmerilo v druge usmeritve, ne-

Število učencev v dvoletni šoli (od letos je enoten program za metalurško in kovinarsko usmeritev) je manjše od razpisanih. V tej usmeritvi mora oddelek imeti najmanj 20 učencev. Tako smo lahko odprli dva oddelka. Novost pri tej usmeritvi je še ta, da pouk po novem programu traja dve polni šolski leti.

Vpis je bil po številu učencev v tem šolskem letu zadovoljiv. Slabše je glede na usmeritve, ker imamo stalen upad vpisa učencev v triletno šolo. V metalurški usmeritvi skoraj nimamo učencev za triletno šolo, čeprav bi po dosedanjem uspehu v štiri letni šoli bila za mnogo učence bolj primerna triletna šola. V strojništvu je nekoliko bolje, vendar ne toliko, da bi bile delovne organizacije, ki zaposlujejo ta kader, zadovoljne.

Če je to šolsko leto petdeseto v dobi strokovnega šolstva na Jesenicah, naj bi se tudi rezultati učnega uspeha približali tisti generaciji, ki je prva stopila na pot srednjega strokovnega šolanja na Jesenicah. Na ta način bi bil prispevek s strani učencev k petdesetletnici najlepši.

GS

SLAVKO TARMAN

30

Jedrski raziskovalci S tragiko ovenčani kralji naših dni

Kot vžigalni naboji za termonuklearno zlivanje so potrebne posebej konstruirane uranove bombe. Vendar eksplozija indijskega atomskega naboja leta 1974 in verjetnost, da ima tudi Izrael jedrsko orožje, kažejo, da se prag, ki ga morajo doseči manj razvite države, stalno znižuje. Sedanja stopnja znanja omogoča vsaki sili, ki je sposobna spraviti v tek jedrske reaktorje, da izoralira tudi plutonij 239, potreben za izdelovanje bomb.

Strokovnjaki ne dvomijo več, da si morejo atomsko orožje razvijati ne samo manjše države, temveč celo že teroristične skupine, če imajo nekaj spretnih fizikov in kemikov. Theodor Taylor, nekdanji konstruktor atomskega orožja, je pred senatnim odborom potrdil, da bi lahko en posebej izšolan terorist iz sedmih kilogramov plutonija izdelal primitivno atomsko orožje, ki bi pomorilo deset tisoč ljudi. Ta nevarni material, namreč plutonij, nezadostno nadzorujejo. Vlomi se ne dajo preprečiti. Za zastrupljanje bi bili kot nalašč tudi radioaktivni odpadki. Da bi odpravili te nevarnosti, so v ZDA ustanovili civilno in vojaško upravo za nadzorstvo atomske energije.

Sedaj tekmujejo v tej jedrski tekmi že tudi Južna Afrika, Brazilija, Argentina, Egipt, Pakistan in Španija. Edino politično orožje proti temu je pogodba o prepovedi jedrskega orožja, ki je stopila v veljavo leta 1975. Kako naj bi nadzorovali reaktorsko tehnologijo razširjeno po vsem svetu? Raziskovalec Alvin Weinberg je dejal: »Največje vprašanje je družbena zavezanost in dokler ne preneha radioaktivnost reaktorskih odpadkov, bo vsaka generacija skozi tisoč let v vseh deželah sveta obremenjena z nerešenim vprašanjem, kako naj se ti odpadki zavarujejo. Tisoče let bi morali varno ležati pod stražo, da ne bi prišli na dan ali, da jih ne bi zlorabile posamezne vlade ali skupine teroristov.

Po Weinbergovem mnenju »bi bila temu vprašanju kos samo mednarodna organizacija, ki bi imela svetovno avtoriteto.« Vendar je takoj dodal, da je edina organizacija, ki je preživela tisoč let — katoliška cerkev. Prihodnji rodovi utegnejo videti v radioaktivnih odpadkih, ki jim jih bodo zapustili — prekletstvo zemlje. Prihodnjim rodovom so že onemogočene nekatere svobode in varnosti. To se je zgodilo že tedaj, ko so v

Ameriki izdelali prvi gram plutonija. Svet je postal drugačen in prejšnjega stanja ni mogoče več obnoviti.

Jedrska energija, vrhunec temeljnih odkritij na področju fizike, je danes postala stvarnost za pridobivanje toka. »Toda kot raziskovalci in državljani menimo, da je naša skupnost v najtežjem položaju, odkar je minila druga svetovna vojna,« govorijo napredni raziskovalci.

V zahodnem svetu pričenja primanjkovati energije, življenjskega soka vseh modernih družb, zato mnogi ne vidijo nobene druge možnosti kot povečano porabo jedrske energije za kritje naših potreb po energiji.

Nihče ni več odgovoren za tisto, kar odloči stroj

Znani profesor za računalništvo Joseph Weizenbaum je leta 1982 zapisal: »Nihče ne mara operativnih sistemov za nekatere velike računalnike, preveč ljudi je postalo odvisno od njih. Druga stvar pa je, da se vse bolj zanašamo na vrhunske sisteme, ki so bili morda zasnovani zato, da bi ljudem pomagali analizirati in se odločiti, hkrati pa jim postajajo nepogrešljivi. Ne samo, da so politični voditelji prenesli odgovornost za odločanje na tehnologijo, ki je ne razumejo, temveč ohranjajo iluzijo, kot da se vedno sami zastavljajo politična vprašanja in odgovarjajo nanje. Odgovornost je povsem spuheta. Nihče ni več odgovoren za tisto, kar odloči računalnik.«

Raziskovalci so gledalci in igralci v veliki drami naših dni

Ni naključje, da sem si sposodil besede danskega fizika Nielsa Bohra.

Med jedrskimi raziskovalci je bilo mnogo takih, ki so se po razočaranju v širnem svetu vrnili v svoje laboratorije. Tam raziskujejo in sestavljajo programe, ki nimajo nobene zveze z demonom, ki se je rodil leta 1945.

Ali si lahko zamislimo, kaj bi bilo, če bi po letu 1945 raziskovalci zamolčali grozovitost odkritij in bi bili samo ponosni na svoja odkritja? Ljudje bi prav tako hitro pozabili zadnje dni Hirošime kot propad Hamburga, Coventryja in Dresdona. Ljudje sploh ne bi slutili, v kakšno nevarno dobo jih vodijo atomske skrivnosti. Res je, da jedrski raziskovalci še niso dosegli svojega cilja — atomske razorožitve. Toda s svarili so pogosto zavrli usodne dogodke, ki bi nas lahko vodili v novo, veliko vojno.

Konec

Viri:
— dr. prof. Thirring: »Geschichte der Atom und Hydrogenium Bombe, Zweite Ausgabe 1951, Wien

— Jost: Verižna reakcija, ZB, Ljubljana 1979
— Mala splošna enciklopedija I - II - III, DZS, Ljubljana 1966 — 1970
— Leksikon Nobelovcev, CZ, Ljubljana, 1986
— Noris Brudbery: »The Effects of Atomic Weapons«, Los Alamos, Washington, 1950

Ukrepi za sanacijo v TOZD Ploščati program

(Nadaljevanje s 1. strani)

bujejo termične obdelave, so morali proizvodnjo zmanjšati.

— premajhno število delavcev za tak obseg in kvaliteto načrtovane proizvodnje — napredek v kvaliteto pomeni pri isti količini mnogo več dela, pa tudi sigurnost termične obdelave in dobrih mehanskih rezultatov je nižja.

— zaradi uvedbe novih naprav se je spremenila organizacija pretoka materiala, ki pa še ni utečena.

In kje vidijo rešitve?

Do konca leta morajo izboljšati organizacijo pretoka materiala in povečati sigurnost termične obdelave kvalitetnejše pločevine. Na podlagi analize dejanskih kapacitet termične obdelave pločevine v pečeh za termično obdelavo bodo izdelali tak program valjanja, ki bo omogočal optimalno zasedenost vseh agregatov, seveda če bodo zagotovljena naročila v ustreznih kvalitetah in dimenzijah. Predvsem pa morajo naložbo dokončati, prevzeti naprave in jih tudi vzdrževati z vzdrževalci iz Železarn. Iz Valjarne bluming-štekel morajo vložek dobiti pravočasno in odliče šarže ne smejo čakati pred globinskimi pečmi. Lotiti se morajo tudi reorganizacije vodstva in priprave dela v Valjnari. Po natančnih meritvah bodo določili atmosfero za ogrevanje posameznih kvalitet na krožni in potisni peči. Zaradi prevelike škajavosti pločevine bodo zaostri-li kvaliteto dela (poiskali rešitev za odpihovanje ška je in prahu na ravnalnem stroju) in poostri-li nadzor nad natančnostjo valjanja (plošče morajo biti v predpisanih tolerancah), kar v zadnjem mesecu že prinaša rezultate. Na vseh izmenah so namreč zagotovili prisotnost vodstvenih delavcev, ki so skrbno spremljali vso proizvodnjo. V adjustaži bodo zmanjšali medfazne zaloge s hitrejšim obračanjem prevzemske pločevine in s sprotnim reševanjem problematičnih plošč. Morali bodo zmanjšati zastoje na žerjavih in tudi na ostalih napravah, znižati porabo energije na pečeh in optimizirati program termične obdelave pločevine v žarilni peči glede na razpoložljive kapacitete.

Da bodo vse te naloge lahko izpolnili, seveda potrebujejo vsaj minimalno število delavcev. Ker so osebni dohodki med najslabšimi v Železarni, ljudje odhajajo drugam, pa tudi motivacija za dobro delo je zaradi tega slabša. Ljudje se zavedajo, da so letos naredili manj, a ker za to niso krivi le sami, se jim zdi nerazumljivo, da nimajo slabšega osebnega dohodka tudi vzdrževalci in delavci v skupnih službah. Dodatek za boljšo kvaliteto ne odtehta izgube osebnega dohodka zaradi manjše količine, hkrati pa so za manjši osebni dohodek morali delati več. Taka računica je nerazumljiva. Nerealno se jim zdi ta načrtovani tudi količina proizvodnje in realizacija, saj ju ob takih težavah ne zmorejo doseči.

HLADNA VALJARNA BELA — BOGDAN RAVNIK, vodja obrata:

Hladna valjarina Bela je do sedaj delala dobro. Lahko bi bilo še bolje, če bi bili bolj oskrbljeni z ustreznim vložkom. Kot ukrep za izboljšanje stanja so sprejeli eno samo nalogo: delati načrtovano proizvodnjo v količini, kvaliteti in asortimentu, to pa zahteva odpravo vseh pomanjkljivosti in nemoteno tekoče delo. V Železarni se nismo dojele, da za trg, za določenega kupca, ki zahteva v določenem času določeno kvaliteto, količino, asortiment, ne delajo samo finalisti, ampak vsa predhodna veriga. Začetni obrati ne čutijo vpliva trga in da ni vseeno, če sicer naredijo načrtovano proizvodnjo, a prepoznajo, da bi jo finalisti lahko predelali do roka, ki ga je postavil kupec. Vsi se moramo boriti za zunanjo realizacijo, to je za tisto, kar prodamo na trgu. Trg je začel vladati nad proizvajalci, od katerih zahteva solidno poslovanje, kvaliteto, vedno krajše dobavne roke itd.

Delavski svet TOZD je med vzroki za motnje v poslovanju našel nov obračunski sistem, poslabšanje strukture financiranja, neplačano realizacijo in zaostajanje cen izdelkov črne metalurgije. Na te vzroke proizvodnja nima vpliva in jih tudi ne more odpraviti, zato je toliko pomembnejše, da se načrtno in dosledno loti ostalih vzrokov: nedoseganja načrtovane eksterne realizacije, visokih stroškov poslovanja in prekomernih zalog, slabšega asortimenta proizvodnje in izvoza.

Izvoz nam prinaša izgubo, ker so cene v tujini za 10 do 15 % nižje kot doma. Toda izvažali smo tudi pred leti, ko so bile te razlike še večje, saj prinaša izvoz tudi določene koristi:

le če izvažamo, lahko tudi uvažamo nujno potrebne surovine, polizdelke in rezervne dele; le tako lahko prodamo izdelke, ki jih domači kupci ne kupujejo; izvoz pa je tudi dobra šola, saj nas praktično in ostro uči, kako je treba delati.

Vzrok za motnje je tudi zakasnitev poizkusne proizvodnje v novi jeklini. Ob tako veliki naložbi to ni nič posebnega, res pa je, da že vsi težko čakamo njeno normalno obratovanje in si od nje res mnogo obetamo.

Glavni vzrok za izgubo je nedoseganje načrtovane proizvodnje. Če bi načrtovano proizvodnjo naredili, tudi zaloge ne bi bile tako velike in stroški bi bili manjši. Če bomo odpravili ta vzrok, bomo dobili bitko. A s samim ugotavljanjem in tarnanjem ne! Ljudje si morajo angažirano prizadevati za boljše delo, predvsem vodstveni in strokovni delavci bi morali biti bolj aktivni, bolj hitro bi morali znati reagirati na nastalo situacijo, saj se v sedanjih pogojih trženja razmere neprestano spreminjajo. Dobrega rezultata, dobre proizvodnje ti ne bo nihče podaril, prinesel na krožniku, zanj se je treba presneto potruditi.

Tehnološko in delovno disciplino lahko dosežemo le, če bo zagotovljeno stalno delo brez nepotrebnih sunkov, reakcij. Le tako bo kvaliteta proizvodnje stalna. Delavec bo mnogo bolj motiviran za dobro delo, če z neprestanimi menjavami, razdrobljenostjo, nasprotnimi ukazi ne bomo motili njegovega ritma dela. Disciplina bo izboljšana, ko bo delavec imel vse pripravljeno za nemoteno delo. Organizacija dela nam v Železarni zelo šepa.

Tudi na skok v kvaliteto strukturo proizvodnje nismo bili vsi najbolje pripravljeni, ne proizvodnja in ne spremljajoče dejavnosti. Da še res nismo dojele pomena kvalitete, dokazuje tudi podatek, da produktivnost še vedno računamo glede na tone izdelkov, ki bi jih naj en delavec naredil v eni uri. Tak račun seveda pokaže, da je produktivnost padla, čeprav je v zahtevnejši izdelek vložena več dela in znanja in je tudi realizacija boljša, čeprav je količina manjša. Zato pri osebnem dohodku absurd, ki ga delavci ne morejo razumeti: za boljše delo manj denarja. Edina rešitev je dvig realizacije, kar pa je izredno težka naloga.

V septembru si je Hladna valjarina Bela, da bi pomagala zmanjšati izgubo, naložila zelo težko nalogo — v mesečnem planu smo kvaliteto strukturo svojih izdelkov dvignili na tako višino, da je že na meji zmogljivosti naprav. Vendar je to preizkus, priprava na prihodnje leto, ko bomo tako morali delati vedno, če bomo hoteli biti uspešni. Uspešni pa bomo morali biti tudi zato, da si popolnoma ne preprečimo možnosti za razvoj. Nadaljevati bomo morali z manjšimi naložbami, izboljšavami, humanizacijo dela, kar je bilo ob gradnji nove jeklarne, razumljivo, potisnjeno nekoliko ob stran: Dobro delo ne prinese le trenutnega uspeha, ampak nam edino omogoča tudi razvoj. Zato smo si v svojem programu sanacije naložili tudi dolgoročno nalogo: oblikovati podobo Hladne valjarine Bela za leto 2000. Le natančni in realni dolgoročni načrti in ob dobrem delu smelo gledanje naprej nam omogočajo neprestan razvoj in uspešnost.

HLADNA VALJARNA JESENICE — DUŠAN PREŠEREN, vodja proizvodnje:

Tudi v Hladni valjnari Jesenice smo na osnovi ukrepov delavskega sveta TOZD Ploščati program predvideli vrsto ukrepov za izboljšanje poslovanja. Te ukrepe že izvajamo.

Prvi od ukrepov, ki ga moramo kar najhitreje uresničiti, je pridobivanje naročil v kvalitetnem, količinskem in dimenzijskem asortimentu, tako kot je to predvideno s planom. Pogoji na trgu se očito spreminjajo, zato nimamo toliko naročil, da bi bili vsi stroji zasedeni. Sedaj je vrsta na prodajnih referentih, da ukrepajo.

V prihodnje bomo morali v obratu zagotoviti tudi predvideno kadrovsko zasedbo. Manjkajo nam predvsem delavci na ključnih delovnih mestih, prvi valjavci in prvi rezalci. Novih dobrih delavcev ni, starejši pa odhajajo v pokoj. V preteklih mesecih jih je kar nekaj odšlo, prišla pa sta le dva mlada sodelavca iz poklicne šole. Upamo, da bosta izpolnila pričakovanja. Imamo 201 delavca namesto 216, kolikor je normativ. Da dosežemo nižnji plan proizvodnje (znižan zato, ker ni naročil), moramo obratovati tudi ob prostih sobotah.

Pravočasno moramo zagotoviti načrtovane količine kvalitetnega vložka. Pri tem bi poudaril predvsem te-

žave s kvaliteto vložka: zavaljana ška ja, odebeljeni konci, neustrezna dimenzija trakov, zaradi česar imamo več valjanja, hitrost valjanja je manjša, včasih je potrebno tudi dodatno žarjenje.

Eden od ukrepov, ki mu bomo morali v prihodnje posvetiti vso pozornost, je tudi boljše vzdrževanje sedaj že močno zastarelega strojnega parka. Razen Siemaga, valjavskega stroja, ki obratuje že od leta 1959, so vsi ostali stroji starejši (Siemag je bil pred letoma uspešno obnovljen). Čeprav z Vzdrževanjem dobro sodelujemo, ne moremo vedno uspešno preprečevati zastojev.

Že več kot pet let imamo v Centru srednjega usmerjenega izobraževanja naročene nove razrezovalne škarje za zahtevnejši razrez in obrez trakov pod 1 mm debeline. Iz nerazumljivih vzrokov škarje še sedaj niso narejene.

Načrtujemo tudi novo linijo za adjustiranje, s katero bomo odpravili nekaj težkega fizičnega dela in posodobili adjustiranje.

V prihodnje bomo morali pri osebnem dohodku upoštevati, da je storilnost manjša iz opravičljivih vzrokov (neugodna naročila, slabši vložek, slabše vzdrževanje). Doseči moramo, da se bo zmanjšal zaostanek za osebnimi dohodki v gospodarstvu v SRS. Z ustreznim stimuliranjem bi namreč lahko povečali storilnost. Vsaka naprava ali stroj ima pri nas sicer svojo normo, da bi naredili kaj več, kot znaša norma, pa ni interesa. Zato bomo morali še naprej tako ali pa še bolj izkoriščati delo v prostem času, obenem pa bo to delo treba tudi primerno stimulirati.

Stroške bomo morali obdržati vsaj v načrtovanem obsegu ali pa jih zmanjšati. Za doseg tega cilja bomo morali odpraviti vse oblike površnosti in zmanjšati reklamacije zaradi neodgovornega dela. Materiali so danes dragi in kupci res pazijo kaj kupujejo, čeprav je tudi res, da nekateri kupci reklamirajo izdelke le zato, da odložijo plačilo. Potrebno je tudi poudariti, da je naša valjarina predlovalček tistih materialov, ki drugim v Železarni (HVB) ne ustrezajo.

Če bi strnili misli in dejstva: v Hladni valjnari Jesenice sedaj z mnogo večjo angažiranostjo kot včasih dosegamo slabše rezultate, kajti naročila so razdrobljena, vložek ne-kvaliteten in manjka nam delavcev na ključnih delovnih mestih. Kljub temu lahko še izboljšamo delovne rezultate z večjim izkoristkom delovnega časa in odgovornejšim delom, tako da ne ustavimo strojev takoj, ko dosežemo normo, čeprav bi se dalo še kaj narediti, ter da je izdelek, ki ga damo iz rok, res dobro narejen.

VRATNI PODBOJI — TOMAŽ KAVČIČ, vodja obrata:

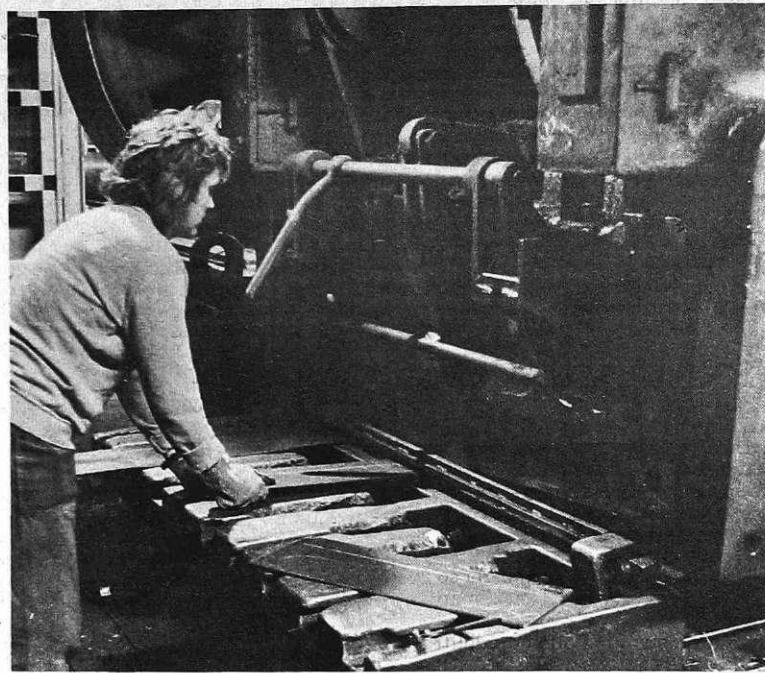
Vsi ukrepi, ki jih je predlagal delavski svet TOZD Ploščati program, slonijo na ukrepih poslovnega odbora za izboljšanje poslovanja, ki pa so preveč resolucijski in premalo konkretni. Mogoče bi ob sprejemanju podobnih ukrepov morali delati drugače, oziroma bi morali izhajati iz obratov. V obratih naj bi se ukrepi izkristalizirali in potem nadgrajevali navzgor do poslovnega odbora. Vprašamo se lahko, zakaj moramo v vsakokratnih ukrepih ponavljati ukrep o povečanju delovne in tehnološke discipline. Ta bi morala biti stalna naloga tudi takrat, ko posebni ukrepi niso potrebni. Zakaj nam ne disciplina jemlje denar? Treba je povedati, kdo je nediscipliniran in kdo je kriv za to, da se nedisciplina tolerira.

Tudi z oceno odgovornosti strokovnih in vodstvenih delavcev Železarn ob obravnavi rezultatov za prvo polletje 1987 se ne strinjam. V zadnjem odstavku piše, da poslovni odbor ocenjuje, da so se odgovorni delavci Železarn Jesenice aktivno vključevali v dogajanja (?) in odgovorno opravili svoje delo v okviru (?) možnosti. To ni res. Dokaz za to so sedanji rezultati dela v Železarni kot celoti.

V obratu Vratni podboji smo za izboljšanje poslovanja predlagali naslednje ukrepe:

— Izboljšati kvaliteto vložka oziroma profilov in s tem izboljšati tudi izplen. To je naloga, ki jo bomo morali rešiti skupaj z obratom Profilarni. Ugotavljamo namreč, da od tam v zadnjem času dobivamo vložek (profil) slabše kvalitete.

— Povečati aktivnosti pri prodaji vratnih podbojev na tržišču. Ta ukrep moramo uresničiti skupaj z oddelkom prodaje. Na tem področju doslej ni bilo nič narejenega. Zavedati se moramo, da so vratni podboji finalni izdelki in imajo svojo ceno. Treba jih je ponuditi kupcu. Morebitni porabniki naših izdelkov najbrž

Priprava vzorcev vroče valjane pločevine za OTK (foto: I. Kučina)

tudi ne vedo, da izdelujemo tudi izvenstandardne elemente, torej da pri izdelavi podbojev upoštevamo želje porabnikov naših izdelkov.

— Za izdelke, ki imajo izvenstandardne elemente, določiti prodajne cene na osnovi izdelanih kalkulacij. Takih izdelkov je pri nas vedno več, za njih porabimo več časa in to bi se pri oblikovanju cen moralo upoštevati. To je naloga, ki jo bomo morali rešiti skupaj z oddelkom prodaje.

— Sodelovanje s kooperanti glede kvalitete opravljenih storitev, rokov dobave in cen storitev. To nalogo moramo opraviti skupaj z oddelkom nabave. Zlasti cene teh storitev so pri kooperantih previsoke.

— Zmanjšati porabo energije na enoto izdelka. To nalogo bomo morali rešiti skupaj z obratom Energetika. V zadnjem času opažamo ogromen porast stroškov, zlasti za električno energijo, pri tem pa ugotavljamo, da v resnici plačujemo tudi energijo, ki je ne porabimo sami.

— Zmanjšati moramo zaloge vložnega in ostalih materialov, oziroma njihovo dobavo prilagoditi potrebam.

V proizvodnji smo vse potrebne ukrepe za boljše poslovanje izvedli že prej. Pomembno je, da proizvodnjo dobro pripravimo, potem v samem procesu ni težav. Če tega ne naredimo, ne moremo pričakovati, da bo proizvodni proces kar sam od sebe nemoteno tekel. Pri proizvodnji moramo pustiti delovodjem kar najbolj proste roke, da lahko sami ukrepajo v skladu z zahtevami proizvodnega procesa. Zato, kljub mnogim dodatnim posegom zaradi posebnih zahtev kupcev in izvenstandardnim izdelkom, izpolnjujemo proizvodne piane. Če bi imeli proizvodnjo manj razdrobljeno, v velikih serijah, standardnih oblik in dimenzij, bi seveda naredili mnogo več, vendar smo se odločili, da bomo več pozornosti posvetili kvaliteti izdelkov in večji do-delavi. Prav zato smo že nekoliko zmanjšali količino izdelkov, tako da sedaj znaša naša mesečna proizvodnja okoli 75 ton.

V Železarni bi moralo enkrat za vselej obveljati, da moramo imeti vpogled v to, kakšni so proizvodni stroški za posamezne izdelke. O rentabilnosti naših izdelkov ne vemo ničesar, čeprav bi nam tovrstni podatki lahko zelo koristili pri načrtovanju proizvodnje, saj bi lahko zares ugotovili, kaj se nam izplača in kaj ne. Tako pa vsi naredimo vse, kar je treba, vse, kar je narejeno, je dobro narejeno, izguba pa je taka, da nas hudič jemlje. Trdim tudi, da je jeklo navadnih kvalitet pri nas v Železarni predrago, visoko kvalitetni materiali pa so prepoceni.

PROFILARNA — JANEZ AVSENIK, vodja proizvodnje:

Naš obrat v polletju ne izkazuje izgube, ker nam je namreč v tem obdobju uspelo znižati proizvodne stroške. Ker pa ima Železarna v celoti slabe proizvodne rezultate, je prav, da tudi mi čimveč prispevamo k boljšemu poslovanju. Ukrepe za izboljšanje proizvodnje, ki smo jih v obratu sprejeli, že izvajamo.

V Profilarni družbenega plana proizvodnje ni moč dosegati brez podaljšanja delovnega časa (sistem dela 12+12), ker nam manjka ljudi. V juniju in juliju nismo dosegli načrtovanih količin proizvodnje, zato pa kaže, da bodo rezultati za avgust zelo dobri, prav na račun podaljšanega

delovnega časa. Ta mesec smo za izvoz naredili več, kot smo načrtovali. Izvažamo več kot dve tretjini proizvodnje, tako na konvertibilno tržišče kot v SZ. Če se hočemo obdržati na zahtevnem zahodnem trgu, moramo zadržati kvaliteten nivo in upoštevati dogovorjene roke dobave. Izpolnjevanju izvoznih obveznosti namenjamo posebno pozornost, zato smo med tistimi proizvodnimi obrati, ki se jim število reklamacij kljub vedno večji zahtevnosti kupcev ne povečuje. Če bi izgubili ponudbe iz tujine, lahko obrat zapremo, saj je domačih naročil mnogo premalo in tega se dobro zavedamo. Vendar vse te rezultate dosegamo na račun prebremenjevanja ljudi.

Glede kvalitete profilov za obrat Vratni podboji bi rad povedal, da so ti v mejah tolerance. Ker tam zahtevajo bolj kvaliteten vložek (pritisk tržišča), bomo morali nekaj narediti tudi pri nas. Gre za manjše količine profilov, zato je težje dosegati kvaliteten nivo, ker so tudi možnosti za uravnavanje dimenzijskih parametrov profila manjše.

Zaradi varčevanja bomo morali zmanjšati zaloge. Nekaj zaloga sicer potrebujemo, že zaradi prebiranja profilov za izvoz, vendar te količine ne smejo biti prevelike. Imamo tudi nekaj zaloga elementov za cestne ograje, ki jih bomo morali do konca leta prodati ali odpisati.

Varčevati bomo morali tudi na račun rezervnih delov. Na zalogi naj bi imeli le najnujnejše rezervne dele, toliko, da bomo lahko zagotovili nemoteno proizvodnjo. O čem več, dedimo o širjenju proizvodnih zmogljivosti, v tem času ne smemo razmišljati.

Nekaj možnosti imamo tudi pri povečanju izplena, čeprav ne bo lahko.

Da dosegamo zastavljene cilje v proizvodnji, moramo mnogokrat prisiljevati ljudi, da ostanejo na delu tudi po izteku njihovega delovnega časa in takrat, ko to sami ne želijo. To sicer ni primeren način ravnanja z ljudmi in ne more trajati v nedogled, vendar le tako lahko dosegamo zastavljene cilje. Morali bi imeti vsaj načrtovano število ljudi, da bomo lahko normalno delali.

Tako so nam torej vsak iz svojega zornega kota opisali prizadevanja svojih obratov najodgovornejši delavci teh obratov. Če strnemo njihove misli: v Železarni je nujno potrebna resnična sprememba, ne le organizacijska na papirju. Potrebna je sprememba, ki bo zagotovila dobro in dosledno organizacijo dela in z njo povrnila zaupanje in disciplino. Sprememba je toliko bolj nujna, ker kriza ni zajela le nas, ampak je splošna, občutimo pa jo toliko močneje, ker že dolga leta nismo upali poseči v jedro problemov. Nobenih ukrepov, sklepov nismo izpeljali do konca, ker smo se stalno bali ugotoviti posameznega krivca, ga poimenovati. Tepeta nas neodgovornost in neangažiranost. Izgleda, da »batin« se nimamo dovolj, da kriza še ni dovolj huda. Še vedno preradi verjamemo (ker je pač to najlažje), da črno ni črno in da se bo našel nekdo, ki jo bo prebiral z belo, da bo spet vse lepo čedno povprečno sivo. Nevarnost pa je, da se v sivi megli popolnoma izgubimo! Kdo bo tisti, ki bo v Železarni prvi upal reči bobu bob?

Dare Bradaškja in
Cvetka Martinčič

Sedaj je čas, sodelujmo, da ne bomo pozneje krivili drugih

Že od 20. julija 1987 dalje so v javni razpravi predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o stanovanjskem gospodarstvu (ESA 303 ZSG), predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o stanovanjskih razmerjih (ESA 309 ZSR) in predlog družbenega dogovora o skupnih osnovah za zagotavljanje in usklajevanje samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva v SR Sloveniji (DD). Dokumenti so objavljeni v Poročevalcu skupščine SR Slovenije številka 19.

O stanovanjski problematiki je bilo napisanega in rečenega že veliko. Pa vendar je potrebno ponovno pretehtati vse, kar je rečeno in napisano, če želimo področje zavarovati pred nepoštenostjo in nepravilnostmi. V Jugoslaviji je že tako, da kadar Jugoslovani ne izvajajo zakona, ne bo kaznovan nihče drugi kot zakon sam. Kadarkoli in kdorkoli krši zakon o stanovanjskem gospodarstvu ali zakon o stanovanjskih razmerjih ali DD ali pravilnike, izdane na osnovi teh, se večina udeležencev trudi, da bi opravičila kršitev in kršilca. Največkrat je prisotna lažna solidarnost, saj nihče ne prispeva nič svojega, ampak gre za delitev »našega«. Tudi zakonodajalec je spoznal, da so določila teh zakonov zelo široka in socialna ter da je potrebno na teh področjih zaostri in bolje opredeliti nekatera določila. Že leta nazaj so bile organizirane okrogle mize na teme, ki jih vsebujejo obravnavani zakoni. Zveza komunistov, socialistična zveza, sindikalni svet, ZSMS in mnogi posamezniki v občini Jesenice so dajali koristne predloge, kako bi izboljšali stanje na področju gospodarjenja in smotne uporabe stanovanj. Kako so teklo poti realizacije vseh teh predlogov, mi ni znano, čeprav aktivno delujem na tem področju. Vem pa eno: družbenopolitični zbor ni sprejel poročila samoupravne stanovanjske skupnosti občine Jesenice o stanju ob prevzemu mandata sedanjih samoupravnih organov in v katerem so bile napisane naloge vseh udeležencev in izvajanje stanovanjske zakonodaje. Že mnogo črnila je bilo prelitega na stanovanjske teme, tako da so nekateri posamezniki in organizacije od tega ostali umazani.

Zakon o stanovanjskem gospodarstvu

Z novimi spremembami bo načrtovanje bolj poenostavljeno. V procesu načrtovanja bodo izločeni tisti subjekti, ki so v preteklosti zadrževali sprejemanje širših planskih aktov zaradi svojih ožjih interesov.

Zakon o spremembah predvideva, da bi v prihodnje del solidarnostnih sredstev izločali za reševanje stanovanjskih problemov tistih kadrov, ki so nam nujno potrebni, in tistih, ki v svojem delovnem okolju ne morejo rešiti svojega stanovanjskega vprašanja. Skupna sredstva, ki so jih do sedaj največkrat uporabili za kreditiranje družbene in individualne gradnje, naj bi postopoma izgubila to funkcijo na nivoju občin. V organizacijah združenega dela bi ta sredstva še naprej izločali za realizacijo stanovanjske gradnje v skladu s planskimi akti in programi reševanja stanovanjskih zadev.

Upravljanje in gospodarjenje s stanovanjskim skladom je bilo po dosedanjih zakonodaji zaupano skupnosti stanovalcev. Le redke skupnosti stanovalcev so svojo nalogo izpolnjevale. V mnogih primerih pa skupnosti stanovalcev sploh niso bile ustanovljene. V takih primerih bi moral upravni organ izdati odločbo, s katero bi prenesel upravljanje na pooblaščen delovno organizacijo. Pa se tudi ta del zakona ni izvajal. Vse to je zakonodajalec spoznal in s spremembami zakona predvideva, da bi v prihodnje gospodarjenje in upravljanje s stanovanjskim fondom izvajale samoupravne stanovanjske skupnosti.

Upravni organi v občini naj ne bi imeli več svojih stanovanj, ker bi morali prenesti vsa v upravljanje stanovanjskim skupnostim.

Do sedaj niso imeli vlagatelji stanovanj drugih pravic kot le dodelitev. V prihodnje naj bi se njihova vloga povečala, kar pa naj bi urejal družbeni dogovor. Naloge skupnosti stanovalcev bi bilo potrebno čisto na novo opredeliti. OZD, ki opravljajo dela v zvezi z gospodarjenjem in vzdrževanjem družbenih stanovanj, ne bodo več organizacije posebnega družbenega pomena.

Tako bo v prihodnje mogoče izbrati za dela res najboljšega ponudnika. V stanarino naj bi v prihodnje ne bili več vključeni stroški za vzdrževanje stanovanja; to bi bila naloga imetnika stanovanjske pravice. V stanarini naj bi ostali le stroški za vzdrževanje skupnih delov in naprav stanovanjske hiše.

V spremembah zakona je predvidena tudi gradnja stanovanj za od-

dajanje pod tržnimi pogoji. Taka stanovanja naj bi imela značaj poslovnih prostorov.

Posebna sodišča združenega dela ne bi bila več obvezna, v zakonu pa je predvidena možnost ustanovitve tam, kjer je to smotno zaradi večjega obsega dela.

Zakonodajalec predvideva, da se mora nespoštovanje določil zakona opredeliti kot prekršek ali gospodarski prestop.

Če bodo uveljavljene predlagane spremembe in dopolnitve zakona o stanovanjskem gospodarstvu, bo potrebno ustrezno spremeniti pravilnike in druge samoupravne akte v samoupravni stanovanjski skupnosti občine Jesenice in v vseh organizacijah združenega dela.

Zakon o stanovanjskih razmerjih

Določila tega zakona so precej široka, saj si jih mnogi po svoje razlagajo, predvsem pa določila tega zakona po svoje izvajajo nosilci stanovanjske pravice, uporabniki stanovanj in stanovalci. Zakonodajalec je spoznal, da so dosedanja določila tega zakona omogočala precej nepravilnosti. S spremembami in dopolnitvami želi uskladiti zakon z drugo zakonodajo na tem področju, onemogočiti svojevoljnost pri izvajanju stanovanjskih razmerij in odpraviti pomanjkljivosti, ki jih povzročajo težave v praksi.

Začasna uporaba stanovanja je pokazala, da je bilo v večini primerov stanovanje, ki je bilo nekomu dodeljeno začasno, izgubljeno. Navadno so na takem stanovanju pridobili stanovanjsko pravico uporabniki ali sostanovalci po zakonu, ko se je začasni nosilec stanovanjske pravice preselil v svoje osnovno stanovanje. Zaradi takih nepravilnosti je predvidena ukinitve dodeljevanja začasnih stanovanj za dela, ki trajajo dalj časa v drugem kraju. V prihodnje bo potrebno za take namene uporabiti začasna delavska stanovanja, ki nimajo statusa stanovanja, ampak poslovnega prostora. Na takem prostoru pa ne more nihče pridobiti stanovanjske pravice. Prav tako so se v praksi pokazale velike težave, ko so stanovanja dobili solidarnostni upravičenci, pozneje, ko stanovalci niso bili več solidarnostni upravičenci, pa stanovanja ni bilo mogoče več izprazniti. Predvidena je začasna stanovanjska pravica za solidarnostna stanovanja.

V primeru pritožbe na vrstni red so bili pritožbeni roki zelo dolgi in s tem je bila dana velika možnost za nasilne vselitve. Po novem bo sodišče lahko že dokončno odločilo. Zasebni lastniki stanovanjskih hiš imajo raje prazna stanovanja, ker v primeru lastne rabe težko izselijo najemnike. Po novem bo mogoča izselitev najemnikov zasebnega stanovanja, kadar lastnik rabi stanovanje za sebe ali svoje družinske člane.

Nezakonita vselitve je bila do sedaj obravnavana precej socialno. Stanodajalec je moral izdati stanovanjsko odločbo nezakonito vseljenemu stanovalcu, če je dokazal, da je že dve leti v tem stanovanju. Tako vselitev pa je že povezana z zakonom o prijavi občanov, kjer ni potrebno dokazovati, ali ima posameznik pravico biti prijavljen ali ne na določenem naslovu. Da, celo po dva naslova imajo občani v istem kraju: prijava na stalnem in na začasnem prebivališču. Menimo, da bi tudi tu morali kaj spremeniti. Prav pravica do izbire naslova pri prijavi nam je do sedaj odvzela že mnogo stanovanj. V takih primerih tudi hišna samouprava ni odigrala svoje vloge. Nihče ni prijavil lastniku stanovanja, da so v posameznih stanovanjih še drugi stanovalci poleg nosilca stanovanjske pravice in upravičenih uporabnikov. Ta določila bodo s spremembami dopolnjena, vendar bi bilo smotrnejše, da bi rok za izselitev neupravičeno zasedanega stanovanja tekel od dneva, ko lastnik izve za tako vselitev.

Največ nezakonitih vselitev je skritih pod imenom ekonomska skupnost, skupno gospodinjstvo, pomoč onemoglim starejšim sorodnikom in podobno. To so pravzaprav prikrita podnajemniška razmerja, ki so vzpodbujena z zakonom o prijavi občanov. S spremembo določil v zakonu o prijavi občanov ali s poostrejnimi zahtevami o možnosti prijave na poljuben naslov bi bilo lažje izva-

jati določila zakona o stanovanjskih razmerjih. V spremembah je predvideno, da bo sedanja dvoletna doba za pridobitev stanovanjske pravice v skupnem gospodinjstvu podaljšana na pet let. Zavzemati bi se morali še za več kakor pet let. Vsekakor pa bodo morali biti opredeljeni tudi izrazi ekonomska skupnost, skupno gospodinjstvo in podobni izrazi, ki so v preteklosti omogočali pridobiti stanovanjsko pravico na nepravilen način.

Potrebe po stanovanjih so še vedno zelo velike, ekonomske možnosti pa majhne. V spremembah bo opredeljena delovna doba 15 let, da si posameznik pridobi neodvisno stanovanjsko pravico. Seveda bodo urejeni tudi drugi primeri, ki določajo, kdaj preneha posamezniku stanovanjska pravica.

Tudi smotrna raba stanovanj bo opredeljena, kar do sedaj ni bilo dobro urejeno. Hud problem za stanovanjsko rešitev predstavlja razveza zakona, ker je potrebno ponovno reševati že stanovanjsko rešeno družino. Dopolnitve zakona na tem področju bodo bolj natančne, tako da zakonec, ki mu ne bo pripadlo stanovanje, ne bo mogel postavjati nesprejemljivih zahtev pri izselitvi. Podstanovajska razmerja so v zakonu opredeljena, tako da podstanovalec ni zavarovan s stanovanjsko pravico. Morda bi bilo prav, da bi zakonodajalec predvidel določilo, po katerem ne bi smela nastajati podstanovajska razmerja v družbenih stanovanjih. Kadar ima posameznik preveliko stanovanje, naj ga vrne lastniku v zamenjavo za primerno stanovanje. Do sedaj so bile stanarine vedno neekonomске, podstanarine pa so bile zaradi stisk nadekomske.

Družbeni dogovor

Družbeni dogovor je že doživel vrsto dopolnitev. S spremembami in dopolnitvami zakona o stanovanjskem gospodarstvu in zakona o stanovanjskem razmerju pa je bilo potrebno pripraviti toliko sprememb, da so se podpisniki odločili objaviti celotno besedilo, ki vključuje spremembe in dopolnitve.

Da bi delavci v združenem delu enako izvajali zakon o stanovanjskem gospodarstvu in zakon o stanovanjskem razmerju, se podpisniki z družbenim dogovorom dogovorijo o enotnih merilih in kriterijih, na osnovi katerih bodo izdelani samoupravni akti s področja stanovanjskih zadev.

Pri oblikovanju in zagotavljanju vzajemnosti in solidarnosti je novost, da se sredstva vzajemnosti prednostno uporabljajo za gradnjo družbenih stanovanj. Ohranjanje realne vrednosti stanovanjskih sredstev je novost, ki bo posameznike manj vzpodbujala pri reševanju lastnega stanovanjskega problema. Kaj pomeni združevanje sredstev sklada skupne porabe — stanovanjski del pri skupni strokovni službi občine, bodo morali povedati finančniki. Novo besedilo daje večji poudarek namenskemu varčevanju za stanovanjsko rešitev in vlaganju sredstev v lasti občanov v izboljšave stanovanjskih pogojev.

Gospodarjenju s stanovanji in stanovanjskimi hišami je dan velik poudarek, posebej smotrni rabi stanovanj. Določila o prodaji družbenih stanovanj so jasna. Pri prodaji ne sme biti zmanjšan obseg družbenih stanovanj. Solidarnostna stanovanja naj bi dodeljevali le začasno, dokler ima upravičenec status solidarnostnega upravičenca.

Pri izvajanju kreditiranja v stanovanjskem gospodarstvu je novost določilo o revalorizaciji kreditov in

Popravek ob predlogu predsedstva OK ZKS Jesenice

V zadnji številki Železarja smo na prvi strani objavili poročilo z zadnje seje predsedstva OK ZKS Jesenice. V naslovu prispevka in v samem prispevku je prišlo do napake. Tako se zadnji odstavek prispevka pravilno glasi:

»Zato je predsedstvo OK ZKS Jesenice sprejelo sklep, da centralnemu komiteju posreduje pobudo, da oceni, koliko so trenutne razmere »zrele« za sklic izrednega kongresa ZKS in ZKJ, predvsem na temo družbeno-ekonomski odnosi oziroma neizpolnjevanje sklepov s tega področja.«

Že iz samega prispevka je vidno, da je bilo govora o sedanji družbeno-ekonomski situaciji v celotni jugoslovanski družbi in zato se bralcem opravičujem za neljubo napako.

Uredništvo

varčevalnih vlog. Dovoljena je benificirana obrestna mera, vendar je potrebno kredite preračunati na vrednost 90 kvadratnih metrov površine po JUS standardih. Novost je tudi uvedba enotne evidence za pridobitev kreditov. Povsem nova določila so tista, ki določajo ceno stanovanj in elemente, ki jih sme ta cena vsebovati. Družbeni dogovor vsebuje še naloge podpisnikov oziroma udeležencev.

S sprejetjem sprememb in dopolnitev zakona o stanovanjskem gospodarstvu in zakona o stanovanjskem razmerju ter družbenega dogovora bo potrebno dopolniti vse samo-

upravne akte v samoupravni stanovanjski skupnosti in v OZD, ki obravnavajo področje stanovanjskih zadev. Sedaj je čas, da se vključimo v obravnavo in predlagamo spremembe v stanovanjski zakonodaji. Tudi tisti posamezniki, ki vedno trdijo, pišejo in zagotavljajo, da jim je področje stanovanjskega gospodarstva in stanovanjskih razmerij dobro znano, naj se sedaj vključijo v obravnavo v OZD, v KS in v političnih organizacijah. Sedaj urejamo to področje, ko bo urejeno, ga bo potrebno izvajati! Ali pa bomo ponovno kaznovali zakonodajo in dogovore?

Božo Pančur

Tudi to je solidarnost

Solidarnost in vzajemnost sta dve izmed vrednot, na katerih smo tudi razvili naš skupni povojni razvoj. Solidarnost je eden izmed pogojev za razvoj manj razvitih območij v Sloveniji. Na ravni republiških samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti združujemo precejšen del sredstev za uresničevanje zagotovljenih programov (kot so opredeljeni v zakonih) v manj razvitih slovenskih občinah.

Solidarnost poznamo tudi med republikami, no, pa ne bomo segli tako daleč. Kar v jeseniški občini bomo ostali in si ogledali, kako si nekateri zamišljajo to »solidarnost«.

Leta 1984 (v republiki in tudi občini) sprejet samoupravni sporazum o uresničevanju socialno-varstvenih pomoči je pomenil začetek enotnega spremljanja oziroma skrbi za dodeljevanje teh pomoči. Sporazum navaja te družbene pomoči po vrsti, osnova za tako imenovano rangiranje ali razvrščanje teh pomoči pa so človekove potrebe. Najprej je potrebno poskrbeti za delo (in tako ustvarjati sredstva za življenje) ter stanovanje. Potem pride na vrsto skrb za razvoj otrok itd. Zato je zelo visoko denarna pomoč za primer brezposelnosti, pa štipendija, zatem subvencijo k stanarini, kasneje pride na vrsto otroški dodatek itd. V občini skrbi za uresničevanje oziroma oblikovanje socialne politike skupnost socialnega varstva, opravila glede enotne evidence prejemnikov socialnovarstvenih pomoči pa opravlja Center za socialno delo Jesenice. V teh letih se evidence vse bolj dopolnjuje in ko bo stekla še računalniška obdelava podatkov, bo stvar še bolj jasna.

Jasna namreč v toliko, da nas številni primeri prepričujejo, da ljudje zelo po svoje razumemo to solidarnost na področju raznih družbenih denarnih pomoči (od subvencije do otroškega dodatka, pa edinega ali dopolnilnega vira preživljanja, regresa za prehrano otrok v šoli, ki je mimogrede, čisto na repu med temi pomočmi). Ne tako star je primer, pravzaprav jih je več, ki kaže, da smo kot družba res solidarni čez me-ro, da je kaj.

Ste brez telefona? Pa bi ga radi imeli, a se nikakor ne izide računica,

da bi zbrali v nekaj mesecih 750.000 din, kolikor je potrebno dati za telefon v sedanji skupni akciji na Jesenicah. Res, telefon je potreba, seveda, če jo zmoreš. Toda če nimaš denarja, da bi vsak mesec poravnal stroške za stanarino, če ti mora družba pomagati s subvencijo k stanarini, potem je očitno, da je družinski proračun namenjen res za pokrivanje najbolj nujnih stroškov — za hrano in obleko, pa še za kaj nujnega. Nikakor pa ne pomeni krpanje družinskega proračuna, kot si nekateri na Jesenicah zamišljajo: družba naj mi kar da subvencijo k stanarini, saj sem do nje po vseh podatkih upravičen; ampak telefon, to je vendar moja privatna stvar in nikogar nič ne briga, če sklenem pogodbo in plačujem broke. Se strinjam, da je privatna stvar, dokler ne posega v prav tako »privatno« stvar nekoga, ki tudi prispeva sredstva, na primer za subvencijo, da potem lahko uresničiš ti svojo privatno stvar — telefon. Res so to izjeme, toda upam, da bomo s takimi enkrat za vselej prekinili. Skupna evidenca prejemnikov socialnovarstvenih pomoči je še enkrat dokazala, da v družbi nujno potrebujemo pregled nad tem, kako usmerjamo skupni denar na tem področju. Kajti družbena pomoč je namenjena tistim, ki resnično s svojim delom ne zmorejo zagotoviti dovolj sredstev (to se pravi raven socialne varnosti družine). Kljub vedno večjim težavam je v družbi dovolj sredstev za tiste, ki so take ali drugačne pomoči resnično potrebni, ni jih pa dovolj za vse tiste, ki tako pomoč izkoriščajo. Sicer pa, preden je dodeljena kakršnakoli družbena pomoč, brez mnenja organizacije združenega dela ali krajevne skupnosti ne gre. To bi si veljalo zapomniti!

RK

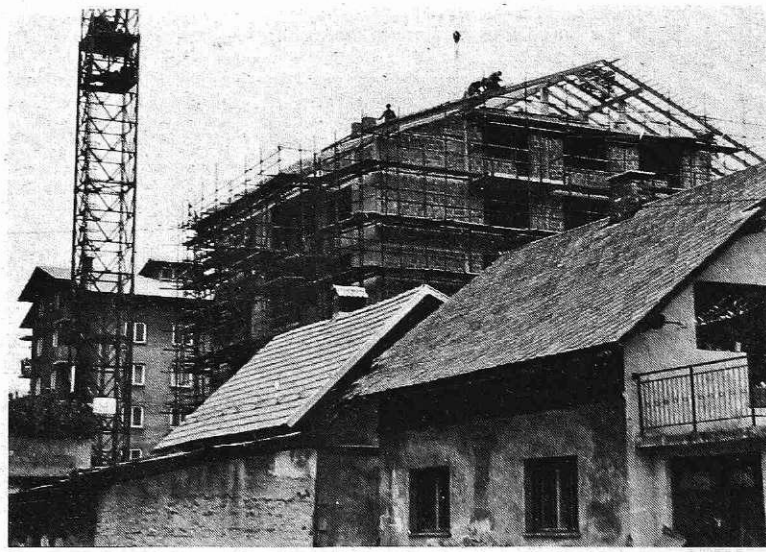
V jeseniški občini gradijo 156 družbenih stanovanj

V jeseniški občini vsako leto zgradi približno od 120 do 180 novih družbenih stanovanj. Sedaj jih na različnih krajih grade 156. V Mojstrani bodo z adaptacijo poslopja nekdanje cementarne pridobili še devet novih stanovanj. Največje gradbišče je na Hrušici, kjer pod dosedanja glavno cesto končujejo 32 stanovanj, začnajo pa z gradnjo še 32 stanovanj.

Največje poslovno-stanovanjsko poslopje grade na Jesenicah v zahodnem delu centra II, kjer je že do polovice zrasla stolpnica, v kateri bo 60 stanovanj. V pritličju bodo poslovni prostori DO GOLICA in nova samopostrežna trgovina kot nadomestilo ukinjene manjše trgovine.

Vsa dela opravljajo delavci SGP Gradbinec, delavci GIP Gradis pa gradijo stolpci s 23 stanovanji pri samopostrežni restavraciji Železarne. Tu so že zrasli štirje takšni stolpci, s sedanjim petim pa končujejo gradnjo v tem okolišu. Celotna usmerjena gradnja poteka v okviru stanovanjske skupnosti občine in Dominvesta Jesenice. Stanovanja so namenjena za odkup in za solidarnostne delitve.

Branko Blenkuš

Stanovanja gradijo tudi v Benedičičevi ulici (foto: I. Kučina)

Edo Torkar

Rudi Perušek zida hišo

In se je res namučil. Potem ko je tri dni zamaževal, da bo voda pognila, je moral najeti rovokopac iz izkopati drenažo, šele potem je brozga otekla. Njegovi novi sosedje, ki so se od časa prihajali seznanjati z razmerami na parceli, so ne brez privošljivosti menili, da bi bil ta kos zemlje bolj kot za hišo primeren za gradnjo bazena.

»Tudi bazen bo še prišel na vrsto,« je nejevoljno mrmral predse v brado in se še bolj zagrizel v delo.

Bilo je natanko tako, kot se je bal: gradnja mu je vzela ves prosti čas in izpla se tisto malo moči, ki so mu še ostajale po garanciji v fabriki. Ob nedeljah ni nič več hodil namakati trnka v Savo, kar je tako blagodejno vplivalo na njegove načete živce, nič več ni moževal s prijatelji v bifeju čez cesto, nič več ni hodil z otrokoma na Hom in v Čopov laz, pred seboj je imel samo še en cilj: spraviti gradnjo do zime pod streho! A ta cilj se mu je bolj in bolj oddaljal: zdaj ni bilo tega zdaj onega, enkrat je imel težave z delavci, drugič z zidarjem, še celo to se mu je zgodilo, da so mu nepripravili ponoči ukradli opažne deske z gradbišča! Drugo ploščo je zabetoniral šele konec novembra, ko je že naletaval prvi sneg — in kje je še ostrežje, kje streha! Nič ni zaleglo Ljudmilino priganjanje in zmerjanje (Rudi Perušek je na lastni koži bolj in bolj spoznaval, kako je, če se ti lastna žena spremeni v hišnega valpta), hiša je bila pod streho šele za prvega maja, natanko eno leto zatem, ko je prvič zasadil lopato v parcelo — bogve, da ni imel več pravega veselja s postavljanjem smrečice na sleme! In ko je sam pri sebi seštevati rezultate celoletnega garanja in živčnosti in od njih odšteval posledice — skrhano zdravje, skaljeni družinski odnosi, zanemarjanje otrok, ki se je že začelo kazati tudi v šolskih ocenah — je prišel do spoznanja, da je eno leto tega dragoceneega, samo enega in od boga podarjenega življenja pravzaprav lahko miselno zapravil za nekaj, česar pravzaprav ne potrebuje tako zelo, in kar ni vredno tolikšnega truda in v trenutku obupa se je odločil, da bo nadaljnjo gradnjo opustil in hišo še v surovem stanju prodal. Seveda je Ljudmila izvedela tega načrta že v prvi noči. Tako je spodbudil še zadnji poskus Rudija Peruška, da se reši iz grobnice, ki si jo je sam sezidal.

Najbolj ga je grizlo to, da je v zadnjem letu popolnoma zanemaril malarijo in delo pri likovnem klubu. Prej se je redno udeleževal vseh sestankov in otvoritev razstav in klubskih prostorih in se ga kdaj pa kdaj tudi rahlo nakresal (boemščina je pač davek, ki ga je treba plačevati umetnosti — sicer pa je šlo vse na stroške kluba, tako kot tudi platna in barve). Kljub temu, da si je nalaгал že četrti križ, je v klubu, katerega jedro so tvorili starejši upokojenci, še zmeraj veljal za mladega in obetavnega člana. »... in če bo sčasoma odvrgl še vse tisto nepotrebno in sledil starejšim, ki imajo za seboj že dolgo pot, uspeh ne bo izostal...« kot so mu zapisali v katalog ob njegovi prvi samostojni razstavi v domačem kraju. Ljudmila je bila do njegove malarije začuda strpna (seveda prej, ko še nista gradila), včasih pa tudi jedka in izzivalna, tako kot na primer nekega sobotnega večera, ko sta se vrnila z otvoritve klubske razstave v počastitev občinskega praznika: »A ti povem, zakaj ta tvoj Marinšek in Planinšek in Kopicšek že vse življenje tako marljivo in prizadevno malajo vsa ta tihožitja in kozolce in gorske potočke? Zato, ker je to edino, kar sploh znajo in se drugega niso naučili. O proporciji in anatomiji se jim še sanja ne...« (medtem ko je govorila, se je hlastno slajčila in odmetavala obleko, kamor je pač padlo). »Postavi jih pred čisto navadno kravo ali konja ali ženski akt...« (zdaj je bila že čisto naga in se je v izzivalni drži ulegla na tepih sredi sobe). »... in gledali bodo kot tele v nova vrata.« Rudi Perušek je sprejel izziv in tisto noč je nastala serija iz zivalnih perorisov, v katerih je dal duška svoji neizživeti slikarski fantaziji: upodobil je svojo Ljudmilo, nago seveda, z muco v naročju, pa coprnico Ljudmilo, kako jaha metlo na Kleku, pa Ljudmilo, ki občuje s sesalcem za prah... Res, dodobra je izkoristil ženino pripravljenost za poziranje v vseh mogočih in nemogočih pozah. »No, zdaj pa pokaži to v klubu, če si upaš,« je rekla, ko sta končala.

Ne, tega pa si Rudi Perušek ni upal. Ni bil še dovolj zasidran, ni imel pravega zaledja in tudi samozavesten ni bil dovolj, da bi tvegali spopad s starci, ki so že dolga desetletja krmarili klubsko barko po plit-

vinah neproblematičnega krajinarstva. Pred vodstvom kluba pa je skrival še en svoj greh, in sicer prijateljstvo s Perišo Adamovičem, mladim diplomantom likovne akademije, ki se je šele nedolgo tega priženil v mesto, pa je že vzdignil prah z razstavo kričeče pobarvanih jutastih žakljev, za katere je večina obiskovalcev menila, da bi bili še najbolj primerni za spravilo ozimnice. Čeprav so ga ljubljanski kritiki razglasili za enega najbolj nadarjenih umetnikov svoje generacije, mu to ni pomagalo, da bi dobil mesto učitelja risanja na osnovni šoli (dobila ga je ravnateljeva nečakinja, falirana študentka umetnostne zgodovine), in tudi ko je ponudil klubu svoje usluge pri vodenju likovnih tečajev in serijo predavanj o moderni umetnosti, so ga zavrnili z izgovorom, da za te namene nimajo denarja. Tako se je bil čez poletja prisiljen udinjati kot ulični portretist v obmorskih letoviščih, saj s prodajo poslikanih žakljev ni mogel preživljati sebe in družine.

Rudi Perušek, ki si je poleg vsakdanje tlake v fabriki zdaj za povrh naložil še gradnjo hiše, je občudoval

Adamovičevo umetniško in življenjsko brezkompromisnost, ki si je sam sicer nikoli ni upal privoščiti. Vendar pa to občudovanje ni prav nič omajalo njegove pripadnosti klubu, saj je bil zmesen iz takšnega testa, da mu je bilo potrebno oboje: tako pustolovščina kot varnost. Kar ga je razlikovalo od klubskih kolegov je bilo to, da je bila njim varnost vse in pustolovščina nič.

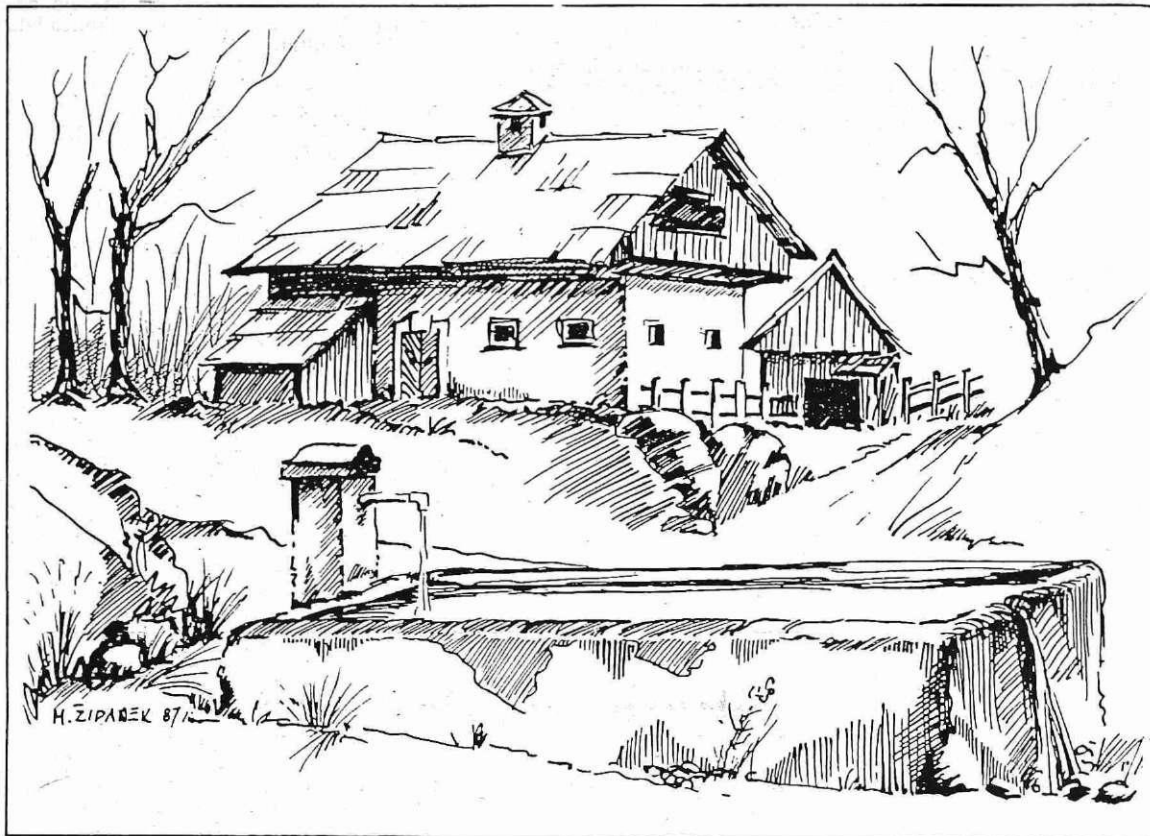
»Neke lepe septembrske nedelje, ko v samskem domu mestnega gradbenega podjetja ni uspel dobiti nikogar, ki bi mu pomagal pri kopanju greznice, se je spomnil na Adamoviča. Dal mu je kramp in lopato, postavil v senco vedro, v katerem se je hladilo nekaj steklenic piva in odšel po svojih opravkih. Zabavala ga je misel, da znani in uspešni akademski slikar Periša Adamovič, ki je razstavljal že v Parizu, v Benetkah, v Nemčiji, na Japonskem in bogve kje še vse, koplje greznico njemu, Rudiju Perušku, neznanemu nedeljskemu malarju, ki ga živ krst ne pozna in ne bo nikoli naredil kariere v velikem svetu! Ko se je čez dve uri vrnil, je pričakoval, da ga bo našel leže v senci s steklenico v roki, zato se

je nemalo začudil, ko je videl, da je greznica skopana že do kolen globoko, Adamovič pa je še kar naprej neusmiljeno zamahoval s krampom. »Jebemti boga, Adamovič!« je vzkliknil, »tebi pa je kramp lažji od čopiča! Če bi to vedel, bi te že prej zapostlil z njim!«

»Nikar ne misli, da bo zastoj! Se bom že prišel kdaj podelat na tvoje stranišče!«

»Seveda se boš prišel. Moja hiša, tvoja hiša — moj sekret, tvoj sekret! Zdaj pa pridi ven, da spiševa vsak en pir. Pa tudi žena bo vsak čas tukaj s kosilom.«

Vendar — Adamovič si je zvečer umil roke, si stresel zemljo s kril in spet poletel v svojo umetniško sobo — on, Perušek, pa si je še dva dni dajal opravka z greznico, da jo je pogolobil do predpisane globine poldruga metra, potem pa jo je moral še opaziti, zabetonirati in pokriti, kar mu je tudi vzelo nekaj dolgih poznoletnih popoldnevov, ki jih je vse ostalo delovno ljudstvo — vsaj njemu se je tako zdelo — preživelo v osvežujočem hladu pri Savin ali pod sončniki na gostilniških vrtovih.

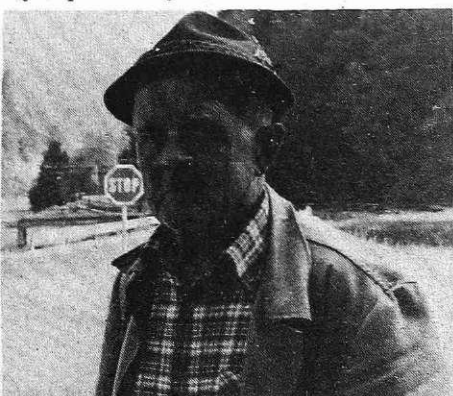
Jože Vidic

10

Pekoče poletje leta 1942

Požig vasi Korena so Nemci opravili natančno tako kot v Gradišču (istega dne). Vlamljali so v hiše ter plenili stvari in živino. Pobrli so vse moške, ki so bili starejši od 16 let. Nato so vse nagnali v Barličevo svinjsko ogrado. Ženske in otroke so nagnali iz hiš na skupno mesto na planem. 76-letno Jožefo Haco, ki je ležala negibna v postelji, so kot prvo žrtev polili z bencinom in zažgali.

Medtem so nekateri vojaki razbijali šipe na oknih, verjetno zato, da bi hiše bolj gorele. Kmalu zatem so začeli zažigati hiše in poslopja. Nekateri vojaki pa so topli ujetnike. Ko so se tega naveličali, so poklicali iz ograda tri moške. Enega, ki je bil sin izdajalca, so odgnali stran, dva druga, Šimenca, očeta in sina, pa so odpeljali v bližnji hlev in ju nato živa zažgali. Vsakega posebej so poklicali na stran in spraševali o partizanih. Le enega kmeta niso ustrelili (tako se je zgodilo tudi v Gradišču), pa so ga po vojni ljudje sumili izdajale ali da je kaj znil med zasliševanjem pred smrtjo.

Miha Šenk je pobegnil z morišča v Kokri julija 1942

Požig vasi Hrastnik na Moravskem

Dvajsetega julija leta 1942 sta hkrati zagoreli dve vasi: Hrastnik in Spodnja Kokra. V nedeljo, 19. julija 1942, so se nad Moravskim zbirali črni oblaki in zatemnili pokrajino tja do Limbarske gore. Gosta megla se je ovijala okoli hiš, iz nevihtnih oblakov pa se je usipala ploha in sploh ni nehalo deževati. Že vse noči je hrastniška narodna zaščita OF čuvala vas, da bi v nevarnosti obvestila vaščane. Straža sicer ni bila opremljena za obrambo vasi, njena naloga je bila opazovanje in obveščanje. Niso hoteli, da bi dočakali usodo vaščanov Korene in Gradišča. To nedeljo je bila vas že od ranega jutra na nogah. Z borci Moravske čete so zaprli vse dohode v Hrastnik in nihče ni smel iz vasi niti vanjo brez dovoljenja. V popoldanskih urah so pripravljali miting.

Zvečer, ko so se partizani umaknili proti Limbarski gori, sta v Moravce prišla dva policijska bataljona, eden iz Kamnika, drugi iz Domžal. Komandanta sta v torbicah nosila povelje generalmajorja Karla Brennerja s štabom na Bledu za požig Hrastnika in poboj moških vaščanov.

Deževje, megla in dobro razpoloženje po mitingu so uspevali vaško stražo.

Ob svitu so policisti obkolili vas in vsako hišo posebej. Med šesto in sedmo uro se je začel mrtvaški ples. Podobno kot na Koreni so policisti razbijali vrata, okna, pohištvo, orodje, priganjali ljudi iz hiš, ločevali moške od žensk in otrok. Na Vrbanovem podu so možem zvezali noge med seboj, roke pa so jim privezali za drog, ki so ga uporabljali za mletje prosa.

Morilci so si razdelili vloge. Eni so celo dopoldne pretepali in zasliševali moške na Vrbanovem podu, drugi so iz hiš izganjali ženske in otroke, tretji pa v hlevih odvezovali živino in jo zbirali za odvoz v nemško vojaško klavnico, četrty so ropali po hišah ter nalagali na kamione in vozove zaplenjeno blago. Vpitje in kriki so grozeče odmevali po vasi. V praznih hišah so se policisti napili žganja, najedli suhega mesa, zaseke, jajc in kruha ter siti in pijani še bolj divjali po vasi. Zgrabili so celo 82-letnega Antona Razborška, dolgoletnega župana hrastniške občine in ga na Vrbanovem podu privezali k sotrpni. Nekaj minut pred poldnevom so pod polili z mešanico nafte in bencina ter med

zvezane moške vrgli bombo. Iz ognja je bilo slišati presunljive krike, ki so se hitro dušili v razplamtelem ognju.

Požig Vrbanovega gospodarskega poslopja je bilo znamenje za požigalske skupine, ki so pripravljene čakale pri dvanajstih hišah in gospodarskih poslopih.

Ogenj je iz skrivališča na seniku pregel Jakoba Urankarja. V plamenih je stekel proti gozdu, a so ga ustavili rafali. Ranjenega so prinesli nazaj in vrgli v goreči skedenj. Devet vaščanov iz vasi, v kateri je živel le 60 ljudi, je tega dne zgorelo v ognju. Vse hiše so zravnali z zemljo.

Kako je bilo v Spodnji Kokri?

O tem nam bo pripovedoval Miha Šenk: »513. »Z ženo sva stanovala v stari Jurjevi hiši, v kateri je bila v davnih časih dobro obiskana gostilna, saj je bil nekoč po dolini Kokre in čez Jezersko živahen promet s konjsko vprego in peš. V naši dolini je potekala meja med Kranjsko in Koroško, o čemer priča spominsko znamenje. V teh strminah so živeli premožni kmetje, ki so se ukvarjali predvsem z vzrejo živine in prodajo lesa. Pomen cestne povezave po dolini Kokre med Koroško in Gorenjsko so znali ceniti Nemci in partizani. Slednji so cesto razdirali, podirali nanjo drevesa, prožili plazove kamenja, postavljali zasede in napadali nemške kolone in vozila.

V začetku julija 1942 je partizanska zaseda v Kokri napadla nemško tovarnjak, na katerem je kranjski vrtnar, Nemec, peljal zelenjavo na Koroško. Šofer je bil ubit, vrtnar pa je pobegnil in Gestapu v Kranju povedal, kaj se mu je zgodilo. V Kranju so takoj dali znamenje za preplah in policija je na motornih vozilih pridvela v Kokro, da bi poravnala račune s partizani. Seveda je bil to račun brez krčmarja, saj partizani namereno niso streljali na vrtnarja, da bi ta lahko priklical Nemce. Ukana se je posrečila in policisti so se zagodili v kleščah dobro postavljenih zased. Grmelo je, grmelo po soteski, da še nikoli prej tako. Rafali in strelji iz pušk so odmevali s hriba na hrib. Policisti so brezglavo skakali v mrzlo Kokro in za skalami iskali zavetje. Drugi so rinili v pobočje in v tej zmešnjavi so se posamezne skupine policistov po pomoti obstreljevale med seboj. Padle policiste so pokopali na vojaškem pokopališču v Kranju, kjer sem po tem boju vi-

del 29 svežih grobov oziroma križev. No, ne morem reči, da so prav vsi padli v Kokri, trdim pa, da jih je padlo veliko.

Od srca smo bili veseli partizanske zmage, vendar smo se bali posledic. Enajstega julija zjutraj so iz Kranja pripeljali pet neznanih talcev in jih postrelili ob cesti, na kraju, ki mu domačini pravimo Polajnarjeva Knežca. Na ustreljenih mladih fantih so bili pritrjeni listki, na kateri je pisalo: Mi ležimo tukaj v zadoščanje za padlega Nemca. Za vsakega Nemca, ki bo poslej ubit, bo padlo 100 Slovencev.

Tukajšnji domačini so morali zvečer pokopati talce na travniku pod cesto, kjer so prej ležali ves dan.

Zal nam je bilo mladih src, ki so nehala biti, a smo si le oddahnili, prepričani, da so si s tem Nemci potešili željo po maščevanju. Najhujiši dan v zgodovini Kokre pa se je šele bližal.

Kje naj začnem pripovedovati?

Ja, zbegala me je ura in sem vstal že ob štirih, misleč, da je pet. Policijska ura je bila do šeste. Skozi okno sem videl toliko policistov, da sem postal slabe volje in mi zajtrk ni teknil.

Ob pol šesti so prišli prvič v hišo. Pogleдали so na hišni seznam, ki smo ga dobili šele prejšnji dan. Nekdo od policistov ga je snel in vtaknil v žep. Rekli so mi, da ne smem nikamor iz hiše. Med sedmo in osmo so prišli drugi in nas nagnali ven. Moške so drugega za drugim vodili v posebno sobo v Jurjevo gostilno. V to gostilniško sobo, ki je imela le eno zamreženo okno, smo prvi prišli jaz, Jože Krč, Tomaškov, žagar Janez Štros, gostilničar Jože Mramor in cerkovnik Jože Zapečnik. Gostilničar je hčerki Anici zaklical, naj mu da suknjič in cigarete. Suknjič mu je lahko dala, ko pa je stegnila roko s škaflo, v kateri je bilo 100 cigaret, jo je vojak zavrnil z bajonetom. Anica se grozno ni ustrašila in je očetu čez stražarjevo glavo vrgla cigarete v sobo.

V osrednji gostilniški sobi so na tri stole postavili mitraljez in ga namerili v nas v posebni sobi. Nikogar niso zasliševali, ne topli in nikomur grozili. Zapisali so le naša imena, rojstne podatke in poklic. Bili smo tako tihi, da bi slišali miš. Napenjali smo sluh in skušali po hoji in govorjenju zunaj ugotoviti, kaj se dogaja.

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

● Kljub vrhuncu počitniške sezone so se člani radovljiskega izvršnega sveta 18. avgusta polnoštevilno udeležili 44. seje. Obravnavali so kar 13 točk dnevnega reda. Našeje najpomembnejše: osnutka odlokov o prostorsko ureditvenih pogojih za območji Radovljice in Bleda, spremembe in dopolnitve zazidalnega načrta Lesce — center, polletna poročila o prihodkih in odhodkih, sedem računov in skladov, osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o občinskem proračunu občine Radovljica za leto 1987, osnutek odloka o novi organizaciji in delovnem področju upravnih organov v občini, sklepno poročilo o izvajanju začasnih ukrepov družbenega varstva v DO Mira Radovljica, predlog družbenega dogovora o spremembah in dopolnitvah družbenega dogovora o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke funkcionarjev v SR Sloveniji, sprejemanje srednjeročnih in dolgoročnih planskih dokumentov, uporaba sredstev solidarnosti v SR Sloveniji, informacija o odpravljanju posledic junijskega neurja v občini Murska Sobota ter koriščenje blagovnih rezerv (moke) za DO Žito Lesce.

● 45. seja izvršnega sveta OS Radovljica je bila 25. avgusta. Na njej so razčlenjevali gospodarjenje v občini v prvem polletju 1987, sprejeli so osnutek odlokov o prostorsko ureditvenih pogojih za območje Radovljice in Bleda ter o spremembah in dopolnitvah odloka o organizaciji in delovnem področju upravnih organov pri občinski skupščini. Spregovorili so tudi o problematiki združevanja sredstev za program naložb in sprejeli poročilo o postopku likvidacije DO Kreda Bled. Poslušali so tudi informacijo o dosedanjih pripravah na 15. svetovno prvenstvo v veslanju na Bledu leta 1989.

● V Radovljici so se v začetku septembra sestale vse komisije, sveti in centri pri OK ZSMS Radovljica. Dogovorili so se o pripravi konkretnih aktivnosti do konca leta 1987. Pri OK ZSMS je osem teh teles, ki bodo še ta mesec sprejela programe dela do konca leta.

● Od 28. do 30. avgusta je tričlanska delegacija OK ZSMS Radovljica sodelovala na sklepni prireditvi v prijateljski občini Buje ob koncu letošnje mladinske delovne akcije Bujština 87. Na tej akciji je bila najbolj uspešna MDB Stane Žagar iz radovljiske občine, ki je osvojila vsa možna priznanja, med drugim tudi trak akcije.

● Ker še veliko OZD s področja gospodarstva in negospodarstva v radovljiski občini ni pravočasno sprejelo srednjero-

čne in dolgoročne planske dokumente je izvršni svet OS Radovljica na zadnji avgustovski seji sprejel sklep, da vse OZD, ki tega še niso storile, morajo sprejeti dokumente najkasneje do 30. oktobra. Izvršni svet je tudi opozoril vse OZD, ki ne bodo pravočasno sprejele in oddale svojih dokumentov, na 77. člen zakona o družbenem načrtovanju, ki določa, da pristojni organ lahko da pobudo za uvedbo začasnih ukrepov družbenega varstva v takšni OZD.

● Od 1. januarja do 30. junija 1987 so znašali celotni prihodki proračuna občine Radovljica nekaj manj kot 886 milijonov din. Od lanskih prihodkov so višji za 41 %. Proračunskim porabnikom so se povečale dotacije v juniju za 15 %. Odhodki proračuna so v tem obdobju znašali nekaj nad 862 milijonov din; 118 % več kot lani.

● Ocena polletnega gospodarjenja v občini Radovljica je ugodna. Fizični obseg proizvodnje je porasel v primerjavi z lanskim za 10 %, izvoz pa za 5,4 %, kar je nad gorenjskim in republiškim povprečjem. Uspešnost celotnega gospodarstva v občini je rezultat prizadevanj vseh zaposlenih in proizvodnega in storitvenega programa, ki ima sedaj še zadovoljiv tržni status, kar pa bo težko obdržati.

● V polletnih periodičnih obračunih v radovljiski občini je izkazalo izgubo sedem TOZD s področja gostinstva v višini milijarde in 678 tisoč din. Izgube so izkazale TOZD Hotelsko turističnega podjetja Bled: hotel Jelovica, Lovce, Krim, Toplice in Igralnica ter Integralova hotela Golf in Park na Bledu. Te izgube so sezonskega značaja, zato pričakujejo, da bodo vsi razen hotela Krim (zaradi novogradnje) do konca leta dosegli pozitivni finančni rezultat.

● Radovljiske turistične kraje je v prvih šestih mesecih letos obiskalo 125.125 gostov, od teh 52.812 tujih. To število je od lanskega manjše za 1,4 %. Kar 5,1 % manj je bilo letos domačih in za 9,6 % več tujih gostov.

● Število nočitev v občini Radovljica je bilo v prvem polletju za 3,3 % manjše od lanskega, ko so jih našteali 477.634. Domačih nočitev je bilo v tem obdobju manj za 9,8 %, tujih pa za 6,6 % več. V skupnem številu ustvarjenih nočitev se je delež tujih gostov povečal od lani za 39,7 % letos na 43,7 %. Le v Bohinju je razmerje obratno, saj je bilo domačih nočitev več za 1,1 %, tujih pa kar za 10,7 % manj kot lani.

● Po podatkih komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo pri občinski skupščini Radovljica so v turističnih krajih občine v prvih šestih mesecih letos zbrali 34.436.968 din turistične takse; največ na Bledu, Bohinju in v Radovljici. Kar nekaj nad 30 milijonov din so namenili dejavnosti turističnih društev in krajevnih skupnosti v turističnih krajih, 10 odsto-

tkov so odvojili Turistični zvezi Slovenije ter 120.513 din za stroške SDK.

● Nov Kompasov hotel v Ribnem, ki so ga izročili name-nu ob prazniku občine Radovljica 6. avgusta letos, ni le velika pridobitev za večjo gostinsko turistično zmogljivost v okviru blejskega turističnega območja, pač pa tudi za naselje in kraje-vno skupnost Ribno. Kompas je namreč odločilno prispeval tu-di k gradnji čistilne naprave na Savi, k asfaltiranju in ureditvi vaških cest v tem delu naselja, predvsem pa k izboljšanju vo-dooskrbe in razširitvi telefonskega omrežja v vasi. Več domači-nov je dobilo tudi novo zaposlitev.

● Po poročilu likvidacijskega upravitelja se postopek likvidacije DO Kreda Bled, z nekaterimi zapleti sicer, izvaja po načrtu. Arhiv je bil oddan že v letošnjem maju, 11. junija pa je bil opravljen tudi že izbris te delovne organizacije iz sodnega registra. Po zagotovitvi likvidacijskega upravitelja bodo vsa ad-ministrativna dela v zvezi s tem končana do konca leta 1987.

● Osrednja slovesnost ob osemdesetletnici organizirane-ga turizma v Bohinju je bila 22. avgusta na prireditvenem pro-storu Pod skalco ob Bohinjskem jezeru; čeprav so se jubilejne prireditve vrstile že od začetka turistične sezone in bodo traja-le do konca septembra. Na osrednji proslavi v Bohinju je o do-sežkih bohinskih turističnih delavcev in prebivalcev govoril predsednik občinske skupščine Bernard Tonejc.

● Med zanimivejše (in koristnejše) prireditve v avgustu na Bledu velja še posebno omeniti razstavo čebelnih panjev, čebelarstva orodja in naprav ter drugih pripomočkov, pred-vsem pa čebelnih izdelkov. Na pokušino je bil med, zlasti v tek številnim obiskovalcem je šla prava domača medica. V organi-zaciji domačega čebelarstva društva so sodelovali čebelarji iz vse Slovenije. Če je verjeti organizatorjem, bodo to prireditvev odslej prirejali na Bledu vsako poletje.

● Pred hotelom Šport na Pokljuki se je v nedeljo, 30. av-gusta, zbralo na 19. tekmovanju harmonikarjev »Pozdrav s planin« 47 tekmovalcev. Tekmovanje je organiziralo TD Po-kljuka pod pokroviteljstvom tovarne glasbil Melodija iz Meng-ša v navzočnosti okoli pet tisoč ljudi. Vsak harmonikar je zai-gral po eno partizansko in eno poljubno skladbo.

● Letošnjega tretjega triatlona jeklenih od Bohinja do Kredarice se je zadnja avgustovska sobota udeležilo kar 88 tekmovalcev iz vse Slovenije od 114 prijavljenih. Sodelovali sta tudi dve dekleti in trije športniki iz CSSR. Udeleženci te napor-ne preizkušnje so morali prevelati Bohinjsko jezero, s kole-som prispeti na Rudno polje in preteči pot do Kredarice. Že tretjič je bil najuspešnejši Lojze Oblak iz Zirov.

V soboto proslava na Lipniški planini

9. septembra 1942. leta je v siloviti bitki v gozdu med Mošenjsko in Lipniško planino na Jelovici padlo 26 borcev Selške čete na čelu s komandan-tom I. grupe odredov Jožetom Gregorčičem. Nemci so v tem boju ujeli tudi osem ranjencev.

V spomin na ta boj pred 45 leti bo v soboto, 12. septembra, ob 11. uri dopoldne pri spomeniku padlim bor-cem na Lipniški planini osrednja slovesnost, na kateri bo govoril o po-menu partizanskih bojov na Jelovici sekretar OK ZKS Radovljica Vasilij Koman, kulturni program z nasto-pom godbe na pihala, pevskega zbo-ra in recitatorjev pa bo organizirala Zveza kulturnih organizacij Rado-vljica.

Na letošnjo proslavo bodo prišle pohodne enote iz vseh šestih osnov-nih šol v občini. Sestavljajo jih učenci sedmih in osmih razredov. Enota osnovne šole iz Lipnice nosi ime Pre-šernove brigade, iz Radovljice Can-karjevega bataljona in iz osnovne šole Lesce heroja Antona Dežmana-Tončka. Vse tri enote bodo sesta-vljale eno kolono, ki bo krenila na Lipniško planino z Bodlajke. Drugo kolono bodo sestavljale enote osno-

vne šole z Bleda z imenom Gorenj-skega odreda, iz Gorij z imenom bra-tov Zvan in iz Bohinjske Bistrice z imenom Jeseniško-bohinjski odred. Ta kolona bo krenila s Selške plani-ne na zbirališče, kamor bo prispela tudi kolona borcev NOB, ki bo kreni-la z Martinčka. Vsaka enota bo ime-la svojega vodiča, udeleženca NOB, ki bo pohodnikom pri posameznih spomenikih govoril o takratnih do-godkih.

Za vse udeležence oziroma enote bo zagotovljen avtobusni prevoz. Za šolarje bo avtobus imel odhod ob 7.30 iz Radovljice, Lesc, Gorij in Ble-da, ob 7.45 iz Lipnice in ob 8. uri iz Bohinjske Bistrice. Avtobus za borce bo imel odhod z Bleda ob 9. uri, iz Lesc ob 9.10 in iz Radovljice ob 9.20. Z Jesenic ima avtobus odhod ob 9. uri. Slovesnosti bodo predvidoma končane ob 12. uri, odhod avtobusov z Jelovice v dolino pa je predviden ob 12.30. Za udeležence pohoda in proslave bodo zagotovili vozilo prve pomoči, za varen promet pa bo po-skrbela postaja milice iz Radovljice.

Če bo vreme slabo, bodo pohod skrajšali s pet na en kilometer. Ure-ditev okolice spomenika in okrasitev prireditvenega prostora je prevzela skupina članov MDB Stane Žagar iz radovljiske občine. Na proslavo so vabljene tudi drugi občani in mladi-na, ki naj se zberejo ob 11. uri na Lipniški planini.

JR

Zarja za delavce jeseniške občine

Kreditna prodaja bele tehnike

Prodaja bele tehnike bo v delavskem domu pri Jelenu od 14. do 19. septembra vsak dan od 10. do 13. ure ter od 14. do 18. ure.

Posnetki z blejskega gradu potujejo po celem svetu

Ob lepem sončnem vremenu je od pomladi do jeseni na blejskem gradu zelo živo. Sem prihajajo številni posamezniki in izletniške skupine. Od lepo urejenega parkirnega prostora ob gradu je speljana precej strma do-brih sto metrov dolga tlakovana potka v grad, kjer je zanimiv muzej in pri-jetna restavracija, z obzidja pa je prekrasen razgled na jezero, Bled in bliž-njo ter daljno okolico. Tu je kaj fotografirati. Zato ni nič čudnega, če posnet-ki z gradu potujejo ne samo po naši širši domovini, ampak tudi po celi Evro-pi in svetu.

Tekst in foto
Branko Blenkuš

Še četrtič — koncert v Vrbi

V petek, 11. septembra, bo ob 20. uri še zadnji, četrti koncert v okviru glasbenih poletnih srečanj v Markovi cerkvi v Vrbi.

Predstavila se nam bo ISTRANO-VA — skupina za ljudsko glasbo se-verne Istre, ki je nastala leta 1980. Raziskuje, prireja in izvaja pesmi in plese istrskega ljudstva v vseh nje-govih etničnih različicah; istroitali-janska, istroslovenska, istrohvaška in tudi istroromunska (vlaška) kul-turna tradicija se na tem področju plemenitijo v sožitju, iz njih skupina črpa glasbila, glasbene oblike in be-sedila, svoji osebni interpretaciji pa

vzporedno dodaja tudi nove glasbe-ne vzorce.

Istra ima tri tipe glasbe: istrsko le-stvico, bugarenje in dursko-molsko temperirano lestvico.

V skupini ISTRANOVA nastopajo: Luciano KLEVA, Dario MARUŠIČ, Franco JURI in Marino KRANJAC.

Veliko nastopajo doma in v tujini, izdali pa so tudi dve gramofonski plošči.

Obvestilo!

Vse starše otrok, ki bodo obiskovali skrajšan program priprave na osnovno šolo (zunanjo malo šolo), obveščamo, da pričnemo s progra-mom 14. oziroma 15. septembra, odvisno od oddelka, kamor bo otrok razporejen.

Uprava VVO Jesenice

VIZ — TOZD DELAVSKA UNIVERZA VIKTOR STRAŽIŠAR

JESENICE vpisuje v naslednje izobraževalne oblike:

splošno izobraževanje

- osnovna šola za odrasle (šolanje je brezplačno),
- tečaj tujih jezikov za odrasle;
- začetni in nadaljevalni tečaj nemščine in angleščine,
- začetni tečaj italijanščine,
- začetni tečaj francoščine,
- tečaj nemščine in angleščine za predšolske in šoloobvezne otroke,
- tečaj slovenščine za tujce in občane iz drugih republik,
- tečaj šivanja in krojenja, začetni in nadaljevalni,
- tečaj avtogenega treninga,
- tečaj strojnega pletenja,
- tečaj ročnega pletenja,
- tečaj kuhanja;

strokovno izobraževanje

- tečaj strojepisja,
- tečaj knjigovodstva za obrtnike,
- tečaj za skladiščnike,
- tečaj varstva pri delu,
- tečaj požarne varnosti,
- tečaj higienskega minimuma;

univerza za tretje življenjsko obdobje

- jezikovni krožki:
  - nemščina,
  - angleščina,
  - francoščina.
- V razpisane izobraževalne oblike vpisujemo vsak dan, razen sobo-te, od 6. do 14. ure. Prijavite se lahko tudi po ☎ 81-072.

Prijetno praznovanje v KS Edi Giorgioni Javornik-Koroška Bela

V krajevni skupnosti Edi Giorgioni Javornik-Koroška Bela so v dneh od 2. do 6. septembra praznovali krajevni praznik. Program praznovanja je bil dokaj pester in zanimiv, saj je več ali manj obsegal vsa pomembna področja družbene dejavnosti. To je bila tudi priložnost za izmenjavo mnenj v posameznih društvih in organizacijah ter za pogovore o doseganju rezultatov pri nalogah, ki jih vsebujejo letni program.

Zelo zanimiv je bil literarni večer ob 65-letnici rojstva Mihe Klinarja pod naslovom PESEM JE SVETLO-BA. Izbor del Mihe Klinarja je pripravila prof. Majda Malenšek, pesmi pa so recitali člani dramskega odseka DPD Svoboda France Mencinger Javornik-Koroška Bela. Tudi obisk literarnega večera je bil zelo dober, omenimo naj le častnega občana Vencelja Perka in prvoborca Franc Konoblja-Slovenka. Seveda se je pogovor nanašal tudi na zdaj pokojnega Miha Klinarja, na njegovo ustvarjalnost in njegov doprinos k zgodovini delavskega gibanja in železarskih Jesenic. Literarnega večera so se udeležili tudi učenci OŠ Karavanskih kurirjev NOB.

Naslednji dan, v četrtek, 3. septembra, je bila na Koroški Beli gasilska vaja. Ob zelo dobri udeležbi gasilcev s Koroške Bele in Javorniškega rova je vaja lepo uspela. Uporabljena so bila gasilska vozila in pripomočki, ki so potrebni pri sodobnem gašenju požarov.

Osrednja slovesnost praznovanja krajevnega praznika je bila v petek, 4. septembra. Najprej je bila v parku talcev na Koroški Beli spominska slovesnost. O takratnih dogodkih ter njihovem poznejšem vplivu je govoril predsednik sveta krajevnih skupnosti Valentin Markež. V kratkem kulturnem programu so se predstavili recitatorji iz osnovne šole Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela in mešani pevski zbor Svoboda II iz Trbovelj.

Lepo je bila obiskana tudi otvoritev razstave likovnih del Janeza Ambrožiča v razstavnem prostoru Viktorja Gregorčiča.

Udeležence je pozdravil predsednik DPD Svoboda France Mencinger Bojan Rajakovič, avtorja Janeza Ambrožiča pa je predstavil član Dolk Janko Korošec. Tudi ob tej priložnosti sta kratek program pripravila dva člana dramske sekcije DPD Svoboda France Mencinger z izborom pesmi Miha Klinarja. Janez Ambrožič na tej razstavi predstavlja 22 slik v olju.

Tudi skupščina delegatov krajevnih skupnosti je imela slovesno se-

jo. O pomenu krajevnega praznika pa tudi o sedanjih težavah na vseh področjih gospodarskega in družbenega življenja je govoril predsednik skupščine Milan Dornik. Podelili so priznanja 4. september 41, ki jih skupščina krajevnih skupnosti podeljuje že 10 let. Tokrat so podelili pet priznanj, ki so jih prejeli: Manja Furlan, Franc Svetina, Janez Zaveljčina, Zdravko Noč in gasilska deseterina iz Javorniškega rova. Poleg tega so bronasta priznanja OF za leto 1987 prejeli: Pavla Berce, Marjan Jenduka, Anton Kavčič, Anica Kreutzer, Dušan Klinar, Valentin Markež st., Janez Markelj, Olga Rutar, Franc Zaveljčina in Anica Žan.

Pozdravne besede in darila so izmenjali tudi predstavniki krajevnih skupnosti Franc Fakin iz Trbovelj in krajevnih skupnosti Edi Giorgioni Javornik-Koroška Bela ter se dogovorili o tesnejšem sodelovanju. V sklepem delu seje so nekaj pesmi zapeli člani mešanega pevskega zbora DPD Svoboda II iz Trbovelj in tako se bolj poudarili 10-letnico podpisa listine o pobratenju obeh Svobod.

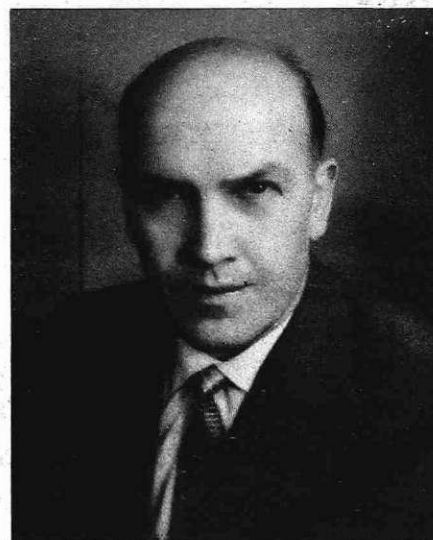
Najstarejša krajanka (foto: I. Dolenc)

Kulturni program so zaključili člani folklorne skupine Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela. Seje se je udeležilo več vabljenih gostov, med njimi tudi predsednik skupščine občine Jesenice Jakob Medja, predsednica skupščine občine Trbovlje Franja Šprogar, predsednik sveta krajevnih skupnosti Franc Fakin iz Trbovelj, Vencelj Perko — častni občan Jesenic in drugi.

Prisrčna slovesnost je bila tudi v soboto, 5. septembra, v domu upokojencev na Javorniku. Zbrali so se člani društva — upokojenci stari 80 in več let. Prisostne jubilate je pozdravil predsednik društva Jaka Svetina in jim zaželel še veliko let življenja, tako kot vsako leto pa so še posebej pozdravili najstarejšo krajanko, 93-letno Angelo Janša. Da je bilo srečanje res prijetno, so poskrbeli člani obeh zborov ter folklorna skupina, ki že vrsto let uspešno deluje, v omenjenem društvu. Pogovor z upokojenci je bil izredno zanimiv, pa tudi podatki o številu članov društva ter o številu tistih upokojencev, ki so že dopolnili 80 let svojega življenja.

Praznovanje v krajevni skupnosti Edi Giorgioni Javornik-Koroška Bela je bilo pestro, razgibano in množično.

Edo Žagar

Ferdo
Lukeku
v
slovo

V petek, 28. avgusta, smo se zadnjič poslovili od soseda, delavca in komunista Ferda Lukeka.

Ferdo Lukek se je rodil v rudarski družini leta 1922 v Govejem dolu pri Sevnici. Že pri rojstvu je bilo sojeno, da bo njegova borba za dostojen kosček kruha težka. Ko je bil star dve leti, se mu je oče ponesrečil pri reševalni akciji v rudniku. Ko je zapustil osnovnošolske klopi, je skušal tek življenja usmeriti tako, da bi si v življenju zaslužil boljši kos kruha, kot ga mu je usoda nudila do tedaj. Odločil je, da se bo šel učiti za mizarja. Ker ni mogel plačati mojstra z denarjem, ga je moral s svojim delom, ki ni spadalo k delu v mizarški delavnici. To breme je bilo zanj pretežko, zato mu je želja, da bi postal kvalificiran delavec, splahnela. Začel se je preživljati s priložnostnimi deli vse do začetka druge svetovne vojne.

Leta 1941 je doživel nov udar. Družino so izselili iz obmejnega pasu v rajh. Takrat je bil star komaj 19 let. Iz taborišča se je vrnil šele leta 1945.

V septembru leta 1945 se je zaposlil v naši železarni ter se z vso vnemo pridružil izkušenim delavcem pri obnovi porušene domovine. Po odsluženju vojaškega roka se je ponovno zaposlil v Železarni. Toda domotožje ga je vlečlo na Dolenjsko. Dobil je delo v rudniku Krmelj. Toda že v letu 1952 se je vrnil na Jesenice, ker si je hotel pridobiti boljši kruh. Zaposlil se je v pocinkovalnici in se vključil tudi v družbenopolitično delo. Koncem leta je bil sprejet v zvezo komunistov, obrat ga je izvolil v samoupravne organe, bil

je član centralnega delavskega sveta Železarne, eno mandatno dobo tudi član upravnega odbora Železarne. Da bi nadoknadil zamujeno, se je zagrzel v samoizobraževanje. Kmalu je postal vzor svojim sodelavcem. Odlikovala ga je skrajna poštenost ter predanost začetni poti graditve socializma. Izgoreval je pri svoji borbi za jutrišnji dan. Pri delu pa ga je žal motila naglušnost, ki je postajala vsak dan hujša. Zaradi poslabšanja sluha so ga prestavili na drugo delovno mesto, toda v 51. letu starosti se je moral invalidsko upokojiti.

Z upokojitvijo je bil postavljen v razmeroma težek socialni položaj: mala pokojnina, stroški za šolanje otrok visoki. Rešitev sta našla skupaj z ženo Ivanka; tudi ona se je zaposlila, da bi tako doprinesla k družinskemu proračunu svoj delež, sam pa je raznašal časopis Delo. Tudi po upokojitvi je ostal zvest član ZK ter bil zelo aktiven v osnovni organizaciji Javornik. Toda začelo se je novo gorje: njegovo zdravstveno stanje se je vidno slabšalo. Najprej je prestal operacijo ledvice, po krajšem premoru pa so se začele pojavljati težave v ožilnem sistemu. Izgubil je nogo in žal premalu je kljub veliki volji do življenja v 66. letu življenja moral zapustiti svoje najbližje.

Za svoje zvesto in predano delo je prejel medaljo dela ter vrsto priznanj Železarne. S Ferdom smo izgubili predanega in poštenega člana ZK, dobrega soseda in tovariša, njegova družina pa skrbnega očeta in dedka. Množica ljudi, ki ga je spremljala na njegovi zadnji poti, je dokaz, da je bil pri ljudeh zelo priljubljen.

Stane Torkar

France Voga

27

SPOMINI NA DOVJE

Vsaka vas ima svoj glas

S starimi ljudmi za vedno izginjajo ne samo njihove vraže, zgodbe in pripovedke, ampak tudi to, kar je v ljudskem govoru najzlahtnejše: reki, pregovori in domisljice. V njih je skrita vsa modrost preteklih rodov, njihova opažanja in ugotovitve.

Danes nam prosti čas izpolni televizija, želje po informacijah radio in časopis. Včasih pa so se ljudje zbrali ob vsaki priložnosti, premlevali vreme in vaške dogodke ter iskali v njih skrite zakonitosti. Ker je bilo vse življenje v vasi vpeto v vaške okvirje, je bilo novic malo. Zato je bilo treba le-te toliko boljše obdelati. In s čim bi vsakemu takemu pogovoru najlaže postavili piko na i, kot s kakšnim pregovorom ali lastno domisljico, ki so jo s časoma prevzeli tudi drugi.

Tako je vsaka vas poleg pregovorov, ki so bili znani povsod, imela tudi nekaj svojega. Upam, da mi je v izboru manj znanih uspelo zapisati kaj originalnega.

Če pri tericah ješ, si tri dni sit.
Eno leto moraš zdržati, če drva na tebi sekajo.
Če ne teče, pa kaplja.
Boljše se je slabo močiti (ženiti), kot dobro služiti.
Dota se zmota, štor pa ostane.
Meni luč, tebi ključ.

Kjer je baba gospodar, je volk mesar.
Ženska je kakor koza. Toliko časa brska, da na trdo leže.
Gnoj z dvoriše, pa babe od hiše.
Če z drugim delaš, z drugim tudi počeš.
Reber mora dvakrat pogoreti, da bo dobra letina.
Dvorišča in strehe ni nikoli preveč.
Na dor (dvorišče) stopi, pa boš videl, kakšen je gospodar.
Žitni konj in vinski hlapec gresta štiriindvajset ur na dan.
Sosedje so prva žlahta.
Ta je bil bogat, temu pa lepše zvoni.
Za rajnkim žetom niso še nikjer molili.
Smrt pride z určehom (vzrokom).
Po enem rodu gor, po drugem dol.
Petek ne drži s tednom.
Kdor prvi kosi, eno kravo več preredi.
Šparovec cerovca najde.

En krivični krajcar 99 pravičnih sne.
Starše moraš spoštovati, četudi so bukov štor.
Resnica v oči bode.

Lažje bi te v breg nosil, kot z brega poslušal.
Sinčkov edincov reši nas, o gospod.
Če si božji, si sit, a kaj ko si spet takoj lačen.
Če je berač lačen, prosí kruha, če je žejen, prosí za denar.
Vsak tele ma svoj vesele, vsak bik ma svoj štrik, vsak vol ma svoj prav.
Sedme ure dež, stare babe ples.
Svet Mihu je z malco šu.
Kogar dovško sonce obsije, ne gre več z Dovjega.

Za konec

Ko so začeli izhajati Spomini na Dovje, so me mnogi spraševali, iz katerih virov črpal navedene podatke. Navadno sem ob takšnem vprašanju pokazal na glavo. S tem nisem mislil samo svoje glave, ampak predvsem glave tistih sovaščanov, okrog katerih in h katerim sem dve leti zahajal, da so mi povedali tisto, česar pač sam nisem vedel ali izvedel doma. V Spominih na Dovje mi ni šlo toliko za popolno zgodovinsko verodostojnost (zato sem se letnic in datumov čimbolj izogibal), kot za to, kako so ljudje ta čas doživljali, kako so v njem živeli in s kakšnimi občutki se ga danes spominjajo. Zato sem zapisal samo tisto, česar se in kakor se spominjajo. Pisne vire sem uporabil samo v Uvodu, kjer sem navedel nekaj letnic iz zgodovine Dovjega in pri razlagi legende o Belem polju. Obakrat sem se oprl na kroniko nastanka Dovjega in Mojstrane Mihe Ancelj — Tilešovega.

V času, ki sem ga opisal, pa ni bilo pomembno samo kmetovanje. To je bil čas, ko se je v naših dveh vaseh razvilo: sadjarstvo, mlekarstvo, čebelarstvo, gorsko vodništvo, zdraviliški, planinski in predvsem kmečki turizem, postajale so se planinske kočice in domovi, razvijati se je začela industrija (cementarna, Zupanova žaga), ustanovila so se razna društva (smučarsko, planinsko, prosvetno in druga). To so teme, ki jih nisem obdelal in v katerih bi se lahko prikazal tudi razvoj Mojstrane, ki je v tem času že dobila proletarski značaj in je zato v Spominih skoraj nisem omenjal.

Moram pa zapisati, da me je pri zbiranju podatkov za Spomine presenetila predvsem ena stvar. To je izredna povezanost Dovjega s Koroško. Vedno znova in znova Koroška. Tja so se hodili učiti jezika in poklicev (kuharice, nata-

karice, obrtniki), tja so hodili moški »golcvati« in ženske služiti, tja so hodili nakupovat, na božja pota, na semnje in veselice. Ob takih priložnostih so fantje zapregli konje in čez Koroško sedlo so bili z vso veselo družbo kmalu tam. Tudi Korošci so takšne obiske vračali. Kadar so prišli, so se ustavili v Blaževjevi gostilni in ko so zapeli, jih je vsa vas prišla poslušat.

»Oh, kokou so pejli,« se jih še vedno spominja moja mama Angela, ki ima največ zaslug za tole nadaljevanje »Spomini na Dovje«. Saj je bila z ene največjih dovških kmetij in sem največ podatkov dobil prav od nje. Ostalo pa so mi povedali še:

Legatova Minka, Paštbarjev Maks, Čebulov Joža, Rodarjeva Anca, Srakarjev Janez, Košerjetov Janez, Skrablejev Kristelj, Govočeva Mila, Šurkov Janez in Drašlarjeva Anca.

Po stari dovški navadi in olik bi pri vsakem imenu moral vstaviti še stric ali teta, pa naj mi bo za tokrat oproščeno. Žal so trije od naštetih: Čebulov Joža, Rodarjeva Anca in Skrablejev Kristelj v tem času že našli svoj mir in počitek pri svojih prednikih ob cerkvi sv. Mihaela na dovškem pokopališču, ki mu je največji čuvar mogočni oče Triglav.

Ostalim pa želim, da bi jih še dolgo gredo naše dovško sonce, ki ima takšno moč, da kogar obsije, ne gre več z Dovjega.

Da bi po dovških gankih še dolgo cveteli nageljni (foto: L. Križanič)

PARTIZAN JESENICE

DRUŠTVO ZA TELESNO VZGOJO
IN ŠPORTNO REKREACIJO

SEZONA
1987/88

URNIK VADBE
V DOMU STANETA BOKALA

URA	16-17	17-18	18-19	19-20	20-21 ³⁰
DAN					
Ponedeljek			GIMNASTIKA		REKREACIJA ČLANI
Torek		CICIBANKE	PIONIRKE	MLADINKE	REKREACIJA ČLANICE
Sreda		CICIBANI	PIONIRJI	MLADINCI	ČLANI - ŽJ
Četrtek	STAREJŠE ČLANICE - DU	CICIBANKE	PIONIRKE	MLADINKE	ČLANICE - ŽJ
Petek		CICIBANI	PIONIRJI	MLADINCI	
Gimnastika			VSAK DAN V OŠ TONE ČUFAR		
Judo			VSAK DAN V JUDO SOBI		

Dežurni trgovini

V soboto, 12. septembra, bo-
sta na Jesenicah od 7. do 19.
ure odprti trgovini:
DELIKATESA, posloval-
nica 7, Titova 7 in
DELIKATESA, Kašta 4 na
Plavžu, Tavčarjeva 6.

Dežurna lekarna

V septembru je za občini Je-
senice in Radovljica dežurna
lekarna na Jesenicah.

Rešitev križanke iz prejšnje
številke:

Kadar, maslo, imava, par-
ket, veter, Aralsk, vile, orhide-
ja, vrh, ilegala, da, aar, oje, ZJ,
Akaba, Šlibar, radar, Krn, AE,
enakonočje, Kek, kratica, Tra-
udl, Ane, ais, Mitar, Kiar, Tr,
lak, Ajaja, Muljava, narta,
krak, Norna, Arno, Situ,
Aston.

Koncert v razstavnem salonu Dolik

Razstavni salon Dolik DPD
Svoboda Tone Čufar Jesenice
vas vabi v soboto, 12. septem-
bra, ob 19. uri

na koncert instrumentalnega tria

Domen Jeraša — trombon,
Primož Kerštanj — klavir in
Franci Bizjak — tolkala.

Pričakujemo vas na poslo-
vilnem koncertu Domna Jera-
ša pred odhodom v Jugoslo-
vansko ljudsko armado.

Pevke, posluh!

DPD Svoboda Tone Čufar —
ženski pevski zbor Milko Ško-
berne vabi nove pevke z do-
brim posluhom in smislom za
zborovsko petje.

Zbor načrtuje v letošnji se-
zoni zanimiv program, s kate-
rim bo obeležil 20-letnico
uspešnega dela. Želijo, da se
jim pridruži čimveč novih
pevk, ki bodo prispevale k
uspešnemu nadaljevanju dela
zboru.

Sprejem za nove pevke bo v
ČETRTEK, 10. septembra, ob
17. uri v pevski sobi, v prvem
nadstropju gledališča Tone
Čufar.

Zbor bo pričel z rednim de-
lom po 15. septembru.

Kaj bomo gledali v kinu

KINO ŽELEZAR

11. september, amer. barv. akcij.
film **VELIKA ZMEDA V KITAJSKI**
ČETRTEK ob 16. in 18. uri, ob 20. uri
premiera amer. barv. komedije **MA-
LO ČEZ LES**.

12. septembra, amer. barv. akcij.
film **VELIKA ZMEDA V KITAJSKI**
ČETRTEK ob 16. in 18. uri, ob 20. uri
premiera ital. barv. erot. filma
ŠKANDALOZNA GILDA.

13. septembra, amer. barv. kome-
dija **ZAFRKANTJE** ob 16. uri, ob 18.
in 20. uri amer. barv. akcij. film **VE-
LIKA ZMEDA V KITAJSKI ČETR-
TI**.

14. septembra, ital. barv. akcij.
film **PAR — NEPAR** ob 16. uri, ob
18. in 20. uri ital. barv. erot. film
ŠKANDALOZNA GILDA.

15. septembra, amer. barv. shrli-
vka **GROZLJIVI VIKEND** ob 16. uri,
ob 18. in 20. uri ital. barv. erot. film
ŠKANDALOZNA GILDA.

16. septembra, amer. barv. kome-
dija **MALO ČEZ LES** ob 16., 18. in
20. uri.

17. septembra, amer. barv. kome-
dija **MALO ČEZ LES** ob 16., 18. in
20. uri.

KINO DOVJE

13. septembra, amer. barv. akcij.
im **LISTA SMRTI** ob 20. uri.

KINO KRANJSKA GORA

11. septembra, amer. špan. barv.
akcij. film **PEKEL RIO ABAHA** ob
18. in 20. uri.

15. septembra, amer. barv. kome-
dija **MALO ČEZ LES** ob 20. uri.

Razstavni salon DOLIK Jesenice

V razstavnem salonu Dolik
DPD Svoboda Tone Čufar Je-
senice je od 5. do 16. septem-
bra na ogled jubilejna razsta-
va ob 40-letnici Hokejskega
kluba Jesenice.

Salon je odprt vsak dan, ra-
zen sobot popoldan in nedelj,
od 9. do 12. ure in od 16. do 19.
ure.

8. pohod na tromejo bo 13. septembra

V nedeljo, 13. septembra, bo 8. turistično - planinski pohod na tro-
mejo nad Ratečami. Obiskovalci tromeje na Peči bodo krenili iz treh
smeri: iz Rateč izpred gostilne Šurc, iz Bele peči ter iz Selč pri Pod-
kloštru. Pohod pripravlja skupni odbor, v katerem sodelujejo turisti-
čna društva iz Trbiža, Podkloštra, Rateč in Kranjske gore.

V Ratečah bodo morali pohodniki, ki bodo ta dan obiskali trome-
jo, pokazati veljavni potni list ali maloobmejno propustnico. Pohod ne
velja kot prestop državne meje, zato potnih listin ne bodo žigosali.

Po 8. uri bodo v skupinah, ki jih bodo vodili izkušeni planinci,
krenili proti Peči.

Vsi udeleženci pohoda se bodo lahko na tromeji neovirano gibali
na celotnem prireditvenem prostoru, ki bo segal v vse tri države.

Organizatorji bodo vsak s svojimi značilnimi jedmi poskrbeli za
hrano in pijačo. Cene bodo enotne na vseh treh straneh meje.

Za veselo razpoloženje, v katerem se bodo sklepala nova in potr-
jevala stara znanstva, bo igralo v popoldanskih urah več ansamblov in
tako kot lani verjetno tudi letos ne bo motilo, da bo ples kar na travi.

Konec srečanja in vrnitev v dolino bo po 17. uri.
Udeleženci pohoda lahko uporabijo redne avtobusne zveze Lju-
bljana — Jesenice — Rateče, pred železniško postajo na Jesenicah pa
bodo na voljo izredni avtobusi.

Pohod na tromejo, ki ima poseben pomen za srečanje obmejne
prebivalstva, je svojevrsna manifestacija prijateljstva in izraz volje
obmejnih prebivalcev, da žele živeti v miru in prijateljstvu.

Kako je lahko na tromeji prijetno, najbolje vedo tisti obiskovalci,
ki so se prejšnjih pohodov že udeležili.

Če bo vreme slabo, bo pohod prestavljen na nedeljo, 20. septem-
bra, kar bomo objavili dan prej v večernih poročilih po radiu in televi-
ziji.

Nasvidenje na tromeji!

Obvestili Delavske univerze

VIZ — TOZD Delavska univerza Viktor Stražišar Jesenice vas va-
bi na uvodni sestanek strojepisnega tečaja, ki bo v torek, 15. septem-
bra, ob 17. uri v gimnaziji.

Cena je ugodna, plačilo v obrokih.

Nekaj mest imamo še prostih, prijavite se lahko po ☎ 81-072.

Obveščamo tudi, da smo 1. septembra 1987 pričeli s tiskanjem in
razmnoževanjem (offset tiskarska tehnika).

Priporočamo se za naročila.

Zahvale

Ob boleči izgubi dragega moža,
očeta, starega očeta

FERDINANDA LUKEKA
upokojenca Železarne Jesenice

se zahvaljujemo vsem sorodnikom,
sosedom, sodelavcem, prijateljem in
znancem, ki so se še zadnjič poslovi-
li od njega, mu darovali cvetje, nam
pa lajšali bolečino z izrečenim soža-
ljem in izkazano pozornostjo.

Posebno se zahvaljujemo osebu
obratne ambulante Železarne in in-
ternega oddelka Bolnice Jesenice,
predvsem dr. Zaletelu in dr. Resma-
nu, ki so mu pomagali v najtežjih
trenutkih.

Hvala pevcem DU Javornik-Koro-
ška Bela in Pihalnemu orkestru je-
seniških železarjev ter govorniku Ja-
ku Svetinu za poslovlne besede,
prav tako pozornemu osebu DO Ko-
vinar — pogrebna služba.

Vsi njegovi

Osnovni organizaciji sindikata
obrata Valjarna blumingštel se
najlepše zahvaljujem za denarno po-
moč v času moje bolezn.

Angela Oblak

Osnovni organizaciji sindikata
ETN se iskreno zahvaljujem za de-
narno pomoč.

Vinko Pogačnik

Društvu upokojencev Javornik-
Koroška Bela se najlepše zahvalju-
jem za obisk na domu in darilo.
Društvu želim še mnogo uspehov.
Valentin Jeklar

		LSTNICA KOZOLET SVEDENJ DEL NOVE GUINEJE ŠVICAR- LETOVISCE KRAJ PRI DOHÉLALH PISATELJ KOVAČIČ RUSKI SLIKAR (MIHAIL) MESTO V SZ ŠPA- NIZI	KATRAH
PRIPOM- ZA UGA- VANJE ANTIKVAR	POSEST V FEVDALNI	AVSTRISKI SKLADAT. (GOTTFRID) HESTNA HISA	SLOVENSKI FIZIK (MILAN) KOSITER
ŽELEZAR PREDK ISLAVEV ZAČETEK DIRKE	OREL Z NEMSKIH PLEMIS. GRBOV	ZDRAVILLO DEL STATEV OČE	BOLGARSKI VOJITELJ (TODOR)
VZKLILO ŽITO PRI IZDELAVI PIVA	SL. PEVKA NARODNO RAB. GL. (HAJDA)	VRSTA TKANINE TEŽKO KLAVIDO	IME DVEH POVELJNI- KOV PRED TROJO
RIMSKI CESAR	FINSKI SM. TEKAL (TUKA) SKANDIN. M. IHE	MESTO V KANADI ZDRAVILNA PIZARA	VVRV NAJVIŠJI DREVENI AKT
ANGLIO- AMERIČKA PLOŠČIN. MERA	MESTO V S. ITALIJI	BLAZINJAK HUSLIM. M. IHE	NATAKA DOLENE STIK DVEH PLOŠKEV
TRG	SL. PUBLI- CIST IN ZGODNINAR (LOJZE)	LOVEČNA ŽABE MOHENSKI VLADAR	MESTO V TERAMU ETIOPSKI NAZIV ZA GOSPODA
	DISAVA OSLAD	Ž. IHE, KLARA	ANTIČNI BEOTIJSKI SREBRO
	SEŠTAVIL. RONNER	STARO- BOLGARSKI KRALJ	RUDI HITI

Hokej na ledu

V soboto, 12. septembra, ob 18. uri:

JESENICE: KOMPAS-OLIMPIJA

V sredo, 16. septembra, ob 18. uri:

JESENICE: KR. GORA-GORENJKA

Vabljeni!

Štirideset let mineva, odkar je peštica zanesenjakov ustanovila HK Jesenice. Hokej na ledu ima sicer še globlje korenine, saj so na Jesenicah tekali za gumijasto ploščico še pred drugo svetovno vojno, vendar je štiriletna morija preprečila razvoj te športne panoge v dolini med Mežaklo in Karavankami.

V štirih desetletjih so jeseniški hokejisti postali daleč najboljši kolektiv v državi. Osvojili so 22 naslovov državnega prvaka, vrsto mladinskih in pionirskih prvin mest v državi, največ pa so prispevali tudi za jugoslovanske reprezentančne barve. Ljubitelji hokeja v Jugoslaviji se še spominjajo, da je včasih za jugoslovansko reprezentanco nastopalo pravzaprav moštvo Jesenic.

REZULTATI TURNIRJA

I. krog: AUTOŠKODA : KAC 4 : 2 (0:1, 4:0, 0:1).

Strelci za Autoškodo: Libert, Kunc, Hofer in Setikovski, za KAC pa Loinegger in Cian.

JESENICE : MEDVEŠČAK GORTAN 2 : 2 (0:1, 0:0, 2:1)

Strelci za Jesenice: Tišler in Smolej, za Medveščak Gortan: Kavec in Hayse.

II. krog: AUTOŠKODA : MEDVEŠČAK GORTAN 8 : 5 (2:2, 4:3, 2:0)

Strelci za Autoškodo: Setikovski in Seber po 2 ter Libert, Kurtzweil, Vosatka in Honc, za Medveščak Gortan pa Burnik, Zupančič in Hayse.

JESENICE : KAC 6 : 3 (4:1, 1:1, 1:1)

Strelci za Jesenice: Kelih, Mlinarec, Ščap, Suvak, Raspet in Hafner, za KAC: Mc Geugh 2 ter Lebler 1.

III. krog: KAC : MEDVEŠČAK GORTAN 6 : 2 (2:0, 1:1, 3:1)

Strelci za KAC: Cijan 2 ter Scarsini, Krainz, Schulzer in Collard, za Medveščak Gortan: Zajec in M. Pajič.

JESENICE : AUTOŠKODA 5 : 4 (1:0, 2:2, 2:2)

Strelci za Jesenice: Hafner 2 ter Mlinarec, Suvak in Ščap, za Autoškodo: Vosatka 2 ter Martinek in Honc.

Toda pri številki 22 se je treba ustaviti. Na uradnih lestvicah je zapisano, da so jeseniški hokejisti osvojili toliko naslovov državnega prvaka, vendar to ni povsem res. En naslov več bi moral biti priznan hokejskemu kolektivu iz železarskega mesta. Osvojili so ga pred leti pošteno, na ledeni ploskvi. Podelili so jim pokal in jih slavili kot šampione. Toda nekaj mesecev po končanem prvenstvu, ko so vsi skoraj že pozabili na hokej, v poznih spomladanskih dneh, so takratni hokejski veljaki za zeleno mizo odvzeli ta naslov našim fantom in ga dodelili Olimpiji. Uradna številka je torej 22, toda marsikateri Jeseničan, ljubitelj hokeja, je ne priznava, saj je v njegovem ne le spominu, ampak tudi srcu, zapisano 23 naslovov šampiona Jugoslavije.

Jeseniški hokejski delavci so se ob štirih desetletjih svojega nadvse uspešnega delovanja odločili in organizirali velik mednarodni turnir, na katerem so nastopili: Autoškoda — Mlada Boleslav, KAC iz Celovca, Medveščak Gortan iz Zagreba ter slavljence Jesenice.

Na slovesni otvoritvi turnirja so jeseniškim hokejistom (z veliko zamudo namreč) podelili pokal HZJ za osvojeni naslov državnega prvaka v sezoni 1986 - 87. Podelil ga je sekretar HZJ Ivo Šajh.

Kapetan HK Jesenice Edo Hafner je prejel še en pokal. V imenu navijačev ga je sam izdelal in ga tudi izročil Jože Šlibar ml.

Že dolgo na ledeni ploskvi nismo gledali tako kakovostnega hokeja. Tri dni smo bili priče izredno zanimivim, kakovostnim in razburljivim obračunom, v katerih ni manjkalo presenečenj. Kdo si je namreč predstavljal, da bo Autoškoda premagala KAC, Jeseničani in Zagrebčani pa bodo igrali neodločeno. Težko je bilo pričakovati, da bodo 22 - kratni prvaki Jugoslavije tako prepričljivo premagali KAC, pa tudi, da bodo (po neodločeni igri v prvem krogu) osvojili prvo mesto. Prav to se je tudi zgodilo, dvoboj med Jeseničani in Autoškodo, ki je določil zmagovalca tega turnirja, pa bo marsikomu ostal v lepem spominu. Moštvi sta namreč prikazali izjemno lepo in razburljivo igro, v kateri so slavljenci vodili z 2 : 0,

gostje pa so v drugi tretjini gospodarili na ledeni ploskvi. Toda v jeseniških vratih je bil izredni Cveto Pretnar, ki je vsekakor najbolj zaslužen za osvojevo prvo mesto. Končnica je bila, kot radi rečemo, kot zrezirani napeti film. Gostje so povedli s 4 : 3 in je vse kazalo, da bo lovorika njihova, saj jim je zadoščal tudi neodločen rezultat. Dve minuti pred koncem je Suvak izenačil, dobro minuto pred zadnjim sodnikovim žvižgom pa je Ščap zadel v »črno« in postavil končni rezultat, ki je pomenil prvo mesto na turnirju.

Jeseničani so ga vsekakor zaslužili, čeprav so morda najbolj nihali v formi: nekaj minut so igrali sijajno, z natančnimi in hitrimi akcijami ter lepimi zadetki, hip nato so bili že nerazpoloženi, na trenutke celo zbegani. To je morda največja pomanjkljivost jeseniškega moštva, v katerem bi zvesti navijači radi videli tudi več ostrine.

Dosedanji predsedniki, ki so tako uspešno vodili HK Jesenice: Drago Cerar, Pavle Hafner, Karel Frančeskin, France Gašperin, Viktor Brun, Mirko Ramuš, Franc Taler, Emil Ažman, Pavel Lotrič, France Božič, Ludvik Slamnik in Božidar Bartelj.

Kljub temu so Jeseničani zelo dobro pripravljeni pred začetkom letošnjega državnega prvenstva. Precej bolje, kot lani. Tudi velike resnosti ne manjka, na srečo pa je v njihovi igri še precej rezerve. To je vsekakor spodbudno, saj bo sezona dolga in bo dovolj časa za izboljšanje individualne in kolektivne taktike.

Dosedanji trenerji: Egger (Celovec), Springer (Celovec), Zdenek Blacha (Českoslovaška), Andrej Wolkovski (Poljska), Jiri Pleticha, Milan Černy in Oldrich Milchoch (vsi trije Českoslovaška), Ciril Klinar, Boris Afanasijev (SZ), Vlastimil Buhnik (Českoslovaška), Ciril Klinar, Boris Svetlin, Albin Felc, Boris Svetlin, Roman Smolej in Václav Červeny (Českoslovaška).

Ceprav so hokejisti s Českoslovaške drugi, so pokazali najlepši hokej, vsaj za oko. KAC je bolj razočaral z osvojitvijo le dveh točk kot z igro. Avstriji so s Kanadčani igrali dobro, hitro in ostro, manjkalo pa jim je, kar je splošno znano, več kolektivne igre.

Za najboljšega strelca turnirja so proglasili mladega Tišlerja (4+1), za najboljšega vratarja Pretnarja, pa tudi najboljši branilec je iz jeseniških vrst — Figala.

Za mnoge je bil nastop Medveščaka Gortana odkritje. Zagrebčani imajo zelo dobro moštvo. Sestavljeno je iz dobrih igralcev, ki znajo igrati pravi hokej. Uspešni so v obrambi in tudi napadu in bi se motili, če se sedaj ne bi zapisali, da bo Medveščak Gortan odigral eno glavnih vlog v borbi za novega prvaka. Ob tem je treba pripomniti, da so se na turnirju Zagrebčani izkazali tudi z nedovoljeno grobo igro. Žal prav ta ne odgovarja našim hokejistom, glede na kakovostno raven domačih sodnikov pa se lahko že sedaj bojimo, da bodo — hote ali ne hote — dovoljevali tak hokej.

Slavljenec je tako osvojil prvo mesto s 5 točkami, 2. Autoškoda 4, 3. KAC 2, 4. Medveščak Gortan 1 točka.

Ko govorimo o štirih desetletjih uspešnega obstoja HK Jesenice, seveda ne moremo mimo kolektiva, ki je v bistvu najbolj zaslužen za razcvet te športne panoge. To je Železarna Jesenice. Veliko posluha, denarne pomoči in tudi drugače so jeseniški železarji prispevali v vseh teh letih, na drugi strani pa so se hokejisti, ki so osvojili toliko naslovov državnega prvaka, ki imajo za seboj veliko nastopov v različnih deželah, venomer ponašali z znakom železarja na svojih dresih.

Na slavnostni otvoritvi turnirja so se na prisrčen način poslovili od nekaterih igralcev, ki so prenehali z aktivnim igranjem hokeja, dolgo vrsto let pa so bili neločljivo povezani z jeseniškimi barvami. To so: Rudi Hiti, Silvo Poljansek, Ivan Ščap, Miha Horvat, Joža Razinger in Bernard Klemenc.

Ob visokem in uspešnem jubileju v imenu naših bralcev tudi iskrene čestitke našega uredništva, ki je vse od začetka pozorno spremljalo razvojno pot, vzpone in padce HK Jesenice.

D.

Usoden poraz
Železarja

Potem ko je bilo spomladi prekinjeno, se je v petek, 4. septembra, nadaljevalo tekmovalje v gorenjski košarkarski ligi (rekreacija). Na Jesenicah sta se v odločilni tekmi za eno od dveh prvih mest srečala domači Železar in ekipa Nakla. Jeseničani so v spomladanskem delu povsem nadigrali ekipo iz Nakla na njihovem terenu, zato je bilo pričakovati, da bodo tokrat ponovili dobro igro in si s tem zagotovili vsaj drugo mesto, ki še vodi v polfinale. Toda ekipa Nakla je poletne mesece dobro izkoristila za treninge in povsem nadigrala Železarja. (93:78). Že v prvem polčasu so bili gostje v vodstvu in železarjem jih ni uspelo ujeti.

V drugem polčasu je bil rezultat že skoraj izenačen (60:61), vendar je za kaj več zmanjkalo moči.

S tem porazom si je Železar dokončno zapravljal možnosti za osvojevo drugega mesta, saj je do konca tekmovalja samo še eno kolo. Pri Jeseničanih so igrali: Domevšek, Smolej, Pirih, Rizvanović, Subotič, Berginc, Bizalj, Varl, Hladnik, Kolman, Šmid in Ališič. Najboljši strellec pri Jeseničanih je bil Domevšek z 21 koši.

Vrstni red po IX. kolu: 1. Naklo 12 točk, 2. Elan 10 točk, 3. Železar 8 točk, 4. Plamen 6 točk, 5. Asparagus 0 točk.

V petek, 11. septembra, bo X. (zadnje) kolo; Železar gostuje v Radovljici (Asparagus), Elan pa v Naklu.

Tekma med Železarjem in Asparagu som bo ob 17. uri na igrišču v Radovljici.

TK

NAMIZNI TENIS

Prva prireditev v
letošnji sezoni

V novem pravilniku o sistemu tekmovalj v SRS je dan večji poudarek tekmovaljem v regijah, na ravni republike pa bo tekmovalo le omejeno število najboljših igralcev oziroma igral. Zato morajo regije izbrati po dva svoja najboljša igralca iz pionirskih in mladinskih kategorij, ki bodo nastopali skupaj z določenim številom igralcev po jakostni lestvici.

Na Jesenicah je bil v soboto tako prvi tovrstni kvalifikacijski turnir za mladince in mladinke gorenjske regije. Nastopilo je 14 mladincev in 11 mladink iz Kranja, Krizev, Ljubnega in Jesenic.

V skupini mladincev je zmagal Goran Džukič, drugi je bil Zmago Pem, oba z Jesenic. Pridobila sta si pravico nastopa na republiškem selekcijskem turnirju poleg že dveh jeseniških igralcev, Roberta Ferbežarja in Zeljka Smitrana, ki sta bila določena direktno, tako da bodo kar štirje jeseniški mladinci na republiškem turnirju, ki bo 19. septembra na Jesenicah.

V skupini mladink je zmagala kranjska igralca Alenka Plut pred jeseniškima igralca Vanjo Klemenc in Tino Zupančič. Brez regijskih kvalifikacij bodo poleg navedenih prvih dveh igralke lahko nastopile na republiškem turnirju v Izoli še tri jeseniške igralke: Barbara Markež, Mojca Smolej in Urša Samar.

/S/

40 let alpinističnega
odseka Jesenice

Alpinistični odsek Jesenice je bil ustanovljen 9. septembra 1947 na pobudo Fiskulturne zveze Slovenije za planinstvo in alpinistiko. Jedro so sestavljali alpinisti in reševalci: Joža Čop, Uroš Zupančič, More, Medja, inž. Drmelj, Korenini, Krušič, Dimnik, inž. Novak, inž. Černivec, Slavko Koblar, dr. Potočnik, Franc Gorjanc, Kramžar, Stane Koblar, prof. Muzlovič, Oblak, Praček, Šilar, Štolcar, Janez Gorjanc in pripravniki: Janez Frelih, Čop, Jezeršek, Ažman, Ferjan, Lepin in Blažej.

Za prvega načelnika je bil imenovan Janez Krušič, njemu pa so sledili: Slavko Koblar, Uroš Zupančič, Peter Ferjan, Janez Ramuš, Niko Tancar, Pavel Dimitrov, Lado Hlade, Janez Kunstelj, Alojz Javorski, Miha Jensterle, Rudi Kocijančič, Brane Bergant, Rok Stravs in Matjaž Ravhekar.

Člani alpinističnega odseka Jesenice so od svoje ustanovitve do danes ogromno prispevali k ohranjanju tradicije alpinizma v Gornjesavski dolini. Člani so se

udeleževali različnih meddruštvenih in republiških odprav in tuja gorstva, prav tako pa so skrbeli za zapiščino TKS Skala — bivake v Julijskih Alpah. Sami so postavili še bivake III in IV. Alpinistični odsek je vseskozi dobro sodeloval z matičnim planinskim društvom na Jesenicah, gorsko reševalno službo ter ostalimi društvi in organizacijami. Tako dobro sodelovanje si želijo tudi sedanji aktivni člani odseka.

Sedanje vodstvo alpinističnega odseka Jesenice se je odločilo, da ta pomembni jubilej praznuje skupaj z bivšimi člani odseka. Zato vabijo vse bivše in sedanje člane na SREČANJE GENERACIJ alpinističnega odseka Jesenice, ki bo 12. septembra ob 18. uri v Tičarjevem domu na Vršču. Program je naslednji: pozdravni govor in obuditev spominov na 40 let dela, podelitev priznanj in zahval, imenovanje častnim članom AO, predstavitev dela AO z diapozitivi.

Naslednji dan, 13. septembra, bo skupen obisk sten in vrhov okoliških gora. R.K.

Skrlatica z Dolkove špice (foto: R. Kocijančič)

Podelitev priznanj najboljšim

Rekreacijska in športna tekmovalja ob
krajevnem prazniku

Krajevna konferenca SZDL Javornik — Koroška Bela v program praznovanja krajevnega praznika vsako leto vključijo tudi rekreacijska in športna tekmovalja. Tudi letos so bila tekmovalja, zlasti balinanje, popestrena za mednarodno udeležbo. Tekmovalja vsako leto pokažejo, da je v krajevni skupnosti Edi Giorgioni Javornik — Koroška Bela, ki je po številu prebivalcev največja v občini, rekreacijska in športna dejavnost zelo raznolika in množična. Izjemno požrvalno delo je letos opravil upravni odbor RC Kres pod vodstvom Jožeta Zidarja, saj so vsa športna tekmovalja, ki so bila načrtovana, kljub izredno slabim vremenskim razmeram uspešno opravili.

Tekmovalja so bila v tenisu, balinanju, lokostrelstvu, košarki, malem nogometu, šahu in streljanju z zračno puško. Zbrane športnike iz Italije, Tolmina, Lesc in iz krajevne skupnosti je pozdravil predsednik skupščine delegatov Milan Dornik ter poudaril pomen vsakoletnih rekreacijskih in športnih tekmovalj ob krajevnem prazniku ter prizadevnost organizatorjev, to je TVD Partizan, strelska družina Triglav, rekreacijski center Kres in šahovski odsek DPD Svoboda France Mencinger Javornik — Koroška Bela. Prvič so vključili tudi mali nogomet, ki so ga morali zaradi slabih vremenskih razmer odigrati na Hrušici. Milan Dornik je v pozdravni besedi še posebej omenil pred kratkim umrlega predsednika balinarskega kluba Kres Alojza Hočevarja, ki je bil dolgo vrsto let med najbolj prizadevnimi organizatorji in aktivnimi člani tega kluba.

V nedeljo popoldne so na Kresu podelili priznanja za dosežene najboljše uvrstitve celotnih ekip in posameznikov:

LOKOSTRELSTVO:

Člani prosto: 1. Dare Jakopič, 2. Joca Crnjanski, 3. Enes Pivač.

Kompand: 1. Boris Tancar, 2. Silvo Gerdej, 3. Vojko Jovanov, 4. Nevenka Smolej, 5. Zlatko Paradinovič.

Pionirji: 1. Klemen Smolej, 2. Marko Košir, 3. Jurij Železnik.

MALI NOGOMET:

Tekmovalje je bilo na Hrušici. Prva je bila ekipa TVD Partizan Hrušica, druga ekipa Mladost in tretja ekipa Valjarne debele pločevine.

TENIS: Turnir za pokal Kresa: 1. Milan Kambič, 2. Matjaž Smolej, 3. Robert Babič. Tekmovalo je 13 tekmovalcev.

Turnir za prvaka krajevne skupnosti: 1. Milan Kambič, 2. Robert Babič, 3. Bojan Fartek. Tekmovalo je 14 tekmovalcev.

BALINANJE: 1. BK Kres, 2. BK Lesce, 3. BK Tolmin, 4. BK Kres II, 5. BK Jesenice, 6. Boierij Italija.

KOŠARKA: Košarkarji so tekmovali v telovadnici osnovne šole Karavanskih kurirjev NOB. 1.VP Radovljica, 2. TVD Partizan Javornik — Koroška Bela, 3. HV Bela.

Rezultati tekmovalja v streljanju z zračno puško bodo objavili na seji SD Triglav.

Edo Žagar

»Jeklarski maraton 87«

Koordinacijski svet ZSMS Železarne Jesenice organizira v soboto, 26. septembra, »jeklarski maraton 87«.

Start bo ob 15. uri nasproti poslovne stavbe Jeklarne 2 na Koroški Beli, cilj pa v športnem parku pod Mežaklo na Jesenicah. Proga je zelo razgibana poteka po ulicah Jesenic in po pobočju Mežakle. Dolga je 21.000 metrov, višinska razlika pa je 110 metrov.

Od starta do cilja bo organizirano spremstvo organov za notranje zadeve, na kritičnih točkah pa bodo pomagali tudi gasilci (prva pomoč in vzdrževanje radio zveze ter mladinci kot redarji). Organizirana bo tudi zdravniška ekipa za nudenje prve pomoči.

Zbor tekmovalcev bo v športnem parku pod Mežaklo — ob hokejski hali. Z zbornega mesta do starta je organiziran prevoz.

Tekmovalci bodo razporejeni v deset kategorij:

Moški — do 18 let, od 18 do 30 let, od 30 do 40 let, od 40 do 50 let in od 50 let dalje ter kategorizirani tekmovalci;

Ženske — do 18 let, od 18 do 35 let in od 35 let dalje ter kategorizirane tekmovalke.

Tekmovalci se lahko prijavijo na naslov:

Koordinacijski svet ZSMS Železarne Jesenice, Cesta železarjev 8, 64270 Jesenice, ☎ 064 81-231 ali 064 81-441, interna 32-68.

Startnino v višini 1.000 din tekmovalec plača osebno ob prevzemu štartne številke. Zadnji rok za prijavo je na dan tekmovalja do 14. ure in 30 minut.